

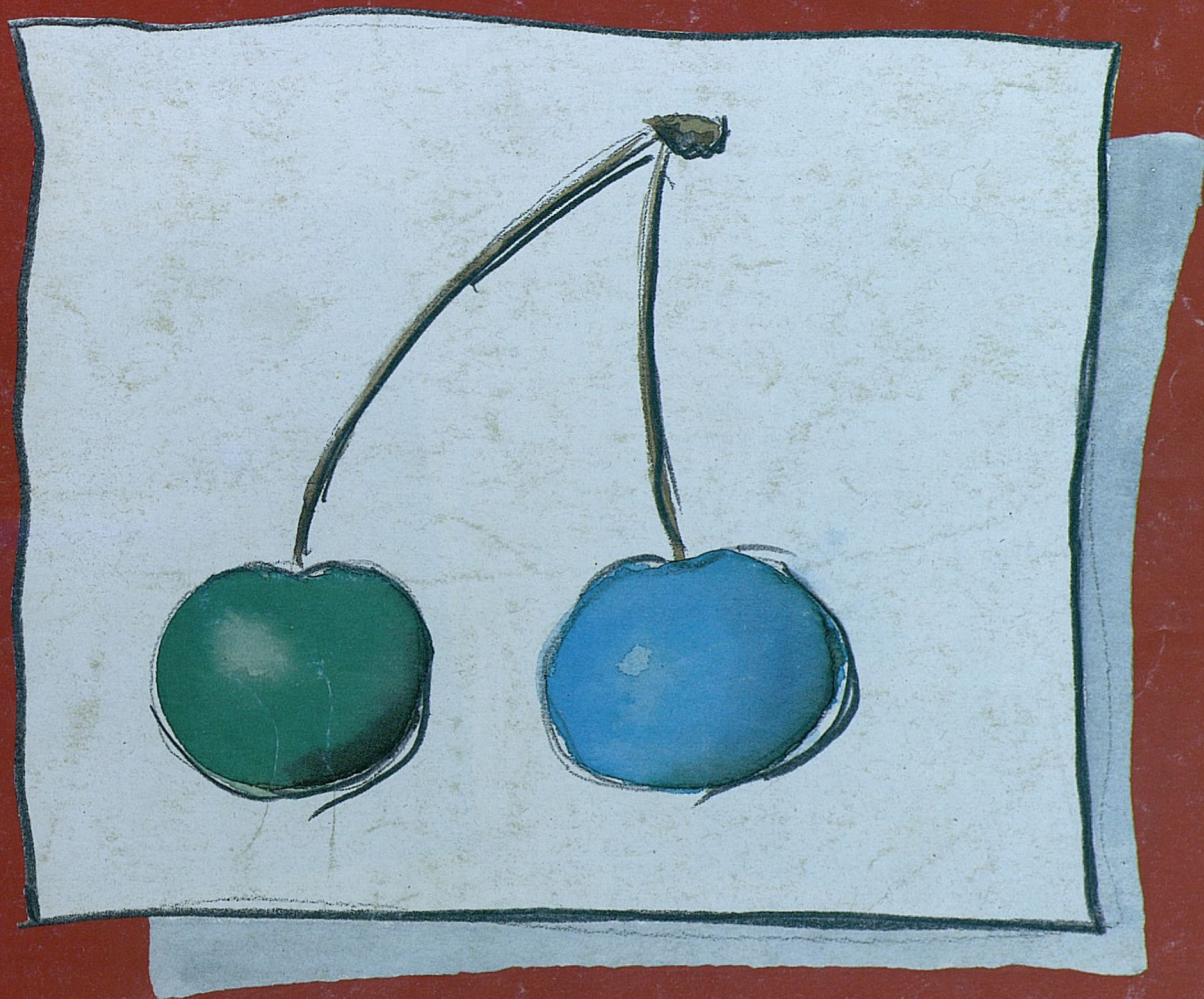
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 421
Παρασκευή
10 Νοεμβρίου
Δρχ. 150

Να γείνουν τα θύσινά...

Τζαβέλα 1, Αθήνα 106 81.
τηλ. 36.04.885, 36.13.065

Τζαβέλα 1, Αθήνα 106 81.
τηλ. 36.04.885, 36.13.065

ROBERT BOYER

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ:

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

FEANTAS

Καρλ Μαρξ

Για
το κράτος

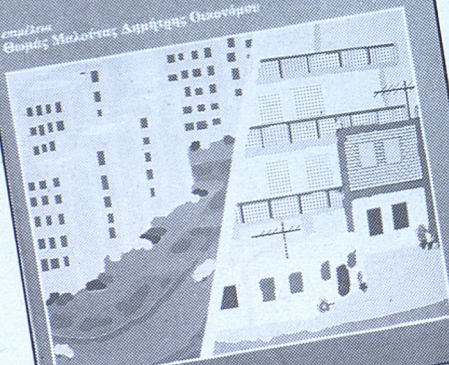
- Η πολιτική και κοινωνική εξουσία του κεφαλαίου και το αστικό κράτος
- Το αστικό κράτος και η πάλη των τάξεων
- Η οικονομική λειτουργία του αστικού κράτους
- Κράτος και πολιτική εξουσία στους προκαπιταλιστικούς τρόπους παραγωγής

Εξάντας

Προβλήματα ανάπτυξης
του κράτους πρόνοιας
στην Ελλάδα

Χαμνιάς και τομεακές προηγμένες

Επιπλέον
Θωράκιση Μεταλλικής Διηρήτσης Οικονόμου

ΕΞΕΛΥΣ

Guy Burgel

Αθήνα
η ανάπτυξη μιας μεσογειακής
πρωτεύουσας.

Εξάντας

ΠΕΡΙ ΕΧΘ ΜΕΝΑ

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 16ος
• Τεύχος 421
Παρασκευή
10 Νοεμβρίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

Τ. ΝΩΝΑΚΡΙΔΟΣ	
Συνασπισμός: οι επιλογές είναι μονόδρομος	12
B.Z.	
Να λείπουν τα βύσσινα	14
K.B.	
Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ	16
Δ. ΠΑΤΡΙΝΟΣ	
Γιατί η αυτοδυναμία έμεινε όνειρο	20
Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Προφάσεις και ουσία για την μη αυτοδυναμία	22
Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Το ΠΑΣΟΚ προχωρεί με την όπισθεν	24
A.Ψ.	
Το πρώτο βήμα των πράσινων	25
ΜΠΟΣΤ	
Άπιστευτα και όμως αληθινά	26
K.B.	
Το εκλογικό σύστημα φταίει ή τα κόμματα;	28
Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ	
Υπάρχει διέξοδος;	30
ΟΛΓΑ ΦΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ - ΣΠΗΛΙΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ	
Αχαΐα: εκπλήξεις και ανανέωση	32
M. ΧΑΙΡΕΤΑΚΗΣ	
M.M.E.: Πληροφόρηση ή επιχείρηση;	34
MARIA ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ	
Έσβησε η φωνή του ανθρωπισμού	41
ΡΑΟΥΛ ΖΑΝ ΜΟΥΛΕΝ	
Λίγο απόλυτο μέσα στο βάλτο	42

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Οικουμενική ή «ας τα βρουν μεταξύ τους»	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	10
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Δ. ΑΓΓΙΝΗΣ	5
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	19
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	38
BIBLIO	44
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	47

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ Ή ΕΤΕΡΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ;

ΓΙΑ δεύτερη φορά σε διάστημα πέντε μόλις μηνών, οι δεύτερες εκλογές τούτου του χρόνου δεν συνεισέφεραν και πάλι στην ευόδωση των προσδοκιών για αυτοδύναμο κυβερνητικό σχήμα. Οι κάλπες της 5ης Νοεμβρίου κατέδειξαν με ενάργεια, ότι με τον παρόντα εκλογικό νόμο, ακόμα και σε συνθήκες οξυμένης πολωτικής αντιπαράθεσης διπολικού χαρακτήρα, είναι σχεδόν αδύνατον για τη σημερινή ΝΔ να υπερβεί το ήδη υψηλό «κατώφλι» του 46% και να σχηματίσει μονοκομματική κυβέρνηση. Και αντιστρόφως, ως προς το συρρικνωμένο αλλά και σκληρά αμυνόμενο ΠΑΣΟΚ, η αναλογική φιλοσοφία που διέπει τον εκλογικό νόμο του Μαρτίου, φάνηκε να μην λειτούργησε στη συνείδηση του εκλογικού σώματος· η συμπεριφορά του τελευταίου στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου είναι ομολογή περισσότερο προς τη λογική της συγκέντρωσης των προτιμήσεων σε ένα μεγάλο πολιτικό σχηματισμό, δηλαδή προς τη λογική του πλειοψηφικού, και δεν επηρεάζεται από τις πολυφωνικές διαφοροποιήσεις και τη διασπορά που εμπερικλείει η απλή αναλογική: σε αυτή την ευνοϊκή για το ΠΑΣΟΚ «πλειοψηφική» εκλογική συμπεριφορά, το μόνο στοιχείο το οποίο δεν έπαιξε προσδιοριστικό ρόλο ήταν το ήθος· αντίθετα, η επωφελής για το «Κίνημα» συσπείρωση επιτεύχθηκε ακριβώς στη βάση μιας ανομικής και προ-πολιτικής αντίληψης περί του δικαίου του «διωκόμενου ηγέτη», περί του κινδύνου ενός «νέου διχασμού» κτλ.

ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ αυτή είναι προφανές ότι πρυτανεύουν κριτήρια που έχουν σχέση πρωτίστως με μια έξω ή και αντι-θεσμική ιδέα για το «συμφέρον της μεγάλης δημοκρατικής παράταξης». Από αυτή την άποψη, τα ποσοστά της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ πρέπει να οριστούν διαφορετικά: αν για την πρώτη υπερίσχυσε το συγκυριακό μάλλον κίνητρο της κυβερνητικής ψήφου σε μια κρίσιμη μειοψηφία του εκλογικού σώματος, για το ΠΑΣΟΚ τα κίνητρα της εκλογικής συμπεριφοράς των ψηφοφόρων του σηματοδοτούν ένα περισσότερο παγιωμένο και ανελαστικό ιστορικό και κοινωνικό ρεύμα, που αποτελεί ίσως και ζωτικό όρο για την αναπαραγωγή του ενός από τους δυο πολιτικούς χώρους του διπολισμού.

ΤΟΥΤΟ σημαίνει ότι το εκλογικό σύστημα, και πιο συγκεκριμένα τα αριστερά αιτήματα για περισσότερη αντιπροσωπευτική δικαιοσύνη, δεν είναι πανάκεια στο εγχείρημα της αναδιάταξης των πολιτικών συσχετισμών. Αντίθετα, αυτά τα αιτήματα μπορούν να αποτελέσουν διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα για την τακτική του μεγάλου, «συγγενούς» κόμματος, του ΠΑΣΟΚ και να μετατραπούν σε στοιχεία μιας στρατηγικής κεντροαριστερής αφομοίωσης· συρρίκνωσης της Αριστεράς από την καθ' ημάς «δημοκρατική προοδευτική» οικογένεια. Η αφομοίωση αυτή ήταν και είναι καταστατική σχεδόν αρχή μακροπρόθεσμης εμβέλειας στη στάση του «Κινήματος» απέναντι στην Αριστερά, και τώρα διαμεσολαβείται από την προτεινόμενη από τον κ. Παπανδρέου κυβέρνηση Συνασπισμού - ΠΑΣΟΚ για την

κατάργηση του «Συν 1».

ΓΙΑ την Αριστερά η εκλογική της επίδοση την προηγούμενη Κυριακή στοιχειοθετεί ένα κρίσιμο κριτήριο στην χάραξη της περαιτέρω πολιτικής της αλλά και στη δοκιμασία της αντοχής των πρόσφατων εκσυγχρονιστικών διαβημάτων της. Και φυσικά δεν μπορεί να μην ομιλεί για εκλογική ήττα. Και δεν έχει σημασία, ασφαλώς, ο ποσοτικός προσδιορισμός του μεγέθους της ήττας, αλλά το αν και κατά πόσον αυτή συνιστά δείκτη μακροπρόθεσμων αρνητικών τάσεων για την πολιτική εμβέλεια και το αντιπροσωπευτικό εύρος του Συνασπισμού. Οι προβληματισμοί αυτών των ημερών στο εσωτερικό των κομμάτων της Αριστεράς φαίνεται να πιστώνουν την δίδυμη αντίληψη ότι το εκλογικό ποσοστό της 5ης Νοεμβρίου δεν είναι απλώς κρίσιμο, αλλά το καθοριστικό κριτήριο και πως στο εκλογικό σύστημα και στην επί το αναλογικότερο τροποποίησή του πρέπει να επικεντρωθούν τακτικοί αλλά και στρατηγικοί χειρισμοί. Στους χειρισμούς αυτούς διακρίνεται ήδη το στοιχείο της αναθεώρησης της στάσης απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, ή αλλιώς η λογική του ετεροπροσδιορισμού και του «συμπληρώματος» του «Κινήματος» αντί της διεκδίκησης της προγραμματικής και στρατηγικής αυτονομίας η οποία σφράγισε τις αναζητήσεις του Συνασπισμού τον τελευταίο χρόνο.

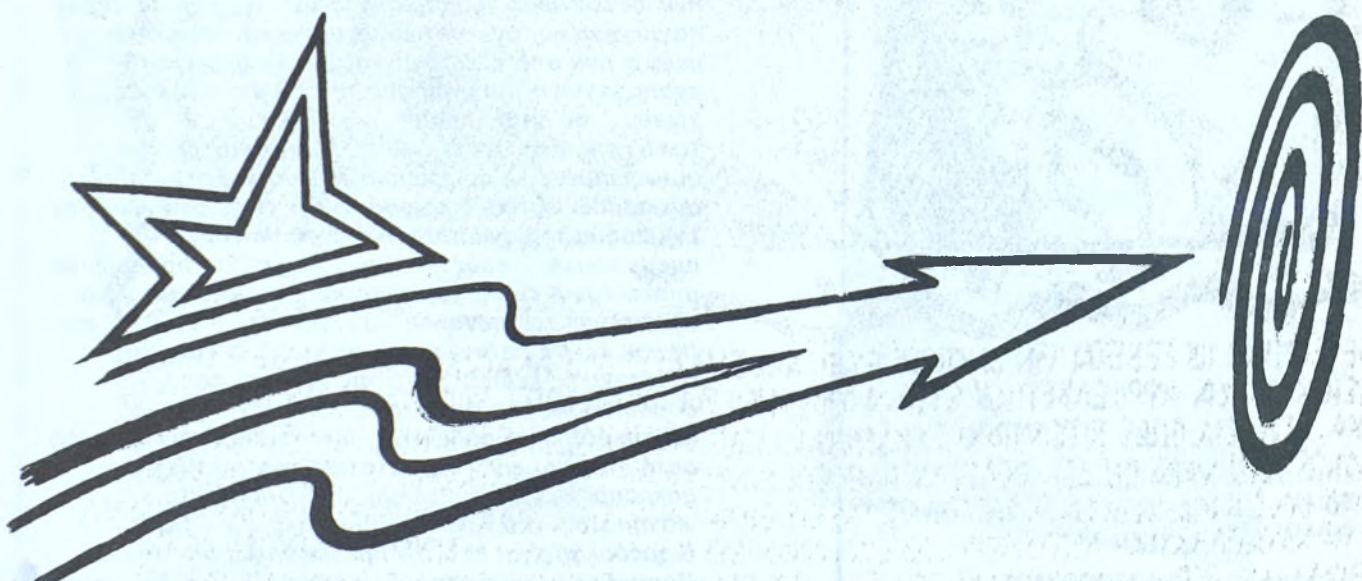
ΑΥΤΗ η ερμηνεία για τον καθοριστικό ρόλο του εκλογικού αποτελέσματος και η ιδέα περί του κυριαρχικού ρόλου του εκλογικού συστήματος δεν είναι άσχετη προς μια γενικότερη αντίληψη για το ρόλο της Αριστεράς στο πολιτικό παιχνίδι· δεν είναι άσχετη προς ορισμένα φοβικά ανακλαστικά ως προς τον κίνδυνο της «περιθωριοποίησής» τους· δεν είναι άσχετη επίσης προς την «λαϊκοδημοκρατική» και ενιαιομετωπική παράδοση που εξακολουθεί να κυριαρχεί σε τμήματα της Αριστεράς και τώρα αναμειγνύεται με «ρεαλιστικές» αποτιμήσεις των προοπτικών κοινοβουλευτικής διάσωσης της.

ΑΝ Η Αριστερά διαπιστώνει υπερίσχυση του δικομματισμού στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου, εκείνο που θα πρέπει να αποσαφηνίσει είναι ότι αυτή η διεθνώς παρατηρούμενη τάση στις επιλογές του εκλογικού σώματος αφορά κεθεστωτικές δυνάμεις με παραδοσιακό πολιτικό προφίλ και τεχνοκρατική διαχείριση των πολιτικών και κοινωνικών θεσμών. Η Αριστερά θα πρέπει να αποσαφηνίσει επίσης ότι η πιθανότητα περιθωριοποίησής της —εξίσου διεθνές φαινόμενο— οφείλεται στο ότι ο παραδοσιακός τύπος κομμουνιστικού κόμματος δεν μπόρεσε να αντέξει λόγω της ενσωμάτωσής του στο παραδοσιακό πολιτικό παιχνίδι, που συντελέστηκε στη βάση, ποικίλων κοινωνικών μεταλλαγών, οι οποίες έδωσαν τα ιστορικά της ερείσματα σε άλλοτε διακριτά κοινωνικά στρώματα. Η Αριστερά, ο Συνασπισμός θα πρέπει να αποσαφηνίσει ότι η ενδεχόμενη περιθωριοποίησή επέρχεται στη βάση των «λαϊκοδημοκρατικών» εναγκαλισμών με συγγενή «Κινήματα» και λόγω της προσυπογραφής της στην τακτική της «συμπληρωματικής συμμετοχής» της σε κεντρικούς μηχανισμούς του καθεστώτος.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ της Αριστεράς θα πρέπει να κατανοήσει επακριβώς το τι σημαίνει η δική του διαπίστωση ότι η πολιτική του είναι «μακρόπνοη» και «προσक्रούει σε στερεότυπα». Και σε αυτή την κατανόηση συμβάλλει μόνον η επεξεργασία μιας πραγματικά εναλλακτικής αντίληψης και στρατηγικής για την πολιτική και το πολιτικό. Μια τέτοια αντίληψη φάνηκε να διαπνέει την τόλμη και τη νεοτερικότητα στην πολιτική του Συνασπισμού κατά το τελευταίο πεντάμηνο, και τμήματα των προγραμματικών του θέσεων.

Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ αυτής της πολιτικής θα σήμαινε ότι ο Συνασπισμός επιλέγει τη λογική του υποψήφιου αυτόχειρα. Κι αυτό για το πολιτικό και κοινωνικό μέλλον της χώρας θα σήμαινε οπισθοδρόμηση των πάντων στην κατάσταση του πολιτικού πρωτογονισμού των «δύο κόσμων».

αντί

Ο ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ „ΨΑΡΑΣ ΠΩ ΚΑΠΝΙΖΕΙ ΤΟ ΤΣΙΜΠΕΚΙ ΤΩ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ,, ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΑΦΩ ΘΑ ΚΟΠΙΑΡΙΣΤΕΙ ΣΕ 1 ΔΙΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΑΝΤΙ- ΤΥΠΑ ΚΑΙ ΜΑΖΙ ΜΕ „ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΑΚΙ ΜΕ ΤΟ ΔΑΚΡΙ ΣΤΟ ΜΑΓΓΛΟ, ΚΑΙ ΤΟΝ,, ΤΥΡΟΛΕΖΟ ΠΩ ΑΓΝΑΝΤΕΥΕΙ ΤΑ ΒΩΝΑ,, ΘΑ ΚΑΘΙΕΡΩΣΩΝ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟ ΚΟΣΜΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ...

N E O - P O P

ΚΑΘΕ ΣΠΙΤΙΚΟ ΠΩ ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΩ ΕΧΕΙ ΑΠΟ ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΟΠΩ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΕΥΝΟΔΕΥΕΤΑΙ ΑΠΟ ΧΡΥΣΗ ΚΟΡΝΙΖΑ ΑΦΡΟΕΛΒΕΤΙΚΩ ΣΤΥΛ. Ο ΟΡΟΣ ΝΕΟ ΡΟΡ ΔΙΚΑΙΟΝΟΓΕΙ ΑΠΟΛΥΤΑ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΛΑΪΚΙ - ΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΠΩΣ ΤΟ ΤΣΙΜΠΕΚΙ, ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΚΙ, ΚΑΠ. Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΣ ΑΦΗΓΗΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΠΛΟΙΚΩ ΤΕΡΩ ΨΑΡΑ ΠΩ ΔΕΝ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ, ΜΕ ΜΑΤΙΑ ΒΩΡΚΟΜΕΝΑ ΠΩ ΣΕ ΑΚΟΛΩΘΩΝ ΠΑΝΤΩ ΟΠΩΣ Η ΜΟΝΑ ΛΙΖΑ. ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΦΑΝΕΡΕΣ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ. Ο ΑΝΑΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΗ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΗ ΛΕΠΤΟΜΕΡΙΑ ΠΩ ΕΧΕΙ ΑΠΟΔΟΘΕΙ Η ΕΛΙΑ ΣΤΟ ΔΕΞΙ ΜΑΓΓΛΟ, Ο ΦΩΤΩΡΙΣΜΟΣ ΠΩ ΚΑΡΙΖΕΙ ΜΙΑ ΑΥΡΙΑΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΟ ΟΛΟ ΘΕΑΜΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΤΡΑΝΣΑΒΑΚΧΑΡΝΤΙΑ ΠΩ ΧΗΜΩΡΓΕΙ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΣΗ ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΘΑ ΕΚΔΟΣΕΙ ΠΟΣΤ-ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ !

πολιτικό 7ημερο

Οικουμενική ή «ας τα βρουν μεταξύ τους»...

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ των εκλογών της Κυριακής μπορεί να εξέπληξε. Αλλά, ασφαλώς, δεν μπορεί να ερμηνευθεί ούτε με αναγωγές στην ψυχοπαθολογία, ούτε με αναφορές στην «ανωριμότητα του ελληνικού λαού». Ο λαός ούτε καταργείται, ούτε αντικαθίσταται με άλλο στοιχείο.

ΒΕΒΑΙΟ, πάντως, είναι ότι η Νέα Δημοκρατία, ενώ αύξησε τη δύναμή της κατά δύο περίπου ποσοστιαίες μονάδες, δεν πέτυχε στον βασικό της στόχο, που ήταν η αυτοδυναμία. Το ΠΑΣΟΚ, αντιθέτως, όχι μόνο πέτυχε στη βασική του επιδίωξη, να εξασφαλίσει πάνω από 120 έδρες (για να μπορεί να «μπλοκάρει» την προεδρική εκλογή), αλλά και αύξησε τη δύναμή του κατά 1,52 μονάδες. Όσο για τον Συνασπισμό απώλεσε 2,12 ποσοστιαίες μονάδες συγκεντρώνοντας 740.000 ψήφους και 21 έδρες, έναντι 855.000 ψήφων και 28 εδρών που είχε συγκεντρώσει, στις εκλογές του Ιουνίου.

ΑΣΦΑΛΩΣ το αποτέλεσμα των εκλογών

δεν ήταν ιδιαίτερα ευτυχές για τον Συνασπισμό. Όμως, το γεγονός ότι διατήρησε τον κύριο όγκο των δυνάμεών του (85%) το ότι παραμένει «παράγοντας με ιδιαίτερο βάρος στις εξελίξεις», το ότι, παρά τη λυσσαλέα επίθεση του παπανδρεϊσμού, του αυριανισμού και του αντικομμουνισμού —ο Συνασπισμός αναγνωρίζεται, ευρύτερα, σαν μια τολμηρή, ριζοσπαστική και ανανεωτική δύναμη, αμβλύνει, οπωσδήποτε, τις όποιες επιπτώσεις συνεπάγεται η εφημέρη αριθμητική του κάμψη.

ΓΙΑ ΤΗΝ κάμψη του αυτή, δόθηκαν —πιστεύουμε— αρκετές και πειστικές εξηγήσεις: Η νεοφοβία, τα αντιδεξιά σύνδρομα, η διαβόητη «στρατηγική των δυο κόσμων» —που επί οκτώ ολόκληρα χρόνια, έθρεψε και συντήρησε η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ— η τόλμη και η ποιότητα των ιδεών της Αριστεράς, που δεν παρακολουθεί τον βηματισμό της εποχής μας ή που πιστεύει ακόμα ότι «Αριστερά» θα πει επιθεση κατά των «χειμερινών ανακτόρων»!

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, δεν είναι δυνατόν να μην σημειώσει κανείς το πολωτικό κλίμα μέσα στο οποίο δόθηκε η προεκλογική μάχη, «διανθισμένο» με εκβιάσεις, διλήμματα και κάποια μορφή ιδεολογικής τρομοκρατίας: *Χωρίς αυτοδυναμία, η χώρα θα πάει κατά κρημνών! Χωρίς το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, θα αναβιώσει το κράτος της Δεξιάς! Αν δεν υπερψηφισθεί το ΠΑΣΟΚ, θα έχουμε και πάλι «συγκυβέρνηση» Δεξιάς-Συνασπισμού*, κλπ.

Κάλπη: Η «επόμενη μέρα»

Η ΟΠΟΙΑ ανάλυση, όμως, για το αποτέλεσμα των εκλογών, δεν μπορεί να ανεχθεί τους υψηλούς νικητήριους τόνους με τους οποίους η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ υποδέχθηκε τη μικρή άνοδο (40,67% από 39,15%) των ποσοστών της. Η άνοδος αυτή εξέπληξε και ξένους αναλυτές, όπως λ.χ. τον Κόριν Χοπ, τον ανταποκριτή των «Φαϊνάνσιαλ Τάιμς» στην Αθήνα. ο ο-

ποίος επισημαίνει ότι η άνοδος της δύναμης του ΠΑΣΟΚ καταγράφεται «παρά τα σοβαρά προβλήματα υγείας του κ. Παπανδρέου, το ταραχώδες διαζύγιό του και την εμπλοκή του ίδιου και τεσσάρων πρώην υπουργών του σε ένα οικονομικό σκάνδαλο ύψους 200 εκατομμυρίων δολαρίων».

ΟΙ ΥΨΗΛΟΙ αυτοί νικητήριοι τόνοι άρχισαν από το ίδιο το βράδυ των εκλογών, μόλις καταφάνηκε ότι η Νέα Δημοκρατία δεν εξασφάλισε αυτοδυναμία. Ορισμένοι αξιωματούχοι του ΠΑΣΟΚ, μάλιστα, εμφάνισθηκαν, από τη μικρή οθόνη, με αλαλαγμούς ευφροσύνης (χε... χε... χε... —όπως θα σάρκαζε το «ανθρωπάκι» του Τσίρκα) και «ωσει» αύριο κιόλας, να ήσαν κυβέρνηση!

ΟΛΑ εκείνα που έλεγε ο αρχηγός τους προεκλογικά («θα είμαστε τουλάχιστον πρώτο κόμμα», κλπ.), όλη εκείνη η λάσπη και χυδαιότητα του αυριανισμού —υψηλή πάντοτε επινεύσει— κατά της Αριστεράς είχαν λησμονηθεί και το μόνο που ανακάλυπταν, ξαφνικά, ήταν ότι «υπάρχει μια σαφής (!) πλειοψηφία των προοδευτικών αριστερών δυνάμεων ικανή να σχηματίσει προοδευτική κυβέρνηση», κλπ. Και για να μη νομισθεί —έστω προς στιγμήν— ότι θα μπορούσε να σχηματισθεί «προοδευτική κυβέρνηση» χωρίς τον Α. Παπανδρέου πρωθυπουργό, βγήκαν οι εφημερίδες τους με κάτι πεχυσίους τίτλους που έλεγαν: «ΑΝΔΡΕΑΣ Η ΛΥΣΗ», με την υπόμνηση ότι δεν είναι δυνατόν το 11% «να κάνει κουμάντο στο 41%» ή, ακόμα «στο 90% των δυο μεγάλων κομμάτων».

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ αυτό, ύστερα από τα πρώτα «νικητήρια» —προερχόμενο από εφημερίδα του αυριανισμού— ήταν η μεγάλη έκπληξη. Ορισμένοι αρθρογράφοι της «Αυριανής», μάλιστα, προχώρησαν ακόμα περισσότερο, γράφοντας ότι «δεν έχει σημασία, αν στο ένα (πρόγραμμα ή υπουργείο) επικεφαλής θα είναι ο Γεννηματάς και στο άλλο ο Έβερετ, αν σε τούτο είναι ο Χαραλαμπίδης και σε εκείνο ο Βαρβιτσιώτης»!

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ που τέθηκε αμέσως, συνεπώς, ήταν ένα: Εξετάζει το ΠΑΣΟΚ την πε-

ΟΕΚΔΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
καραολη & δημητρίου 12
152 32 χαλάνδρι
τηλεφ. 68.13.222
ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

αγκαλη

παιδ. σταθμος-νηπιαγωγείο

Τσαμη Καρατασου 62-ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ-τηλ.92 25192

ρίπτωση συμμαχικής κυβέρνησης με τη Νέα Δημοκρατία; Και αν ναι, τότε, που πάει ο διαβόητος αντιδεξιμός του; Τι θα γίνει το ΠΑΣΟΚ χωρίς «βαρβάρους»;

Η ΥΠΑΡΞΗ «βαρβάρων», βέβαια, είναι χρήσιμη στο ΠΑΣΟΚ. Διαφορετικά το όλο ιδεολογικό του οικοδόμημα — από εδώ το φως, από εκεί το σκοτάδι, από δω ο πολιτισμός, από κει η κθυστέρηση... — καταρρέει. Και ασφαλώς δεν είναι τυχαίος ο θαυμασμός γνωστού στελέχους του ΠΑΣΟΚ στη γνωστή ρήση του πατριάρχη της αποικιοκρατίας Τσώρτσιλ, σύμφωνα με την οποία: «Αν δεν υπήρχαν οι Ζουλού, θα έπρεπε να τους είχαμε κατασκευάσει!» Όμως, από την άλλη, τι γίνεται με την εξουσία; Και είναι δυνατόν το ΠΑΣΟΚ να μένει εκτός εξουσίας, πέραν του τριμήνου; Αυτές οι 90 μέρες, ήσαν 90 «εικοσιτετράωροι αιώνες» όπως θα έλεγε ο αξέχαστος Αλέξανδρος Μπάρας. Λοιπόν, τι γίνεται;

Ο Συνασπισμός συσκέπτεται

ΟΠΩΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ το αποτέλεσμα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου προβληματίσε την ηγεσία του Συνασπισμού και τις δυο «βασικές συνιστώσες» του — την ηγεσία του ΚΚΕ και την ηγεσία της ΕΑΡ. Τι κάνουμε τώρα; Και αν αποκλείσουμε, εκ προοιμίου, σύμπραξη σε κυβερνητικό σχήμα τύπου Τζαννετάκη (μια και τα αντιδεξιά ανακλαστικά παραμένουν ακόμα ισχυρά σε μια μερίδα του κόσμου της Αριστεράς...), τότε, ποιο πρέπει να είναι το επόμενο βήμα; Νοείται συμμαχική κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού, με έπαθλο την καθιέρωση της απλής αναλογικής; Πιστεύει και θέλει το ΠΑΣΟΚ την απλή αναλογική; Και είναι ηθικό, σε μια κρίσιμη ώρα της χώρας, και ενώ ο Συνασπισμός διακηρύσσει την αναγκαιότητα ευρύτερων συναινέσεων, να αποκλεισθεί το πρώτο κόμμα, το 46% του εκλογικού σώματος; Αλλά και αν υποθεθεί ότι μια κυβέρνηση Συνασπισμού - ΠΑΣΟΚ είναι βιώσιμη, έστω έως την προεδρική εκλογή, τι γίνεται παραπέρα; Και αν η στήριξη της κυβέρνησης Τζαννετάκη, σήμαινε για τον Συνασπισμό απώλεια 2%, ποιος μπορεί να υπολογίσει την απώλεια που θα του επιφέρει ο *συμφυρμός* του με το κόμμα του Λούβαρη, του Κουρή και του Κουτσόγιωργα;

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ φρόντισε, βέβαια, πριν ακόμα από τις εκλογές να θέσει ορισμένους όρους για την περίπτωση συμμαχικής κυβέρνησης με το ΠΑΣΟΚ — χωρίς Ανδρέα Παπανδρέου, χωρίς εκπροσώπους του αυριανισμού, χωρίς υπουργούς υπόλογους στη δικαιοσύνη, κ.ά. Όμως ένας ολόκληρος κόσμος της Αριστεράς πιστεύει ότι, και αν ακόμα γίνουν αποδεκτοί όλοι οι όροι του Συνασπισμού, η Αριστερά δεν μπορεί — σε αυτή τουλάχιστον τη φάση — να το παίξει «τσόντα» του ΠΑΣΟΚ, του κόμματος που ανακάλυψε την Αριστερά μόνο μετά την ήττα του.

τον περασμένο Ιούνιο. «Δεν μπορώ να διανοηθώ κυβέρνηση Συνασπισμού - ΠΑΣΟΚ, ούτε για μια ώρα, ούτε για πέντε λεπτά» —είπε, στην παρέμβασή του, στη σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής της ΕΑΡ, ανώτατο στέλεχος της Ελληνικής Αριστεράς. Και με τη θέση αυτή, συμπαρατάσσονται κεντρικά, αλλά και απλά μέλη του ΚΚΕ και της ΕΑΡ.

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι άλλα στελέχη των κεντρικών επιτροπών του ΚΚΕ και της ΕΑΡ δεν αποκλείουν την περίπτωση συμμαχικής κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού, ενώ άλλα υποστηρίζουν ότι ο Συνασπισμός δεν έχει καμιά θέση στο δικομματικό παιχνίδι της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ. «Ας τα βρουν, επιτέλους, μεταξύ τους και μεις — ο Συνασπισμός — *ας διαδραματίσουμε τον ρόλο μας από τη θέση της ενεργού, μαχητικής αντιπολίτευσης*».

ΤΑ ΙΔΙΑ αυτά στελέχη υποστηρίζουν ότι και αν, τελικά, το ΠΑΣΟΚ συναινέσει στην κατάργηση του «*συν ένα*» και ο Συνασπισμός κερδίσει, στην προσεχή εκλογική αναμέτρηση 5-6 έδρες παραπάνω, οι δυο «μονομάχοι» — ακόμα και αν διασπασθούν ως κομματικοί οργανισμοί — δεν θα παύσουν να θεωρούν την Αριστερά ως τον κύριο αντίπαλό τους. Στην περίπτωση αυτή, το «*εργαλείο*» για να τεθεί η Αριστερά και πάλι «στη γωνία» θα είναι η σύμπληξη ενός «*μεγάλου κεντροδεξιού σχήματος*», με όλα τα συναφή επακόλουθα. Το συμπέρασμα είναι πάντα το ίδιο: «Ας τα βρουν μεταξύ τους».

Προς οικουμενική κυβέρνηση;

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα ως το μεσημέρι της Τετάρτης, όταν ο Συνασπισμός πήρε την πρωτοβουλία να απευθύνει προς όλες τις πολιτικές δυνάμεις πρόταση για κυβέρνηση κοινής αποδοχής, βραχύβια και με πρόσωπα φερέγγυα.

ΛΙΓΕΣ ΩΡΕΣ αργότερα, Μητσοτάκης και Παπανδρέου, στην πρώτη συνάντησή τους (στο πλαίσιο της διερευνητικής εντολής του πρώτου) συζητούσαν την περίπτωση οικουμενικής κυβέρνησης χωρίς να είναι σαφές — ως την στιγμή που σύρονται οι γραμμές αυτές — αν στον όρο περικλείουν ή αποκλείουν την Αριστερά. Βέβαιο είναι ότι και οι δυο τους προσπαθούν να ρίξουν ο ένας στον άλλο το «μπαλάκι» της ευθύνης, στην περίπτωση που η χώρα αποχρεωθεί να πορευθεί και πάλι στις κάλπες.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ, πάντως, αν και απέφυγε τον όρο «οικουμενική κυβέρνηση» (η πρότασή του μιλάει για «κυβέρνηση κοινής αποδοχής»), δεν θα είχε λόγους, ασφαλώς, να μην ενθαρρύνει μια κυβέρνηση που θα στηριζόταν σε ολόκληρο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων της χώρας. Για τον Συνασπισμό κάθε λύση που δίνει διεξόδους και δεν φθείρει τους θεσμούς είναι καλοδεχούμενη.

ΑΝΤΗΝΩΡ

Νέες Κλασικές Εκδόσεις

PLUTARCHI VITAE PARALLELAE VOL. I. FASC. I

LIPSIÆ: IN AEDIBUS H.G. TEUBNERI
D.N. PAPADIMAS, ATHENIS

SOPHOCLES TRAGŌEDIAE TOM. II

LIPSIÆ: IN AEDIBUS H.G. TEUBNERI
D.N. PAPADIMAS, ATHENIS

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

αντι
δεσείς

Παρτίδα πόκερ

Καθώς μπήκαμε πάλι στη διαδικασία των διερευνητικών εντολών ξαναζούμε το σκηνικό μετά τις εκλογές του περασμένου Ιουνίου. Τα κόμματα βολιδοσκοπούν και βολιδοσκοπούνται, στελέχη και παράγοντες κινούνται στα παρασκήνια, συσκέψεις επί συσκέψεων, κεντρικές επιτροπές, πολιτικά γραφεία και κομματικά όργανα συνεδριάζουν και αποφασίζουν κάθε μέρα. Τα χαρτιά του κάθε κόμματος παίζονται στο τραπέζι των πολλών και πολύπλοκων διαπραγματεύσεων. Εκτιμούνται οι πιθανές κινήσεις των αντιπάλων, ρίχνονται στη μάχη τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για να προβάλλουν τις πιο πρόσφατες θέσεις των κομμάτων, για να αρθρογραφήσουν υπέρ της μιας ή της άλλης λύσης για την άρση του πολιτικού αδιεξόδου. Οι τακτικές αλλάζουν από ώρα σε ώρα, μπλόφες, ιντρίγκες, πιέσεις έσωθεν και έξωθεν, εσωκομματικοί υπολογισμοί και τα παρόμοια. Όλα ρίχνονται στη μάχη για να επιτευχθούν οι μέγιστοι πολιτικοί στόχοι.

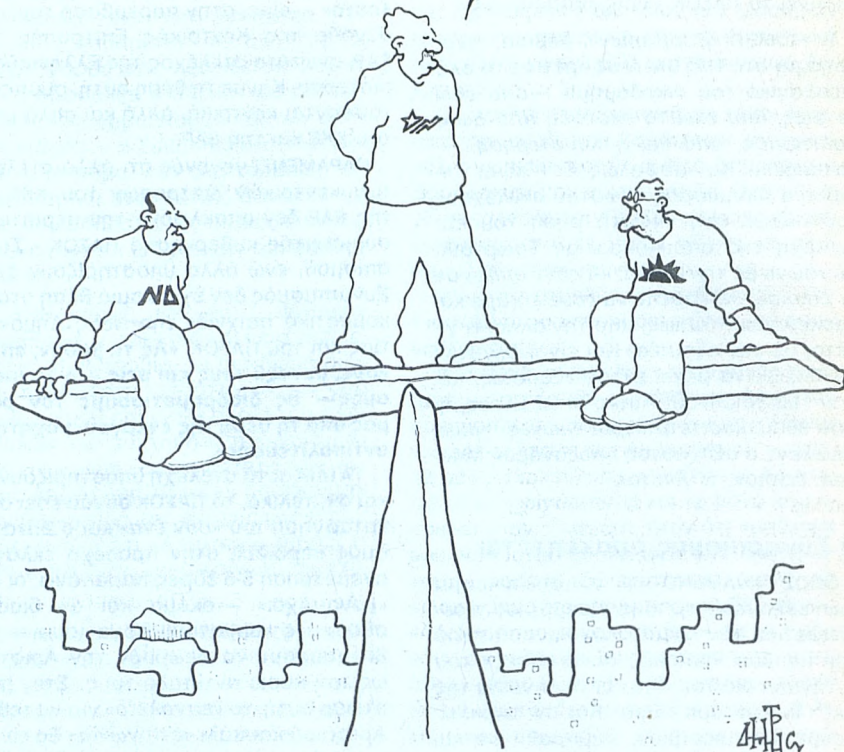
Καθώς οι μέρες θα περνούν θα μεταβάλλονται και οι θέσεις, η ακαμψία θα μετατρέπεται σε ευλυγισία, οι σκληρές θέσεις θα μαλακώνουν.

Όλα αυτά τα γνωστά, αυτά που βλέπουν το φως της δημοσιότητας, αυτά που αποκαλύπτονται μόνο καθ' υπαγόρευση κι αυτά που έρχονται στην επιφάνεια σε μεταγενέστερο χρόνο αποτελούν φυσιολογικές διεργασίες στην πολιτική διαδικασία, μέρος του πολιτικού σκηνικού στο οποίο δεν είχαμε συνηθίσει.

Είναι άγνωστο ποιος θα κερδίσει την παρτίδα. Ενδέχεται κανείς, ενδέχεται όλοι, όσο κι αν αυτό φαίνεται παράξενο.

Η Αριστερά από τη στιγμή που αποφάσισε να συμμετάσχει στην παρτίδα έπαιξε μέχρι τώρα τα χαρτιά της με αρκετή δεξιότεχνία. Αρκεί τώρα να μην παρασυρθεί από τη μέθη του παιχνιδιού, από τη λογική της μιλόφας και εξαντλήσει τη δυναμική της μόνο στο πολιτικό πόκερ. Αρκεί η πολιτική διαπραγμάτευση να μην εξαντληθεί στα νούμερα. Αρκεί να μη θυσιάσει τα πάντα σε μια αβέβαιη πολιτική αριθμητική που το υπόβαθρό της είναι ηθικά σαθρό. Η Αριστερά έχει αρχές. Θα ήταν λυπηρό και ασυγχώρητο αν της εγκατέλειπε για σκοπιμότητες της συγκυρίας που δεν έχουν να της προσφέρουν στην ουσία κανένα μέλλον. Κανένα.

ΚΥΡΙΟΙ ΠΙΣΤΕΥΩ
ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ ΟΤΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ ΟΛΩΝ
ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΕ ΠΛΗΣΙΑΣΕΤΕ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΕΤΕ ΚΙ ΟΙ ΔΥΟ ΜΑΖΙ

Σταυροδρόμι αποφάσεων

Η απώλεια 121.068 ψήφων από το Συνασπισμό στις εκλογές και η μείωση του εκλογικού του ποσοστού κατά 2,16% θα περίμενε κανείς να αποτελέσουν αντικείμενο σοβαρότερης κριτικής από αυτήν που παρουσίασε η ηγεσία του Συνασπισμού. Βεβαίως θα βρεθεί ο εύθετος χρόνος για μια βαθύτερη ανάλυση των εκλογικών αποτελεσμάτων και θα εξαχθούν τα αναγκαία συμπεράσματα. Η συζήτηση αυτή θα πρέπει να φτάσει στη βάση των κομμάτων που απαρτίζουν τον Συνασπισμό για να διαπιστωθεί τελικά ποιες είναι οι διαθέσεις και οι στάσεις της. Άλλες μορφές σύγχρονης πολιτικής επικοινωνίας πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθούν ώστε να μπορέσουν να εκφέρει τη γνώμη του όσο το δυνατόν μεγαλύτερο τμήμα των ψηφοφόρων του Συνασπισμού.

Αλλά συγκρατούμε το γεγονός ότι τόσο ο Πρόεδρος του Συνασπισμού Χαρίλαος Φλωράκης όσο και ο γραμματέας Λεωνίδας Κύρκος στις πρώτες μετεκλογικές τους εκτιμήσεις δήλωσαν ότι ο κύριος όγκος των οπαδών της Αριστεράς δικαιώσε τη γραμμή και τις επιλογές μετά τις εκλογές του Ιουνίου. Αν έτσι έχουν τα πράγματα, αν αυτές οι δηλώσεις ανταποκρίνονται στην ετυμηγορία της εκλογικής βάσης του Συνασπισμού τότε η έλλειψη ψυχραιμίας που παρατηρείται σε ορισμένα στελέχη του δεν είναι καθόλου δικαιολογημένη. Υπάρχει η βάση λοιπόν για να οικοδομήσει ο Συνασπισμός το πο-

λιτικό του μέλλον. Αρκεί να το θελήσει κι αρκεί να κοιτάξει λίγο πέρα από τη μύτη του.

Μπριλλάκης - Αυριανή

Ο κ. Αντώνης Μπριλλάκης την ημέρα των εκλογών σε συνέντευξη του προς την ελληνική εκπομπή του ραδιοφωνικού σταθμού της Στοκχόλμης ερωτηθείς για το φαινόμενο του αυριανισμού είπε ότι το καταδικάζει μεν αλλά ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται, εκτός από το Δεξιό Τύπο και στο χώρο της Αριστεράς, στην «Πρώτη» και την «Αυγή». Έσπευσε αμέσως να «διευκρινίσει» ότι αναφέρεται «σ'» ορισμένες στήλες» της «Αυγής» τις οποίες δεν επικροτεί διότι παράγουν παραληροφύηση και διαστρέβλωση! Εν κατακλείδι δε ότι φαινόμενα στον Τύπο σαν την «Αυριανή», δυστυχώς, πρόσθεσε με βαρεία καρδιά, υπάρχουν και σ' άλλες δυτικές χώρες αλλά εν πάση περιπτώσει ο ίδιος δεν το βάζει στο επίκεντρο των πολιτικών του αναλύσεων, αυτός ο «πεπειραμένος πολιτικός», όπως χαρακτήρισε ο ίδιος τον εαυτό του.

Τόσο καιρό ο κ. Μπριλλάκης προφανώς ήταν Αυριανιστής της «Αυγής» χωρίς να το συνειδητοποιήσει. Χρειάστηκε να μεταπηδήσει στο ΠΑΣΟΚ για να καταλάβει το μέγεθος της παραληροφύησής του. Και τώρα, υποθέτει κανείς, ότι επιδιόχετο στην ανάγνωση των σοβαρών εφημερίδων του ΠΑΣΟΚ, όπως η «Νίκη», «Δημοκρατικός Λόγος», η «Εξόρμηση» και η «Επικαιρότητα». Αλλά τι σημασία έχει εφόσον το φαινόμενο βρίσκεται εκτός του επικέντρου των πολιτικών του αναλύσεων, αφού βεβαίως εξασφάλισε την έδρα του μέσω της τεράστιας προβολής που έτυχε προσεκλογικά στα έντυπα αυτά.

Απόψεις για την παραγραφή

«Δύσκολο νομικό θέμα» χαρακτήρισε ο υπηρεσιακός υπουργός Δικαιοσύνης κ. Σταμάτης την παραγραφή ή όχι των σκανδάλων σε σχετική συζήτηση με δημοσιογράφους στην περίπτωση διενέργειας νέων εκλογών και διάλυσης της Βουλής. Ο κ. Σταμάτης αρνήθηκε να τοποθετηθεί και είπε χωρίς να διευκρινίσει «έχουν γραφεί πολλά για το θέμα αυτό από συνταγματολόγους και ελάχιστα από ποινικολόγους».

Μέχρι τώρα την άποψη ότι δεν παραγράφονται τα σκάνδαλα έχουν υποστηρίξει οι συνταγματολόγοι, ενώ η πλειοψηφία των ποινικολόγων υποστήριξε το αντίθετο. Να υποθέσουμε ότι η παραγραφή θα εξαρτηθεί από τη γνώμη των ποινικολόγων; Ή να υποθέσουμε ότι το Ειδικό Δικαστήριο θα λάβει υπόψη και τις δύο απόψεις και θα κρίνει αναλόγως;

Ε, καλά, η *κάθαρση* είναι τελικά —πρέπει να το σκεφθούν αυτοί οι νομοδιδάσκαλοι— στοιχειώδης όρος ύπαρξης και επιβίωσης μιας «έννομης» πολιτείας. Οι συνταγματολόγοι, οι ποινικολόγοι, οι δικαστικοί λειτουργοί δεν θα αναλογισθούν ότι είναι και αυτοί βουλευόμενοι πολίτες και ότι πρέπει καθημερινά να εμπεδώνουν το περί δικαίου αίσθημα στους λοιπούς πολίτες; Αν όχι τίποτα άλλο, πρέπει να δικαιωθούν για την επαγγελματική τους επιλογή.

Μικρή λεπτομέρεια

Ο υπηρεσιακός Υπουργός των Εσωτερικών κ. Βασίλης Σκουρής τα κατάφερε θαυμάσια στην οργάνωση των εκλογών και τη μετάδοση των αποτελεσμάτων. Ήταν πραγματικά άσογη κι ας ορυόταν η «Αυριανή» περί νοθείας και βίας προεκλογικά.

Είναι χαρακτηριστικό ότι εντός οκτώ ωρών από το κλείσιμο της κάλπης από το υπουργείο Εσωτερικών είχε μεταδοθεί το 90,6% των εκλογικών αποτελεσμάτων, ποσοστό ρεκόρ αν το συγκρίνει κανείς με το αντίστοιχο ποσοστό των εκλογών του 1985 (81,5%) και των ανεκδιήγητων εκλογών του Ιουνίου όπου ο Τσοχατζόπουλος έσπασε όλα τα ρεκόρ με ποσοστό 57%.

Αλλά ο κ. Σκουρής με εντιμότητα ανέφερε ότι η επιτυχία αυτή του υπουργείου Εσωτερικών οφείλεται και στο έργο του προκατόχου του. Ήταν μια έμμεση αλλά σαφής αναφορά στο έργο που επέτελεσε ο Νίκος Κωνσταντινόπουλος, υπουργός του Συνασπισμού στην κυβέρνηση Τζαννετάκη. Δείγμα για το τι μπορεί να κάνει η Αριστερά ακόμα και σε σύντομο χρονικό διάστημα, με τα σοβαρά και ικανά στελέχη της. Μια μικρή λεπτομέρεια για να μη διαφύγει από όσους εύκολα ξεχνούν.

ΚΑΘΑΡΣΗ: ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΔΙΚΑΖΕΤΑΙ

Πριν ένα χρόνο ακριβώς, την Παρασκευή 11 Νοεμβρίου, το ΑΝΤΙ κυκλοφορούσε το τχ. 387 σε έκτακτη έκδοση, με τίτλο στο εξώφυλλο «Κυβέρνηση Απατεώνων». Το σκάνδαλο Κοσκωτά είχε κορυφωθεί τις ημέρες εκείνες μετά και την «απόδραση» του απατεώνα της Παλλήνης.

Σε τρεις μέρες από σήμερα την ερχόμενη Δευτέρα 13 Νοεμβρίου έχει οριστεί να συνεκδικασθούν στο Α' Τριμελές Πλημμελειοδικείο οι μηνύσεις που υπέβαλλαν τότε, αμέσως μετά την έκτακτη έκδοση του ΑΝΤΙ, ο Μένιος Κουτσόγιωργας και ο Γεώργιος Ανδρέα Παπανδρέου.

Όπως είναι γνωστό η δίκη αυτή γίνεται μετά από προηγούμενες αναβολές επειδή οι μηνυτές δεν εμφανίστηκαν στο δικαστήριο.

Θα γίνει άραγε και την ερχόμενη Δευτέρα η δίκη; Πολύ φοβούμαστε ότι οι κ. Κουτσόγιωργας και Γ.

Παπανδρέου θα παίξουν και πάλι το κρυφτούλι και θα αρχίσει η δικονομική παρέλκυση της υπόθεσης. Οι μηνυτές μετά φανών και λαμπάδων κατέθεσαν πριν ένα χρόνο τις μηνύσεις τους για το «θεαθήναι» αλλά κρύβονται έκτοτε αρνούμενοι να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους για τα δήθεν συκοφαντικά στοιχεία που κατέγραφε το ρεπορτάζ του ΑΝΤΙ.

Σε προηγούμενα τεύχη —και ειδικά στην πρόσφατη έκδοση της 22/9/89, τχ. 415— δώσαμε αρκετές λεπτομέρειες για τις δικαστικές περιπέτειες του ΑΝΤΙ. Γιατί η έκδοση εκείνη προκάλεσε την «έννομη οργή» και του προϊσταμένου της εισαγγελίας κ. Γαβριλή που αυτεπάγγελα μήνυσε τότε το περιοδικό ενώ παράλληλα με άτυπες ενέργειες της Αστυνομίας συνέλεγε το ΑΝΤΙ από τα περίπτερα.

Η μήνυση αυτή μετά την πρωτόδικη αθωωτική απόφαση, την ένσταση του κ.

Γαβριλή και την καταδικαστική δευτεροβάθμια απόφαση πρόκειται να έχει οριστικό τέλος στον Άρειο Πάγο. Όμως η δημόσια κριτική για την άδικη απόφαση του Εφετείου προκάλεσε νέα αυτεπάγγελη μήνυση κατά του εκδότη του περιοδικού.

Πέραν όμως αυτών των διαδικαστικών περιπετειών, το γεγονός της δίκης της ερχόμενης Δευτέρας έχει ιδιαίτερη σημασία.

Στην παρούσα συγκυρία όπου το «θύμα» Ανδρέας Παπανδρέου επιβραβεύεται για το σκάνδαλο Κοσκωτά, τα σκάνδαλα των όπλων, την κακοδιαχείριση της οκταετίας και συνεχίζει να συμπεριφέρεται —και να είναι αποδεκτός «εκ των πραγμάτων»— ως πολιτικός ηγέτης, η λέξη «κάθαρση» τείνει να αποβληθεί από το καθημερινό λεξιλόγιο.

Η δίκη του ΑΝΤΙ την ερχόμενη Δευτέρα θα θυμίσει για όσους επιμένουν να σκέπτονται και να ανθίστανται ότι οι στοιχειώδεις προϋποθέσεις της κοινωνικής συμβίωσης και οι αρχές του δικαίου πρέπει να αποκατασταθούν στον τόπο μας.

Το ΑΝΤΙ κυκλοφορεί κι αυτήν την εβδομάδα όπως είχε προαναγγελθεί στο προηγούμενο τεύχος μας. Η ταχύτητα των πολιτικών εξελίξεων, το

αβέβαιο εκλογικό αποτέλεσμα που δεν έδωσε αυτοδυναμία σε κανένα κόμμα, επιτάχυναν τις διαδικασίες έκδοσης του πρώτου μετεκλογικού μας τεύχους. Το ΑΝΤΙ δεν ήθελε να μείνει πίσω από τις εξελίξεις και στον αγώνα δρόμου να προλάβει, βγαίνει με ορισμένες απώλειες... σελίδων με πλούσια όμως πολιτική αρθρογραφία που σκοπεύει ακριβώς να επισημάνει και να αναλύσει το κρίσιμο πολιτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα.

ημερο δηκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ, 1.11.89 - ΤΡΙΤΗ 7.11.89

ΤΕΤΑΡΤΗ, 1.11.89

Καλό μήνα, καλή **ανάγνωση**. Και, προπαντός, μην πεταχτείτε κατ' ευθείαν στην Κυριακή για να μάθετε το εκλογικό αποτέλεσμα. Μπορεί να σας έρθει κόλπος.

Το κυβερνών **Σοσιαλιστικό Κόμμα της Ουγγαρίας**, όχι μόνο πούλησε στον Βρετανό μεγαλοεκδότη **Ρ. Μάξγουελ** το 40% των μετοχών του επίσημου οργάνου του **«Μάγκυαρ Χίρλαπ»**, αλλά διαπραγματεύεται με την κ. **Θάτσερ** και την πώληση του 40% των μελών του. **Θλιβερή** τηλεοπτική εμφάνιση του **Α. Παπανδρέου**. **Μη βιάζεστε όμως**, περιμένετε ως την Κυριακή!

Φτηνή εκδίκηση: **ψητά** προσφέρθηκαν στους επιβάτες τα 40 περιστερία που αναρρόφησε κινητήρας αεροπλάνου της **«Ολυμπιακής»** στην Κέρκυρα και τα οποία παρ' ολίγο να προκαλέσουν την πτώση του. **Ντροπή!**

«Ο λαός υποστηρίζει τις αλλαγές με διαδηλώσεις», δήλωσε ο κ. **Κρεντζ** που βρίσκεται στη **Μόσχα**. Τότε γιατί τον δερνουν;

Σας υπενθυμίζω ότι, εκτός των άλλων, εξακολουθώ να μην καπνίζω.

ΠΕΜΠΤΗ, 2.11.89

«Οι μετρήσεις απέδειξαν πως τα ταξί στην Αθήνα δεν δημιουργούν κανένα πρόβλημα» δήλωσε ανερυθρίαστα από τηλεοράσεως ο κ. **Μητσοτάκης**. Και ελπίζει να γίνει πρωθυπουργός...

Δικαιολογημένα όμως η κ. **Βουγιουκλάκη**, για την οποία παλαιότερα είχε αποκαλυφθεί ότι είναι ιδιοκτήτρια 7 ταξί, έσπευσε να δηλώσει ότι **ψηφίζει ΝΔ**.

21 χρόνια μετά το θάνατό του και τρεις ημέρες πριν τις εκλογές, η οικογένεια **Παπανδρέου** ετέλεσε μνημόσυνο του γενάρχου της.

Με την προμετωπίδα «Αυ-

ριανιστές όλου του κόσμου ενοθεΐται» το συγκρότημα **Κουρή** θα εκδίδει στα αγγλικά την σοβιετική εφημερίδα **«Αργκουμέντι ε Φάκτι»**. Τετοιές δόξες η **περεστρόικα** και ο **Ταύρος**.

Έσπασαν οι δείκτες των οργάνων που μετρούν την **ρύπανση** και μέχρι να τους επιδιορθώσουν επιβάλλεται στην Αθήνα γενική απαγόρευση της κυκλοφορίας.

«**Κάνε την 5η Νοέμβρη μέρα του Συνασπισμού**» προπαγανδίζουν πληρωμένες καταχωρήσεις στις εφημερίδες. Τόσα εκατομμύρια πεταμένα για επίδειξη πασοκικής **αγραμματοσύνης**, αδικία δεν είναι;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 3.11.89

Σήμερα εκδικήθηκαν όλους αυτούς τους βλάκες που έγραφαν στους τοίχους «**Έξω οι βλάχοι από την Αθήνα**». Με τα αυτοκίνητά τους, **μόνα** και **ζυγά**, ακινητοποιημένα, στριμύχνονται στα άθλια **μόνα ταξί**, αγωνιούν περιμένοντας τα παμπόλαια **τρόλεϊ** ή **ρυπογόνα λεωφορεία** όλοι οι **Γκάγκαροι**. Εγώ μαρσάρω και γκαζάρω στις ελεύθερες λεωφόρους γεμίζοντάς τους **καυσαέρια** — με το **επαρχιακό εκλογικό** μου βιβλιάριο κολλημένο, δικήν «**ελευθέρας**», στο τζάμι και ύφος αγωνιούντος **ψηφοφόρου** που βιάζεται να φθάσει στον προορισμό του. Σήμερα οι επαρχιώτες εκδικήθηκαν μπορούσαν να ρυπαίνουν την Αθήνα μόνοι τους χωρίς κανείς να τους ενοχλεί.

Το **ΠΑΣΟΚ** κλείνει προεκλογικώς στη Θεσσαλονίκη, η **ΝΔ** στο Ολυμπιακό Στάδιο, ο **Συνασπισμός** με καλλιτέχνες στη **«Μεγάλη Βρετανία»**. Και του χρόνου

Παραιτήθηκε ο κ. **Σωμερίτης** διότι αυθαιρέτησε τηλεοαυτά συμβαίνουν συχνά εις **Παρισίους** όπου ευδοκίμωσε ο κ. **διευθυντής ειδήσεων**.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 4.11.89

Ταξίδευα νύχτα κι έφτασα χαράματα στο χωριό. Κατ'

ευθείαν στο υπόγειο: το **κρασί** έχει καλώς, ουδείς λόγος **ανησυχίας**. Μετά βόλτες να εκτιμήσουμε το κλίμα. Οι **Νεοδημοκράτες** είναι ήρεμοι και βέβαιοι για τη νίκη· οι **Πασόκοι** έχουν ξεσλώσει κι είναι σίγουροι πως η **Αριστερά** θα πέσει σε **μονοψήφιο** ποσοστό· οι **Συνασπιστές** αισιοδοξούν πως το ρεύμα τις τελευταίες ημέρες άλλαξε και τα **απολωλότα πρόβατα** επιστρέφουν. Λίγες ώρες μείνανε, θα δείξει.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 5.11.89

Σηκώθηκα πρωί κι άρχισα να ασχολούμαι με τα **βαρέλια** μου. Έπρεπε να **εμφιαλώσω** όσο περυσινό **κρασί** είχε απομείνει για να αρχίσω κατόπιν τις **μεταγγίσεις** κι ύστερα να **σφραγίσω** τα **βαρέλια**. Το μεσημέρι πήγα να **ψηφίσω**. «**Κάτι θα χάσουμε εδώ, θα κερδίσουμε όμως αλλού**» μου είπε ο **Αργύρης**, με το σήμα του **Συνασπισμού** στο πέτο. Γύρισα και συνέχισα να ασχολούμαι με τα **κρασιά** μου ως τις 7. Μετά, στο **καφενείο**. Όλοι περιμένουν να έρθουν τα νέα από το **σχολείο** όπου καταμετρούν τις ψήφους. Οι **Πασόκοι** είναι βέβαιοι για τη νίκη: «**Πάμε για αυτοδυναμία**» φωνάζουν οι **φανατικότεροι** όταν διαδίδετε η φήμη πως η **ΝΔ** χάνει τη **μονοεδρική** της **Ευρυτανίας** — διότι ο **πάπα-Μπακογιάννης** βγήκε στους δρόμους με τη σημαία του **ΠΑΣΟΚ**, κατηγορώντας την **Ντόρα** ότι **σκότωσε τον γιό** του για να γίνει αυτή **βουλευτής**. Τα **τοπικά αποτελέσματα** ενισχύουν την **αισιοδοξία** τους: Το **ΠΑΣΟΚ** κεφάλωσε 80 ψήφους τη **ΝΔ**, ο **Συνασπισμός** έπεσε από τους 58 στους 53 ψήφους. Στο γειτονικό **κεφαλοχώρι** τα ίδια: το **ΠΑΣΟΚ** αύξησε τη διαφορά από τη **ΝΔ**, ο **Συνασπισμός** έπεσε από 300 σε 250 ψήφους. Σε λίγο ο **παραιτηθείς κ. Σωμερίτης** τους αλλάζει τη διάθεση: αρχίζουν να πανηγυρίζουν οι **Νεοδημοκράτες** βέβαιοι για την **αυτοδυναμία** τους — κυρίως ο **μανάβης** που έχει στοιχηματίσει συνολικά 500.000 υπέρ της **πρωθυπουργίας Μητσοτάκη**.

«**Μητσοτάκης πρωθυπουργός, Φλωράκης Πρόεδρος**» κραυγάζει ενθουσιασμένος **Αθηναίος** γιατρός που κατέφθασε κι αυτός να ενισχύσει τη **φιλελεύθερη παράταξη**. Μόνο οι **Συνασπιστές** δεν λένε τίποτα: συζητούν **χαμηλόφωνα** μεταξύ τους ελπίζοντας σε **απροσδόκητα αποτελέσματα** **μυθικών περιοχών** που θα ανατρέψουν την **καταστροφική εικόνα**. Μέχρι τις 11.00 οι **πανηγυρισμοί** των **μεν** και των **δε** έχουν τελειώσει. Κλειστά τα **κομματικά γραφεία**, σκοτεινά τα **καφενεία** όλοι στα σπίτια παρακολουθούν το **πολύχρωμο κουτί** να εκπέμπει τις **αισιόδοξες δηλώσεις** των **αρχηγών** και τις **σοβαροφανείς αναλύσεις** των **επαϊόντων**. Παραδόξως στο **χωριό**, όλοι νοιώθουν **χαμένοι**. Στο **Ζάππειο**, στην **Αγία Παρασκευή**, στα **κομματικά γραφεία** όλοι νοιώθουν **κερδισμένοι, έξυπνοι, ευτυχείς, υψώροι** — κυρίως ο **παραιτηθείς κ. Σωμερίτης**. **Πολιτικοί** και **δημοσιογράφοι** περιφέρονται μέσα στα **χρώματα**, τις **μοκέτες**, τα **άνθη**, τα **φυτά**, τα **πλαστικά καθίσματα**, τα **νάυλον χαμόγελα**. Ένας κόσμος πάντα **κερδισμένος** — ανεξαρτήτως **εκλογικών αποτελεσμάτων**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 6.11.89

Όπως γνωρίζετε χθες 46,2% των **Ελλήνων** ψήφισαν **ΝΔ**, 40,7 ψήφισαν **ΠΑΣΟΚ**, 11,0 ψήφισαν **Συνασπισμό**, 0,6% **οικολόγους**. Ως εκ τούτου, **ετοιμαστείτε συντόμως** να **ξαναψηφίσετε**.

Κι ενώ εμείς **ψηφίζαμε**, **κατά δεκάδες χιλιάδες** οι **Ανατολικογερμανοί** εγκαταλείπουν τη χώρα τους, όπου έχουν την **ευτυχία** να μην **ψηφίζουν** και **επομένως** να μην **ηττώνται**. Τρελόι είναι.

Ενθουσιασμένο το **Χρηματιστήριο** από τα αποτελέσματα κάνει **βουτιά 9% προς τα κάτω**.

Θα είχα μείνει στο **χωριό** να αποτελειώσω τις **μεταγγίσεις** των **βαρελιών** μου και να

Ευτυχώς, που **εξελεγχ** ο **Α. Μπριλάκης** και θα αντικαταστήσει **επαξία** τον μη **εκλεγέντα Γ. Κατοϊφάρα**.

Ξαναψηφίσω, να μην ανεβοκατεβαίνω. Το αφεντικό όμως αποφάσισε να βγάλουμε έκτακτο τεύχος. Και τι να πούμε; Δεν μας φτάνει η στενοχώρια για το χάλι μας; «Τρελλός είσαι; μου είπε ευτυχισμένος. Μόνο εμείς καταφέραμε να χτυπήσουμε στρογγυλό νούμερο — 11% ακριβώς, και το λες αποτυχία αυτό;».

ΤΡΙΤΗ, 7.11.89

Αρχίζουν οι διερευνητικές, τα πηγαινέλα στην Ηρώδου Αττικού και στα γραφεία των κομμάτων. Κεντρικές Επιτροπές, Πολιτικά Γραφεία, Εκτελεστικές Επιτροπές συνεδριάζουν, σχεδιάζουν, προτείνουν συνωμοτούν. Ο κ. Μητσotάκης, συνεπικουρούμενος από τους ταξιτζήδες, εμποφθαλμία την έδρα των Οικολόγων. Ευτυχώς εκλεγέντες δέχονται συγχαρητήρια δυστυχώς αποτυγχόντες σκέφτονται πως θα ξεχρεώσουν κι εναποθέτουν τις ελπίδες τους στην επερχόμενη αναμέτρηση.

Δεν διαφεύδεται η φήμη που μετ' επιτάσεως κυκλοφορεί: η άνοδος του ΠΑΣΟΚ οφείλεται στο ότι το Ουγγρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα προτίμησε να πουλήσει στον κ. Παπανδρέου κι όχι στην κ. Θάτσερ.

Ο ΗΤΤΗΜΕΝΟΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ευάγγ. Τσελ., *ενταύθα.* Πληθώρα ύλης και γεγονότων εμποδίζει δημοσίευση επιστολής σας και ενασχόληση με τουλίπες και φρέζιες. Σας περιμένουμε στα γραφεία μαζί με το γλυκό σταφύλι. Χρειάζεστε τούτες τις μέρες.

Χαραλ. Μητρ., *Πάτρα:* Η ιδέα σας να εκδόσετε νυχτερινό ημεροδότηκη μοιάζει οξύμωρη αλλά είναι καταπληκτική. Συνεχίστε.

Αντίγ. Καλλισ., *Περαχώρα:* Όχι, δεν υπάρχει νομικό κώλυμα, λόγω της διαφοράς ηλικίας και δεν μπορούμε να αποκλείσουμε ότι ο κ. Λαλιώτης έχει υποθετήσει τον κ. Μπριλλάκη.

Δημ. Ανταλ., *ενταύθα:* Η προσπάθειά σας να κόψετε τον Ημεροδότηκη και να αρχίσετε το τσιγάρο είναι συγκινητική. Κάθε αποτοξίνωση για καλό είναι.

Χαρ. Φλωρακης, *ενταύθα:* Οι κατ' αντιπαράθεσιν στατιστικές σας για το πόσο συχνά η «Πρώτη» και ο «Ριζος» δημοσιεύουν φωτογραφίες των Μ. Ανδρουλάκη και Γρ. Φαράκου στερούνται πολιτικού περιεχομένου και δε νομίζω ότι ενδιαφέρουν τους αναγνώστες μας.

ΕΝΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ ΧΩΡΙΣ ΦΑΝΤΑΡΟΥΣ

Ενα φάντασμα πλανιέται πάνω από τη χώρα, το φάντασμα της «Κυβέρνησης Απλής Αναλογικής». Στα κομματικά επιτελεία, τις οργανώσεις βάσεις, τα δημοσιογραφικά στέκια και τα καφενεία όλοι συζητούν για την πιθανή συμμαχία ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού, Οικολόγων που θα εγκαθιδρύσει επιτέλους στη χώρα αυτό το μαγικό σωτήριο εκλογικό σύστημα που θα μας απαλλάξει από κάθε νόσο και κάθε μαλακία. Και έτσι τα δεινά της χώρας θα λυθούν δια της ομοιοπαθητικής: αφού αυτό το υπάρχον σύστημα απλής αναλογικής δεν δίνει λύσεις, θα πάμε σε ένα ακόμα απλούστερο καταργώντας το «συν ένα» ή ακόμη και στο καθαρό απόσταγμα των αναλογικών, την αναλογικότερη όλων, την «απλή και άδολη» του κ. Δρετάκη. Διότι είναι φανερό πως, αν μια τέτοια συμμαχία υπάρξει τώρα, μετά τις εκλογές θα έχουμε συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-Συνασπισμού.

Και έτσι δεν θα έχουμε κατακτήσει μόνο το παγκόσμιο ρεκόρ εκλογικών αναμετρήσεων ανά μονάδα χρόνου, ούτε μόνο το παγκόσμιο ρεκόρ συμμαχιών ανά κόμμα, αλλά και το παγκόσμιο ρεκόρ οππορουνισμού: συμμαχίας δυο κομμάτων εκ των οποίων το ένα έχει παραπέμψει την ηγεσία του δεύτερου στα δικαστήρια με την κατηγορία ότι πρόκειται για κοινούς σπατεώνες.

Δεν θα ήθελα, αγαπητοί γονεΐς του Έθνους, αν τα πράγματα εξελιχθούν έτσι, να βρίσκομαι στη θέση των συναδέλφων σας βουλευτών του Συνασπισμού. Τέσσερις μήνες τώρα αγωνίστηκαν να εξηγήσουν στον ελληνικό λαό γιατί η κάθαρση επέβαλε τη συγκυβέρνηση Δεξιάς-Αριστεράς κι αντιμετώπισαν, με αρκετή επιτυχία, τις επιθέσεις των αυριανιστών που υποστήριζαν ότι όλα αυτά είναι ψέματα και ότι απλούστατα, οι Αριστεροί συνεργάστηκαν με τη ΝΔ για να αποκτήσουν πλούτη, τίτλους, αξιώματα, ο Φλωράκης, ο Κύρκος και άλλα ευτελή καθάρματα. Τέσσερις μήνες προσπαθούν να πείσουν τον ελληνικό λαό πως ο αυριανισμός είναι, έρπων φασισμός, είναι λεπενισμός — τώρα θα πρέπει να εξηγούν γιατί συμμαχούν μαζί του. Τέσσερις μήνες φώναζαν οι πολιτευτές του Συνασπισμού για ήθος, εντιμότητα, τομή με το παρελθόν, τέλος των αντιδεξιών συνδρόμων — τώρα θα πρέπει να εξηγούν γιατί ατάκτως υποχωρούν ενώπιον των αντιπάλου. Και γιατί, κυρίως, όσοι από αυτούς μετά μανίας επέμεναν για την παραπομπή σε δίκη του Α. Παπανδρέου, γίνονται τώρα ένθερμοι υποστηρικτές της υ-

ποταγής στα κελεύσματά του. Βουλευτές και πολιτευτές του Συνασπισμού, θα έχετε δύσκολο αγώνα μπροστά σας. Πόσοι από το 11% θα σας πιστέψουν;

Ναι, αλλά στις επόμενες εκλογές με αναλογικότερο σύστημα θα είναι περισσότεροι από εμάς στη Βουλή, έστω και αν μειωθούν τα ποσοστά μας, απαντούν οι πλέον ρεαλιστές από τους δυνάμει αριστερούς εθνοπατέρες. Αν μάλιστα σε αυτούς προστεθούν οι Α. Μπριλλάκης, Μ. Βαφειάδης, Μ. Φαραντούρη, Μ. Θεοδωράκης κι όσοι (τίποτα πλέον δεν αποκλείεται) από το χώρο της Αριστεράς με έξυπνες μεταγραφές επιτύχουν την εκλογή τους — ίσως οι Έλληνες Αριστεροί, ανεξαρτήτως κόμματος, να έχουν και την απόλυτη πλειοψηφία στο Ημικύκλιο της Βουλής. Περισσότεροι στρατηγοί σε ένα αποδεκατισμένο στράτευμα — εξαιρετικά απλή η συλλογιστική των υπέρμαχων της «κυβέρνησης απλής αναλογικής».

Κανείς δεν αντέχει να ξαναγίνουν εκλογές — ούτε εσείς που εκλεγήκατε, ούτε εμείς που σας ψηφίσαμε. Αν όμως γίνουν δεν θα είναι ευθύνη του Συνασπισμού αλλά της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ που ορθώνουν κάθετους φραγμούς ανάμεσά τους. Ο Συνασπισμός έπραξε το χρέος του το καλοκαίρι, δεν μπορεί αυτή τη στιγμή να συμμαχήσει χωριστά ούτε με τη ΝΔ, ούτε με το ΠΑΣΟΚ. Όλοι μαζί ίσως μπορούν να τα βρουν για να αποφύγουμε τις εκλογές — αλλιώς γαϊά πυρί μιχθήτω.

Βέβαια η υπόθεση για την «κυβέρνηση απλής αναλογικής» προϋποθέτει και τη συμφωνία του 0,6% των Οικολόγων — που ορισμένοι ενδιαφερόμενοι από το ΠΑΣΟΚ την θεωρούν ήδη δεδομένη. Αναρωτιέμαι, τάχα η «άλλη πολιτική» που γεννήθηκε περιείχε στα γονιδια της αυτό τον καιροσκοπισμό; Ή μήπως οι Οικολόγοι υποκύπτουν στη μεγαλοφυώς μακιαβελική ιδέα ότι, διευκολύνοντας το αμάρτημα του Συνασπισμού, στις ερχόμενες εκλογές, οι ίδιοι θα απορροφήσουν όσους αγανακτήσουν; Έτσι ή αλλιώς, το φύλλο συκής των Οικολόγων δεν θα αρκεί για να καλύψει την ασχήμια της κυβερνητικής συνεργασίας Συνασπισμού-ΠΑΣΟΚ που αναποφεύκτως απλώς αδόλως και αναλογικώς μετεκλογικώς θα προκύψει. Και δεν θα εμποδίσει την «δημοκρατικότερη και τιμιότερη εφημερίδα της χώρας» να αντικαταστήσει το σύνθημα «Η εφημερίδα που γκρεμισε τον καραμανλισμό» με το πλέον επικαιρο: «Η εφημερίδα που ξεφτίλησε τον Συνασπισμό».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ Ε

«...ανεξάρτητα από τη μείωση ενός ποσοστού από την εκλογική δύναμη του Συνασπισμού του περασμένου Ιουνίου, οι αγωνιστές της Αριστεράς και της Προόδου επιδοκίμασαν τις πολιτικές επιλογές του Συνασπισμού».

(Χ. Φλωράκης, βράδυ Δευτέρας 6ης Νοεμβρίου 1989, λίγο μετά τη λήξη της συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συνασπισμού, που πραγματοποιήθηκε προκειμένου να εκτιμηθούν τα δεδομένα της «προηγούμενης ημέρας»).

ΣΤΗΝ παραπάνω φράση συμπυκνώνεται το βασικότερο λάθος που διαπράττει η ηγεσία του Συνασπισμού σε ό,τι αφορά την εκλογική συμπεριφορά

των αριστερών ψηφοφόρων (γιατί υπάρχουν και άλλα λάθη, όπως το να λες, αφ' ενός μεν ότι ο ελληνικός λαός είπε όχι στην αυτοδυναμία —έστω και αν ένα κόμμα έχει 46,1%— και αφ' ετέρου να διαπιστώνεις υπερίσχυση του δικομματισμού ο οποίος ως γνωστόν εμπερικλείει καταστατικά τη λογική της αυτοδυναμίας!).

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ το βασικότερο λάθος διότι το συγκριτικό σημείο αναφοράς είναι το αποτέλεσμα της αντιπαραθέσεως της 18ης Ιουνίου. Γι' αυτό και τίθεται αυτόχρονα το ακόλουθο ερώτημα: είναι λάθος εκτίμηση ή συνειδητή επιλογή η οποία υπακούει σε μια συμπεριφορά αναδίπλωσης, σε μια λογική αμυντικής περιχαράκωσης και σε ένα αίτημα εξισορρόπησης και διατήρησης της συνοχής των ηγετικών ομάδων του Συνασπισμού;

10,96%: σημείο σύγκρισης ο Ιούνιος;

ΕΙΤΕ ΛΑΘΟΣ είτε συνειδητή επιλογή, η εκτίμηση αυτή οδηγεί σε απορία πολιτικής τακτικής και ασάφεια κοινωνικής στρατηγικής: αν κάτι υποδηλώνουν οι εκλογικοί αριθμοί της 5ης Νοεμβρίου για την Αριστερά είναι ότι η *τάση της πολιτικής της επιρροής είναι τηρουμένων των αναλογιών συγκρίσιμη με το εξαιρετικών συνθηκών αποτέλεσμα των εκλογών της 17ης Νοεμβρίου 1974* και σαφώς κατώτερο του αποτελέσματος της εκλογικής αναμέτρησης της 20ης Νοεμβρίου 1977. Αυτό είναι ίσως το ορθότερο σημείο συγκριτικής αναφοράς το οποίο και θα απέτρεπε μια σειρά εσφαλμένες και ευθέως παράγωγες της λογικής της σύγκρισης με τον Ιούνιο εκτιμήσεις, όπως ότι «δεν μας ψήφισαν τώρα όσοι μας είχαν ψηφίσει για πρώτη φορά τον Ιούνιο, και από αυτή τη διαρροή είχαμε πτώση». Και από την άλλη, να υπάρχει η επίσης λαθεμένη —και εξίσου παράγωγη της λογικής της σύγκρισης με τον Ιούνιο— εκτίμηση ότι «*χάσαμε διότι λειτούργησε το αντιδεξιό σύνδρομο στο παραδοσιακό ακροατήριο της Αριστεράς*».

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΟΥΜΕ ορισμένες μόνον από τις ρήσεις που εξέφεραν δημοσίως επώνυμα στελέχη της Αριστεράς, για να καταδειχτεί η έλλειψη ουσιαστικών ερμάντων και εδραίων σημείων αναφοράς στη συλλογιστική που διαπνέει αυτά τα εικονιστετράωρα στα ηγετικά κλίμακια του Συνασπισμού.

Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ μιας διαχρονικής προσέγγισης των εκλογικών επιρροών της Αριστεράς συμβάλλει στην απαίτηση μιας πρώτης εκτίμησης για την ταυτότητα του σημερινού αριστερού εκλογικού σώματος: παράλληλα, αυτή η διαχρονική προσέγγιση συνιστά και έναν από τους όρους αποσαφήνισης της στρατηγικής και των προοπτικών της Αριστεράς.

Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ αποτίμηση της εκλογικής εμβέλειας της αριστεράς από το 1974 οδηγεί σε δύο επισημάνσεις: πρώτον, την Κυριακή της 5ης Νοεμβρίου, η Αριστερά σημειώνει πτώση της επιρροής της σε επίπεδα χαμηλότερα από του 1974, στις περιφέρειες από όπου κατά παράδοση συγκέντρωνε το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής δύναμης της, σταθεροποιώντας το σχετικά στις εκλογές του 1977 και του 1981 η επανακτώντας το κατά μεγάλο μέρος στις εκλογές της 18ης Ιουνίου 1989 (: Β' Αθηνών, Β' Πειραιώς, Λάρισα, Μαγνησία, Λέσβος, Σάμος).

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ φαινόμενο που παρατηρεί-

ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ

του Τ. Νωνάκριδος

ται είναι ότι στις εκλογές της προηγούμενης Κυριακής, η Αριστερά σημειώνει πτώση της επιρροής της στις άγονες γι' αυτήν εκλογικές περιφέρειες, όπου από το 1977 και μετά σημειώνει συνεχή άνοδο της επιρροής ή διατηρεί ποσοστά σαφώς ανώτερα των προ του 1977 επιδόσεών της. Αυτό που πρέπει να επισημανθεί εδώ είναι ότι στις άγονες αυτές περιφέρειες η Αριστερά, στις δύσκολες γι' αυτήν εκλογές της 2ας Ιουνίου 1985 κατορθώνει να αυξηθεί, κατά γενικό κανόνα, την επιρροή της ως προς την 18η Οκτωβρίου 1981, και έτσι να συγκρατήσει το εθνικό της ποσοστό σε επίπεδα ανώτερα από αυτά στα οποία θα βρισκόταν, αν η μόνη διατήρησις συμπεριφοράς του εκλογικού της σώματος ήταν η πτωτική των «γόνιμων» - παραδοσιακών των περιοχών.

ΚΑΤΑ ΜΙΑ τάση ομολογή, στις 5 Νοεμβρίου η Αριστερά είδε να μειώνεται η δύναμή της κάτω και από τα επίπεδα του «σκληρού Ιούνη του '85», όταν πολλοί διατύπωσαν την άποψη ότι είχε αγγίξει το κατώτατο δυνατό όριο της εμβέλειάς της. Αυτή η άποψη δεν ευσταθεί, καθώς η πτώση κάτω και από το χαμηλότερο (το 1985) ποσοστό φαίνεται να είναι... ελεύθερη. (Χαρακτηριστικά να αναφερθεί η περίπτωση της Β' Αθηνών και της Β' Πειραιώς: το 1985, η Αριστερά χάνει στην πρώτη 1,7% έναντι του 1981 και στη δεύτερη 3,6%· στις 5 Νοεμβρίου οι απώλειες έναντι του 1985 είναι 1,4% για την Β' Αθηνών και 2,1% για την Β' Πειραιώς).

Η συνοχή της Αριστεράς

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ που τίθενται επικεντρώνονται στο πρόβλημα της συνοχής, της ομοιογένειας της πολιτικής κουλτούρας στα επί μέρους ιστορικά και κοινωνικά στρώματα που συνιστούν τον πολιτικό κορμό της Αριστεράς. Ο βαθμός και το είδος πολιτισμικής συνοχής που ο Συνασπισμός —και παλαιότερα τα δυο βασικά του κόμματα— επιχειρεί να προσδώσει στην αντιπροσωπευτική σχέση με το εκλογικό ακροατήριό του, προσδιορίζουν και το βαθμό και το είδος πολιτικής «αντοχής» του τελευταίου απέναντι σε πιέσεις «όμορων» πολιτικών δυνάμεων, και στην προκειμένη περίπτωση του ΠΑΣΟΚ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ του 1985, η Αριστερά έχει κάνει λόγο για τα «σύνδρομα του αντιδεξιισμού», για την εξάντληση των ορίων που είχε η μήτρα της Αντίστασης, για την ανάγκη «κατάργησης» του σχήματος δεξιά - αντιδεξιά, για μια νέα αντίληψη των διαιρετικών τομών, πέρα από τις παρελθοντολογικές τους παραστάσεις. Χωρίς να είναι ευθέως γραμμική η

μετατόπιση των προτιμήσεων του εκλογικού σώματος (: ΠΑΣΟΚ - Ν.Δ., Αριστερά - ΠΑΣΟΚ), πρέπει να τεθεί ως βασική υπόθεση εργασίας ότι η Αριστερά είχε για άλλη μια φορά μια κρίσιμη, μετατόπιση προς τη «μεγάλη δημοκρατική παράταξη» του ΠΑΣΟΚ. Από το άλλο μέρος, μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι η Αριστερά μπόρεσε να διατηρήσει το ποσοστό του 10,96%, επειδή οι απώλειες στα λαϊκά παραδοσιακά της στρώματα αναπληρώθηκαν από την προσέλευση νέων μεσαίων στρωμάτων: μια σύγκριση των Δήμων της Β' Αθηνών, π.χ., στις δυο τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις δείχνει μια σημαντική απώλεια δυνάμεων της Αριστεράς από τις δυτικές περιοχές και μια σχετική σταθερότητα της αυξημένης απήχησης της στα «μεσαία» βόρεια προάστια.

ΑΥΤΗ Η πιθανοφανής κοινωνική μεταλλαγή των ερεισμάτων της Αριστεράς είναι και ένας από τους όρους διασφάλισης της επιχειρούμενης ανανέωσης και εκσυγχρονισμού της. Ταυτόχρονα, η ανανέωση του εκλογικού της ακροατηρίου επιτρέπει να δημιουργηθεί η απαραίτητη κοινωνική βάση νομιμοποίησης πολύ κρίσιμων και οριακών επιλογών της, τους τελευταίους πέντε μήνες.

ΟΙ ΠΙΟ ΠΑΝΩ υποθέσεις δεν σημαίνουν βέβαια ότι η Αριστερά στερείται κατά τρόπο οριακό των λαϊκών κοινωνικών της στρωμάτων, όσο και αν στον Δήμο Περιστερίου, π.χ., περιορίζεται τώρα στο 21%. Και αυτό ακριβώς, δηλαδή η συρρικνωμένη έστω λαϊκή αναπαραγωγή της, θέτει κατά τρόπο επιτακτικότερο το αίτημα της συνοχής στην πολιτική συμπεριφορά και γενικότερη κουλτούρα της εκλογικής της βάσης. Δεν είναι στρατηγικά εφικτό για έναν πολιτικό οργανισμό να μετέρχεται ενός λόγου «θεσμικού» προς χρήση του νέου εκσυγχρονισμένου κοινού του, και να διαθέτει και έναν δεύτερο παραδοσιακό - «ταξικό» και ιστορικίζοντα λόγο για το πιο παραδοσιακό του εκλογικό σώμα.

ΣΤΟ ΕΡΓΟ ακριβώς της συνοχής του νέου λόγου της, η Αριστερά δεν συνεισφέρει καθόλου, με το να μην αποσαφηνίζει τις έννοιες και τη στρατηγική ανάλυσής της. Ο Συνασπισμός δεν μπορεί ανέδοξα να μιλάει (όπως το ΚΚΕ μετά το '85) για διατήρηση των «αντιδεξιών συνδρόμων» που προκαλούν πτώσεις και μεταπτώσεις στο εκλογικό της σώμα και τούτο διότι, την 5η Νοεμβρίου, κάποια εκλογικά της στρώματα δεν ψήφισαν ΠΑΣΟΚ για να το διατηρήσουν στην κυβέρνηση, απέναντι σε κάποιον απειλητικό «εφιάλτη»

της «Δεξιάς»: είναι χαρακτηριστικό ότι η προπαγάνδα του ΠΑΣΟΚ δεν περιείχε καμιά σχεδόν υπόμνηση του «αποστάτη», του «χιτλερικού», του «εφιάλτη», των «Γλύξμπουργκ». Και είναι εξίσου χαρακτηριστικό ότι τα «αντιδεξιά σύνδρομα» δεν κατορθώσαν να παρεμποδίσουν την υπέρβαση του 46% από τη ΝΔ.

Η ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ παραδοσιακών ψηφοφόρων του ΚΚΕ, κυρίως, προς το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή τη φορά ότι έχει ίσως στοιχεία σταθερότητας, μονιμότητας και υποδηλώνει μια περισσότερο μακροπρόθεσμη τάση, που δεν προμηνύει επαναπατρισμούς. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι το πολιτισμικό υποστρώμα αυτών των ομάδων της Αριστεράς οδηγεί σε μια τελειώς διαφορετική ιεράρχηση των αξιών της διαφάνειας, του εκσυγχρονισμού της κήρασης και του ήθους, όταν πρόκειται να απειληθεί η πολιτική τους επιλογή / ταύτιση με τη «δημοκρατική παράταξη» —ακόμα και αν ο κομματικός τους πατέρας, ο κ. Φλωράκης, ο καπετάν-Γιώτης, ζητά από τον αρχηγό της δημοκρατικής παράταξης να δηλώσει δημοσίως ότι «δεν έκλεψε» αυτό, ακριβώς, μπορεί να μην συσπειρώσει αυτές τις ομάδες του λαϊκού σώματος της Αριστεράς, αλλά να τους δημιουργήσει κεντρόφυγες τάσεις, ισχυρότερα κίνητρα ταύτισής τους με τον «δημοκρατικό χώρο» και φοβίες για «νέο διχασμό».

ΑΠΟ ΑΥΤΗ την άποψη, δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι η Αριστερά θα είχε μικρότερες απώλειες, αν είχε «προκάμει» να μιλήσει για το καλοκαιρινό της οδοπορικό σε αυτή την κατηγορία των οπαδών της, οι οποίοι εν γένει διακρίνονται για τη δεκτικότητά τους απέναντι σε σλόγκαν του είδους «το ΚΚΕ κάνει νέα Βάρκιζα». Για να τους επαναπατρίσει η Αριστερά θα πρέπει να επιστρέψει στον ιστορισμό και λαϊκισμό της, να οπισθοδρομήσει, δηλαδή, και μάλιστα κατά τρόπο αδόκιμο —δεδομένου του κινδύνου του μεταμορφισμού της— και συγχρόνως ατελέσφορα - δεδομένου ότι το λόγο αυτό έχει ολικά και ευδόκιμα οικειοποιηθεί το ΠΑΣΟΚ, χωρίς να αφήνει κανένα σημείο πρόσβασης για την Αριστερά.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ μπορεί να εδραιωθεί αν αποσαφηνίσει τη στρατηγική του, εδράζοντας την σε νέα πολιτικά και κοινωνικά αντικείμενα, σε νέο και συνολικά συναφή λόγο, σε πολιτισμικά συνεκτικές κοινωνικές ομάδες, χωρίς αναδιπλώσεις, χωρίς φυγές προς τα μπρος ή προς τα πίσω.

ΟΥΤΩΣ ή άλλως οι επιλογές του είναι μονόδρομος...

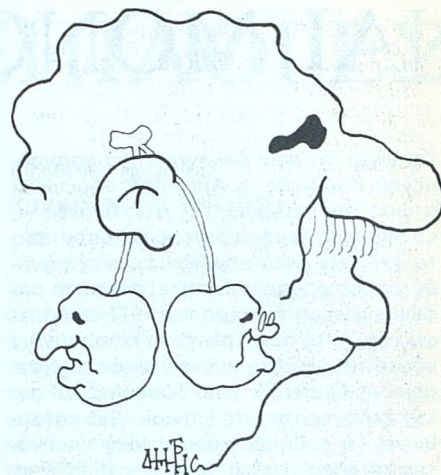
ΝΑ ΛΕΙΠΟΥΝ ΤΑ ΒΥΣΣΙΝΑ

Τα αισθήματα πικρίας και απογοήτευσης που προκάλεσε η μείωση των εκλογικών ποσοστών του Συνασπισμού την περασμένη Κυριακή, δεν πρέπει να οδηγήσουν την ηγεσία του στην αναίρεση των μεγάλων στόχων που ανέλαβε τον περασμένο Ιούλιο με τη συγκρότηση της κυβέρνησης Τζαννετάκη. Παράλληλα, η ηγεσία του Συνασπισμού —και ιδίως εκείνοι που εξακολουθούν να «φλερτάρουν» με την ιδέα μιας κυβέρνησης Συνασπισμού είτε με τη Νέα Δημοκρατία, είτε με το ΠΑΣΟΚ— πρέπει να αντιληφθεί ότι ο δρόμος που διάλεξε να ακολουθήσει «εκείνο τον Ιούνιο» είναι μονόδρομος.

Η επιστροφή του Συνασπισμού στην προηγούμενη πολιτική των παροχημένων ιδεολογημάτων —πράγμα που θα συμβεί αναγκαστικά αν επιλέξει την κυβερνητική συνεργασία με το αλαζονικό ΠΑΣΟΚ—θα δικαιώσει τους υπόδικους, θα επιβραβεύσει τους «αυριανιστές» και μοιραία θα οδηγήσει σε μια περαιτέρω συρρίκνωση τη μαζική επιρροή του. Ο δρόμος του «άσωτου υιού» δεν ταιριάζει στην ελληνική Αριστερά.

Ο Συνασπισμός δεν μπορεί επίσης να παγιδευτεί σε μια συνεργασία με τη Δεξιά, με πρόσχημα την «υπέρβαση της κρίσης» και την «διακυβέρνηση της χώρας». Για τον απλούστατο λόγο ότι η κρίση είναι το αποτέλεσμα της πολύχρονης διακυβέρνησης της χώρας και από τη Δεξιά και από το ΠΑΣΟΚ. Και στο τέλος - τέλος θα δώσει νέα άλλοθι στους ένοχους δημαγωγούς για να φωνασκούν.

Ας τα βρουν λοιπόν μεταξύ τους. Ο κ. Μητσοτάκης μπορεί αν θέλει να συνεργαστεί ακόμα και με τον κ. Παπανδρέου. Τόσο η Δεξιά όσο και το ΠΑΣΟΚ μπορούν αν θέλουν να «υπερβούν» τις «αγεφύρωτες» μέχρι το πρωί της 5ης Νοεμβρίου διαφορές τους και να σχηματίσουν μία κυβέρνηση «οικουμενική» κατ' όνομα, «συνεργασίας με τους υπόδικους» στην ουσία. Η ελληνική Αριστερά πρέπει να επιμένει στο δικό της δρόμο.

Πολιτική και επιχειρήματα

Οι αριστεροί που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ χρειάζονται επιχειρήματα για να απεμπλακούν από τα σύνδρομα — δικαιολογημένα κατά τα άλλα — που τους δημιούργησε η συντήρηση του ψυχροπολεμικού και εμφυλιακού κλίματος και από τη Δεξιά και από το ΠΑΣΟΚ επί τόσα χρόνια. Ο Συνασπισμός ούτε τον απαραίτητο χρόνο είχε, αλλά ούτε και τα κατάλληλα επιχειρήματα φρόντισε να αναπτύξει.

Ο χρόνος δεν βρέθηκε επειδή ο Συνασπισμός έκανε το λάθος να υποχωρήσει στην απαίτηση του κ. Μητσοτάκη να γίνουν οι εκλογές στις 5 Νοεμβρίου. Δεν πρόλαβε έτσι να διαμορφώσει και να επιβάλλει μια νέα συνείδηση στους οπαδούς του, πράγμα λογικό και αναμενόμενο.

Τα επιχειρήματα δεν βρέθηκαν επειδή ούτε η ηγεσία του Συνασπισμού πρόλαβε να αφομοιώσει τις διαστάσεις και τις συνέπειες της ριζικής αλλαγής πολιτικής που εφάρμοσε τον περασμένο Ιούλιο. Περίορισε έτσι το νέο πολιτικό της λόγο στα σημαντικά αλλά όχι ψηφοθηρικά αποτελέσματα της κυβέρνησης Τζαννετάκη στους τομείς του θεσμικού έργου.

Το αποτέλεσμα ήταν ο Συνασπισμός να πάει στις εκλογές με μοναδικά επιχειρήματα τη λειψή «κάθαρση» και το άνευ δημαγωγικού αντικρίσματος θεσμικό έργο και μάλιστα σε μια στιγμή που είχε απέναντί του τις συσσωρευμένες φοβίες και συμπλέγματα που καθόρισαν τη διαμόρφωση του ελληνικού πολιτικού σκηνικού επί δεκαετίες.

Ήταν λάθος της κυβέρνησης Τζαννετάκη η μη ολοκλήρωση της κάθαρσης πριν από τη διενέργεια εκλογών. Πρώτον γιατί το θέμα της «υποδικίας» έδωσε την ευκαιρία στον Ανδρέα Παπανδρέου να μιλά για «εκστρατεία σπίλωσης». Δεύτερον επειδή οι ταλαντεύσεις και οι διαταγμοί του Συνασπισμού — «να τον παραπέμψουμε για τον

Τον περασμένο Ιούλιο, με το σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη, ο Συνασπισμός της Αριστεράς επιτέλεσε στο ακέραιο το εθνικό και δημοκρατικό καθήκον του. Υπερβαίνοντας προκαταλήψεις και διαφορές δεκαετιών, παραμερίζοντας ακόμα και τα στενά κομματικά συμφέροντά του συνασπίστηκε με τον παραδοσιακό αντίπαλο της ελληνικής Αριστεράς, τη Δεξιά, προκειμένου να γίνει η κάθαρση και να εξουδετερωθεί η μεγαλύτερη «εσωτερική» απειλή: η αποδοχή της διαφθοράς, των σκανδάλων και ο αυριανικός νεοφασισμός.

Το γεγονός ότι η τολμηρή αυτή πολιτική «επιβραβεύτηκε» από το εκλογικό σώμα με μια μείωση των ποσοστών του, δεν σημαίνει ότι ο Συνασπισμός πρέπει να την εγκαταλείψει. Πρέπει να συμβεί το αντίθετο. Να συνεχιστεί δηλαδή και με κάθε κόστος η αναίρεση των συνδρόμων της ελληνικής Αριστεράς. Πρέπει να συνεχιστεί, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει μια περαιτέρω μείωση των εκλογικών ποσοστών του Συνασπισμού

με μια «εκλογικίστικη τακτική» ούτως ή άλλως τα ποσοστά του θα μειωθούν είτε συμμαχήσει με το ΠΑΣΟΚ, είτε με τη Ν.Δ.

Η αύξηση της εκλογικής δύναμης του ΠΑΣΟΚ την περασμένη Κυριακή σε βάρος του Συνασπισμού δεν σημαίνει ότι «ήταν λάθος» ο σχηματισμός της κυβέρνησης Τζαννετάκη, ούτε ότι η ηγεσία της Αριστεράς δεν είχε επιχειρήματα για να στηρίξει την πολιτική της. Σημαίνει μόνον ότι στη σημερινή Ελλάδα ο βιωματικός λόγος επιβάλλεται ακόμα στον πολιτικό. Ότι τα επιχειρήματα λογικού και εκσυγχρονιστικού τύπου που προσπάθησε τους τελευταίους μήνες να αφομοιώσει και να αναπτύξει ο Συνασπισμός υστερούν ακόμα σε ό,τι αφορά την αποδοχή τους από τις μάζες της Αριστεράς έναντι των ιδεοληπτικών και θυμικού χαρακτήρα επιχειρημάτων στα οποία στηρίζει την πολιτική του ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ. Οι «πεποιθήσεις» και οι προλήψεις είναι ακόμα πολύ πιο ισχυρές από τα επιχειρήματα.

Κοσκωτά, αλλά να μην το τραβήξουμε πολύ, ας μην τον παραπέμψουμε για την αγορά του αιώνα και κόψουμε εντελώς τις γέφυρες» — δημιούργησαν την εντύπωση ότι η κάθαρση περιορίστηκε στη διεκπεραίωση κάποιων τρέχουσας φύσης πολιτικών λογαριασμών μεταξύ του Συνασπισμού και του ΠΑΣΟΚ. Έτσι το ΠΑΣΟΚ απέκτησε τη δυνατότητα να πείσει ένα μεγάλο μέρος του κρίσιμης σημασίας τμήματος του εκλογικού σώματος που έχασε τον περασμένο Ιούνιο, ότι η προηγούμενη Βουλή δεν ήταν «Βουλή κάθαρσης», αλλά «Βουλή πολιτικής εξόντωσης του Ανδρέα Παπανδρέου».

Από την άλλη μεριά το θεσμικό έργο της κυβέρνησης Τζαννετάκη δεν μπορούσε να παίξει — και δεν έπαιξε — κανένα ουσιαστικό ρόλο στην αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων. Για τον απλούστατο λόγο ότι ο φόβος της επανόδου της Δεξιάς είναι ακόμα πιο ισχυρός για τον ψηφοφόρο της Β' Αθηνών από τους δικαστικούς πώδικες. Και ποιος μπορούσε εξάλλου να πείσει ότι η διαφάνεια στις κρατικές προμήθειες θα επιβαλλόταν με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο που πρότεινε ο Συνασπισμός, όταν έβλεπε να μην παραπέμπεται — δηλαδή να απαλλάσσεται — ο Ανδρέας Παπανδρέου για το «μεγαλύτερο σκάνδαλο» κατά παραδοχή και του Χαρίλαου Φλωράκη.

«Φιλελεύθεροι» προβοκάτορες

Το έργο της κυβέρνησης Τζαννετάκη αποδυναμώθηκε εξαιτίας και των σοβαρών λαθών της Νέας Δημοκρατίας. Κορυφαία παραδείγματα η «νεοφιλελεύθερη» κατ' όνομα, αλλά ακροδεξιά και ρεβανιστική κατ' ουσίαν, πολιτική που ακολούθησαν στα υπουργεία τους οι κ. Ανδριανόπουλος, Έβερτ, Κεφαλογιάννης, Βαρβιτσιώτης και Παυλίδης. Το αποτέλεσμα ήταν το ΠΑΣΟΚ να πείσει μέρος των ψηφοφόρων που έχασε τον Ιούνιο ότι «για την ακρίβεια και το ψωμί φταίει ο Συνασπισμός ο οποίος δεν μπορεί να αντισταθεί στην ιδεολογική κυ-

ριαρχία της Δεξιάς». Ανάλογα αποτελέσματα έφεραν και οι μεταθέσεις στο στρατό και τα σώματα ασφαλείας, οι διορισμοί «ημετέρων» στον κρατικό μηχανισμό και οι άλλες ανοησίες των «σκληρών» της Ν.Δ., οι οποίοι αν δεν ήταν τόσο φιλόδοξοι θα μπορούσαν άνετα να χαρακτηριστούν «προβοκάτορες». (Και ίσως να μην είναι τυχαίο ότι οι ίδιοι κύκλοι της Ν.Δ. υποστηρίζουν σήμερα — καθ' υπαγόρευση του ΣΕΒ και άλλων «οικονομικών κύκλων» — τα κεντροδεξιά σενάρια, «χωρίς Ανδρέα, αλλά και χωρίς Μητσοτάκη»).

Και ας παραδεχθούμε και κάτι άλλο. Ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν έχασε την εξουσία επειδή χρεωκόπησε ιδεολογικά και πολιτικά, αλλά επειδή εξουθενώθηκε με τις αποκαλύψεις για τα σκάνδαλα. Από τη στιγμή όμως που η κυβέρνηση Τζαννετάκη ήταν η αφορμή για την αφύπνιση εδραιωμένων φόβων του εκλογικού σώματος (ας μην ξεχνάμε ότι η αντίθεση «αριστερά - δεξιά» είναι μόνο η συνέχεια του ιστορικού διχασμού του Έθνους) το Ειδικό Δικαστήριο λειτούργησε για τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ ως «βία», η κυβέρνηση Τζαννετάκη ως «μια νέα Βάρκιζα» κ.ο.κ. η κάθαρση υποκατέστησε την αδυναμία του πολιτικού λόγου της Αριστεράς και της Δεξιάς απέναντι στον αρχέγονο λόγο του Ανδρέα Παπανδρέου και με τη σειρά της έμεινε λειψή, θύμα των πολιτικών και προσωπικών σκοπιμοτήτων τμήματος της ηγεσίας της Αριστεράς.

Αλλά ούτε η Αριστερά και πολύ περισσότερο ούτε αυτός ο τόπος πρέπει να πληρώσει για μια ακόμα φορά τους δισταγμούς, τις φοβίες, τις ανεπάρκειες και τις προσωπικές φιλοδοξίες όσων αποτελούν σήμερα την ηγεσία της.

Ο πολιτικός χώρος που ελέγχει σήμερα το ΠΑΣΟΚ και η «Αυριανή» δεν είναι το προνομιούχο πεδίο στο οποίο πρέπει να παλέψει ο Συνασπισμός. Εκεί τον περιμένει μόνο η αλαζονεία, η εμπόθεια, ο φανατισμός και η πολιτική καθυστέρηση.

Αλλά ούτε και το πείραμα Τζαννετάκη πρέπει να επαναληφθεί. Αν ο τόπος αυτός δεν μπορεί σήμερα να κυβερνηθεί, για αυτό δεν ευθύνεται ο Συνασπισμός. Ευθύνεται μόνο το πολιτικό σύστημα που εγκαθίδρυσαν συναινετικά, άλλοτε φανερά και άλλοτε από τα παρασκήνια, οι ηγεσίες της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ.

Το παιχνίδι αυτών των κύκλων του «κατεστημένου» είναι πλέον φανερό κι αυτό είναι και το παιχνίδι των κ. Μητσοτάκη και Παπανδρέου: «Ο τόπος πρέπει να κυβερνηθεί, η οικονομία πρέπει να λειτουργήσει, το σύστημα να σωθεί και ο Ανδρέας να μην πάει μέσα, γιατί οι πρωθυπουργοί δεν πάνε ποτέ φυλακή».

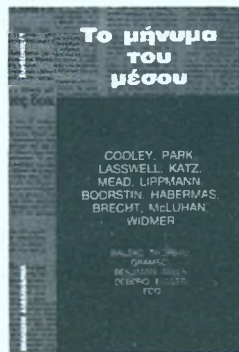
Η Αριστερά δεν έχει τίποτα να κερδίσει παίζοντας με τους όρους αυτούς. Αντίθετα, πρέπει να αποσυρθεί από τη μέγγενη της διαχείρισης της κρίσης του συστήματος και την παγίδα του «εκουγχρονισμού». (Γιατί βέβαια δεν αποτελεί εκουγχρονισμό ο συμβιβασμός με τη λογική των εθισμένων σε διαμεσολαβήσεις). Και ας αντιπαράταξει σε όλα αυτά το δικό της λόγο. Το «σύστημα» αν πρέπει να «σωθεί» αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την ολοκλήρωση της κάθαρσης και την αποφασιστική τιμωρία των βιαστών της θέλησης του ελληνικού λαού. Η «ανάκαμψη της οικονομίας» χωρίς αναδιανομή του εισοδήματος αφορά μόνο το ΣΕΒ και τον κ. Μητσοτάκη και αν πρέπει να «λειτουργήσει» αυτό δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει σε βάρος των εργαζόμενων. Ο τόπος πρέπει βέβαια να κυβερνηθεί, αλλά αφού προηγουμένως ο Ανδρέας Παπανδρέου δικαστεί: ο συμβιβασμός για τη μη παραπομπή του είναι της ίδιας σημασίας και εμβέλειας με τους συμβιβασμούς της μεταπολίτευσης.

Ας περάσει λοιπόν η Αριστερά για μια ακόμα φορά στη μαχητική της αντιπολιτευτική στάση. Στο κάτω κάτω δεν έχει τίποτα να χάσει. Αντίθετα μπορεί να κερδίσει πολλά και να προσφέρει περισσότερα θετικά στον τόπο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Σόλωνος 133 - Τηλ. 36.06.305

Αυτή η συλλογή βασικών κειμένων επιχειρεί να συμπυκνώσει και να μεταδώσει τον προβληματισμό που εδώ κι έναν αιώνα περίπου συνοδεύει την επανάσταση της επικοινωνίας, τη στιγμή που ερήμην του συντελείται στην Ελλάδα η ραγδαία ανάπτυξη των μαζικών μέσων. Καλύπτει ένα φάσμα προσεγγίσεων, από την αμερικάνικη κοινωνιολογική έρευνα ως την γερμανική κριτική θεωρία κι από την πραγματιστική ανάλυση θεσμών και πρακτικών ως τη φουτουριστική τεχνολογική επαγγελία. Τα κείμενα φωτίζουν τη σημασία, τη δομή και τη λειτουργία της επικοινωνίας μέσα στην κοινωνία και τον πολιτισμό κι εξετάζουν σε ιστορική και θεωρητική προοπτική τα πιο χαρα-

κτηριστικά μαζικά μέσα, αναδεικνύοντας καίριες συνιστώσες και συνέπειές τους: ειδήσεις, διαφημίσεις και ψευδογεγονότα, δημοσιότητα, δημοσιογραφία και δημόσιες σχέσεις, τυπογραφία και ηλεκτρική οπτικοακουστική αναμετάδοση. Μέσ' από την αντιπαράθεση επαγγελίας και κριτικής της επικοινωνίας διαφαίνεται το βαθύτερο μήνυμα των μαζικών μέσων: δεν πρόκειται για επιφανόμενα της κοινωνίας αλλά για συντελεστές των φαινομένων της: δεν αφορούν απλώς την ενημέρωση, την ψυχαγωγία ή τον ελεύθερο χρόνο αλλά το σύνολο της σύγχρονης εμπειρίας και του κοινωνικού δεσμού.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ

Αν το ζητούμενο ήταν η συγκρότηση συμπαγούς πολιτικού και κοινωνικού μετώπου των «προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων» για την μακροπρόθεσμη διακυβέρνηση της χώρας, η αναδιάταξη των συσχετισμών στο χώρο αυτό θα έμπαινε σε δεύτερη μοίρα. Δεν θα είχε εξαπολυθεί η φασίζουσα λαϊκιστική και ολοκληρωτική προπαγάνδα εναντίον του ΣΥΝ και της ηγεσίας του μέσω του συγκροτήματος του Ταύρου και των κομματικών και ημικομματικών εντύπων του.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ της 5ης Νοεμβρίου αποτελούν ορόσημο για όλα τα πολιτικά κόμματα, τα οποία ασφαλώς θα μελετήσουν με προσοχή τα αποτελέσματα και θα εξάγουν τα αναγκαία συμπεράσματα. Η στάθμιση αυτή των νέων δεδομένων και πολιτικών συσχετισμών αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε ορισμένες ανακατατάξεις στο εσωτερικό των κομμάτων και αναπροσαρμογής στρατηγικής και τακτικής. Οι ανακατατάξεις αυτές δεν μπορούν να προβλεφθούν εκ των προτέρων και θα ακολουθήσουν το δικό τους χρονικό ρυθμό. Ο πολιτικός χρόνος έχει τις δικές του ιδιορρυθμίες και τη δική του λογική. Καθορίζεται όχι μόνο από αυτοδύναμες, εσωτερικές κομματικές διεργασίες αλλά και από τις επιδράσεις του γενικότερου πολιτικού περιβάλλοντος.

ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ για τα εκλογικά αποτελέσματα δεν μπορεί να είναι σ' αυτό το στάδιο ολοκληρωμένες. Ορισμένες εμφανείς τάσεις όμως του εκλογικού σώματος δεν είναι δυνατόν να αμφισβητηθούν. Επιβεβαιώνουν μάλιστα ορισμένες αναλύσεις περί της ανθεκτικότητας της ψήφου του ΠΑΣΟΚ που δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο σε συγκυριακούς παρά-

γοντες. Γιατί οι συγκυριακοί παράγοντες έπαιξαν ασφαλώς σημαντικό ρόλο στην άνοδο του εκλογικού ποσοστού του ΠΑΣΟΚ με διπλή έννοια, από αρνητική και θετική άποψη.

ΣΤΑ **αρνητικά** της πολιτικής συγκυρίας για το ΠΑΣΟΚ συγκαταλέγονται αναμφισβήτητα η πρόσφατη ήττα του στην εκλογική αναμέτρηση της 18 Ιουνίου, η απώλεια ορισμένων ερεισμάτων στον κρατικό μηχανισμό, η απώλεια του μονοπωλείου στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, κυρίως στην τηλεόραση, η συνεχιζόμενη εχθρική στάση πάλαι ποτέ φιλικών του εφημερίδων και μια κυβέρνηση που το σφυροκοπούσε αδιάκοπα στη Βουλή, θέτοντάς το στο εδώλιο του κατηγορουμένου.

ΣΤΑ **θετικά** της πολιτικής συγκυρίας για το ΠΑΣΟΚ συγκαταλέγεται το γεγονός ότι η εκλογική βάση του Συνασπισμού παρουσίαζε εξ ορισμού αρκετά ευάλωτα σημεία κυρίως στο χώρο των παραδοσιακών κομμουνιστών και των πρώην ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ που τον Ιούνιο δυσανεστημένοι μεταπήδησαν στον έτερο πόλο των «προοδευτικών δυνάμεων», οι αντιδράσεις της εκλογικής βάσης στις κινήσεις κορυφής για το σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη και η υποβόσκουσα κρίση εκσυγχρονισμού στο ΚΚΕ που τροφοδοτήθηκε από τις διαδικασίες αλλαγών εκ των άνω. Δηλαδή, όλα τα θετικά στοιχεία της συγκυρίας για το ΠΑΣΟΚ εντοπίζονται στο χώρο του Συνασπισμού.

Η Αριστερά και η στρατηγική του ΠΑΣΟΚ

Ο κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ αισθανόμενος να απειλείται από τα αριστερά, βλέποντας τη θέση του να κλονίζεται από τις ρηξικέλευθες στρατηγικές και τακτικές κινήσεις του Συνασπισμού αποφάσισε να δώσει τη μάχη αποκλειστικά στο χώρο της Αριστεράς. Την οποία μάχη και κέρδισε διότι σ' αυτό το χώρο είχε όλα τα στρατηγικά πλεονεκτήματα:

- Τη σύμπλευση, από το 1987 μέχρι αρκετά πρόσφατα, της εκλογικής βάσης του ΚΚΕ με την εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ, πραγματικά συγκοινωνούντα δοχεία μονόδρομης όμως κατεύθυνσης.

- Τη συνεργασία στον «κοινωνικό χώρο» μεταξύ των δύο κομμάτων για μεγάλο διάστημα της δετούς διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

- Τις *προσβάσεις* του ΠΑΣΟΚ στην εκλογική βάση του ΣΥΝ μέσω των πολιτικών προσφύγων, των παραδοσιακών κομμουνιστών, μεγάλο ποσοστό των οποίων είχε ήδη εκλογικά ενσωματωθεί καθώς και το «κοινωνικό προφίλ» που είχε εδραιώσει κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του.

- Την «αντι-δεξιά» ιδεολογία, σαν κοινό ιδεολογικό - πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκαν μετά το 1974 οι ταυτίσεις και οι πολιτικές ταυτότητες της βάσης των δύο πολιτικών σχηματισμών.

- Την κομμουνιστική κομματική παράδοση και ιδεολογία που λόγω ιστορικών διαμορφώσεων είναι ευάλωτη στις κατηγορίες για «προδοσία» της ηγεσίας του. Εθισμένη στην τυφλή υπακοή, χωρίς ουσιαστική φωνή και συμμετοχή στη διαμόρφωση των αποφάσεων, στερημένη από δημοκρατικές διαδικασίες η κομματική βάση κλυδωνίστηκε από τους χειρισμούς στην κορυφή που έγιναν χωρίς καμία ιδεολογική και πολιτική προετοιμασία. Η βάση αυτή είναι εξαιρετικά ευάλωτη σε ολοκληρωτικού τύπου προπαγάνδα.

ΣΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ αυτά πλεονεκτήματα από τα οποία πάντα αντλούσε εκλογική δύναμη το ΠΑΣΟΚ εκμεταλλεύτηκε κι αυτή τη φορά άριστα ο κ. Παπανδρέου. Και τα εκλογικά αποτελέσματα όπως η μείωση των εκλογικών ποσοστών του ΣΥΝ στις αστικές λαϊκές συνοικίες και η αντίστοιχη άνοδος του ΠΑΣΟΚ, αποδειχνουν ότι ο κ. Παπανδρέου επέτυχε τον εκλογικό του στόχο. Επέτυχε στη στρατηγική του επιδίωξη και πάνω από 120 βουλευτές να εκλέξει και την εκλογική δύναμη του ΣΥΝ να μειώσει. Διότι στρατηγικός στόχος του ΠΑΣΟΚ δεν ήταν η «μακρόχρονη συνεργασία» με την Αριστερά.

ΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙ είχε τέτοιο στόχο θα είχε επιδείξει διαφορετική πολιτική συμπερι-

φορά. Αν το ζητούμενο ήταν η συγκρότηση συμπαγούς πολιτικού και κοινωνικού μετώπου των «προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων» για την μακροπρόθεσμη διακυβέρνηση της χώρας, η αναδιάταξη των συσχετισμών στο χώρο αυτό θα έμπαινε σε δεύτερη μοίρα. Δεν θα είχε εξαπολυθεί η φασίζουσα λαϊκιστική και ολοκληρωτική προπαγάνδα εναντίον του ΣΥΝ και της ηγεσίας του μέσω του συγκροτήματος του Ταύρου και των κομματικών και ημικομματικών εντύπων του.

ΤΕΤΟΙΕΣ αθλιότητες ολοκληρωτικού χαρακτήρα δεν είχαν βέβαια στόχο να αποκαταστήσουν ομαλές συνθήκες συνεργασίας, ήπιο κλίμα και σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης και σε επίπεδο ηγεσιών και σε επίπεδο βάσης. Βέβαια, το ΠΑΣΟΚ είχε κάθε δικαίωμα να ασκήσει δριμύτατη πολιτική κριτική στους χειρισμούς του ΣΥΝ για να υπερασπίσει τα δικά του κομματικά συμφέροντα, όπως και ο ΣΥΝ υπήρξε δριμύς και πολλές φορές πολεμικός στην πολιτική του κριτική απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Όλα αυτά θα ήταν φυσιολογικά μεταξύ «δυνάμει συμμάχων» και ένθερμων υπερασπιστών των «προγραμματικών συγκλίσεων». Η ηγεσία όμως του ΠΑΣΟΚ ταύτιστηκε μ' αυτήν τη φασίζουσα και ολοκληρωτική προπαγάνδα που δεν είχε φυσικά καμιά σχέση με τα πραγματικά προβλήματα του χώρου.

ΑΛΛΑ και στο επίπεδο της τακτικής ο κ. Παπανδρέου έδειξε για μια ακόμα φορά τις γνωστές ικανότητές του.

Η «Δημοκρατική Συμπαρατάξη» μπορεί μιν να ήταν καταγέλαστη στη σύνθεσή της λόγω των ανανηψάντων πολιτικών της, δημιούργησε όμως μια «υγειονομική ζώνη» γύρω από τον αρχηγό του ΠΑΣΟΚ και βοήθησε τη συσπείρωσή του τη στιγμή που ο ΣΥΝ απογυμνωνόταν από συμμαχίες του ευρύτερου «δημοκρατικού χώρου» που θα κάλυπταν τους χειρισμούς και τις επιλογές του και θα του έδιναν δυνατότητες πρόσβασης στην εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ.

ΕΝΝΟΕΙΤΑΙ ότι το τελευταίο πράγμα που ενδιέφερε και απασχολούσε τον κ. Παπανδρέου στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου ήταν η «Νέα Δημοκρατία». Γιατί από τη σύγκρουση μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ ήταν μαθηματικά βέβαιο ότι θα επωφελείτο η ΝΔ, η οποία απώλεσε την οριακή αυτοδυναμία, που λογικά προσδοκούσε, για μερικές εκατοντάδες ψήφους που σ' ορισμένες εκλογικές περιφέρειες θα της επέτρεπαν να κερδίσει τις 3 επιπλέον έδρες που χρειαζόταν για το μαγικό αριθμό των 151 εδρών. Το ότι δεν συνέβη αυτό οφείλεται σ' εντελώς τυχαία γεγονότα, δηλαδή στη λογική αριθμητική του εκλογικού νόμου κι όχι στην πολιτική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ.

ΟΙ ΣΥΓΚΥΡΙΑΚΟΙ λοιπόν παράγοντες διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό το εκλογικό αποτέλεσμα. Οι τάσεις του εκλογικού σώματος είχαν επαρκώς εντοπιστεί και αναλυθεί από διάφορους μελετητές και πολιτικούς επιστήμονες με ορισμένες μικρές αποκλίσεις που επιστημονικά είναι απόλυτα θεμιτές και δικαιολογημένες.

Σταθερές του ΠΑΣΟΚ και ο ιδιότυπος λαϊκισμός του

ΩΣΤΟΣΟ δεν δίνεται ακόμα η δέουσα προσοχή σε αναλύσεις που επισημαίνουν και προσπαθούν να αναλύσουν τους μονιμότερους παράγοντες οι οποίοι ενδέχεται να υπογραμμίζουν και να προσδιορίζουν τη σταθερότητα και ανθεκτικότητα της ψήφου του ΠΑΣΟΚ. Όλες οι επιφανειακές αναλύσεις που στάθηκαν καθαρά στο πολιτικό επίπεδο, παρά την αναμφισβήτητη αξία τους, αγνόησαν τους δεσμούς της πολιτικής σφαίρας με τον κοινωνικό χώρο και τις κοινωνικές ομάδες και παραμέλησαν να σταθμίσουν την τεράστια επίδραση της ιδεολογίας και των ταυτίσεων με αρχηγούς και πολιτικούς φορείς.

ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΤΗΚΕ επίσης το γεγονός ότι το 35,94% που το ΠΑΣΟΚ πήρε στις ευρωεκλογές τον περασμένο Ιούνιο ήταν ένα μίνιμουμ κάτω από το επίπεδο του οποίου δεν ήταν λογικό να αναμένεται ότι θα έπεφτε στις πρόσφατες εκλογές. Διότι η ακίνδυνη ψήφος διαμαρτυρίας όσων παρέμειναν «εντός των τειχών» του ΠΑΣΟΚ είχε ήδη εκφραστεί.

ΕΧΕΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΘΕΙ όμως πολλές φορές, μολονότι δεν έγινε αντικείμενο σοβαρής ανάλυσης από τις κομματικές ηγεσίες, ο *λαϊκιστικός* χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ ως κόμματος - κινήματος. Ο λαϊκισμός σαν φαινόμενο πολιτικό, σαν μορφή πολιτικής ένταξης, κομματικής οργάνωσης και κινητοποίησης ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων συνδέεται αναπόσπαστα με το ΠΑΣΟΚ. Αλλά αντί να αναλυθεί ως κοινωνικό - πολιτικό φαινόμενο σ' όλες του τις διαστάσεις ο λαϊκισμός κατέστη συνώνυμο του πολιτικού εκχυδαίσμου, της ολοκληρωτικής προπαγάνδας, της καταδημαγωγής, του ύφους και του ήθους μιας πολιτικής συμπεριφοράς και άλλων πολιτικών αμαρτημάτων που συνδέθηκαν στενά με τις ιδεολογικές και πολιτικές πρακτικές του ΠΑΣΟΚ και κυρίως του συγκροτήματος του Ταύρου το οποίο ήταν και ο κύριος φορέας των χαρακτηριστικών αυτών.

Η ΤΑΥΤΙΣΗ αυτή και τα αναθέματα με τα οποία δικαιολογημένα ελιθοβολήθη το φαινόμενο οδήγησαν την πολιτική ανάλυση στην παραγνώριση των μηχανισμών και των προορισμών του προβλήματος.

Κυκλοφόρησε

Martin Gardner

Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ

• Μία πνευματώδης και συναρπαστική συλλογή μαθηματικών παραδόξων που αναπτύσσουν τη διαίσθηση, την κρίση, τη φαντασία, την ικανότητα επιλύσεως προβλημάτων.

Με στυλ κόμικς περιγράφονται παράδοξα από τις περιοχές της Λογικής, της Γεωμετρίας, των Αριθμών, της Στατιστικής, των Πιθανοτήτων, της Συνδιαστικής, της Διαδικαστικής και της Σχετικότητας.

• «Μια υπέροχη συλλογή... Δύσκολες μαθηματικές έννοιες μεταδίδονται με ευκολία, χάρη, διαύγεια και διασκέδαση.»

Science

Ένα βιβλίο εύκολο για τους νέους και δύσκολο για τους μεγάλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

ΑΞΙΖΕΙ λοιπόν να υπενθυμίσει κανείς ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά του λαϊκιστικού φαινομένου όπως αυτά εμφανίστηκαν, αποτυπώθηκαν και εδραιώθηκαν στην πολιτική φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ.

• Ο ρόλος της προσωπικότητας του κ. Παπανδρέου αποδείχτηκε καθοριστικός και αναντικατάστατος για το κόμμα του. Το εκλογικό σώμα δεν επείσθη ότι ο ρόλος του είχε εξαντληθεί και στα μάτια των «πιστών» του το «χάρισμά» του δεν εξασθένησε. Η προσπάθεια αποσύνδεσης του προσώπου από το «λαό του» δεν επέτυχε. Ο μηχανισμός αυτός ταύτισης λειτούργησε και λειτουργεί αποτελεσματικά. Η εμβέλεια του χαρίσματος είναι ακόμα μεγάλη παρά την πτώση δημοτικότητας που ανευρίσκουν ορισμένες δημοσκοπήσεις. Απώλειες και κέρδη ως προς αυτό συμψηφίζονται στην έκταση που οι «πιστοί» πείθονται για την αποτελεσματικότητα του συμβόλου και την εκπληρωσή της μεσσιανικής αποστολής του.

Οι μηχανισμοί της σχέσης αυτής χαρακτηριστικού ηγέτη και μαζών έχουν ελάχιστα αναλυθεί και κατανοηθεί, είναι δε άκρως απλοϊκό και αφελές να παραλληλίζονται με το φαινόμενο της «προσωπολατρίας».

• Ο ρόλος αυτός της χαρακτηριστικής προσωπικότητας είναι εξ ορισμού αντίθετος με τη δημιουργία διαρκών και σταθερών θεσμικών δομών μέσα σ' ένα κόμμα. Γιατί και οι σχέσεις με «το λαό» παραμένουν αδιαμεσολάβητες και η μοναδική πηγή νομιμοποίησης εντός του κόμματος παραμένει ο ηγέτης. Διαδικασίες κομματικού εκδημοκρατισμού και περιορισμού του ρόλου του ηγέτη έχουν κατ' επανάληψη ακυρωθεί μέσα στο ΠΑΣΟΚ με πιο πρόσφατο παράδειγμα τη μετεκλογική σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής του. Τα ηγετικά πολιτικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ δεν έχουν ούτε μπορούν να χτίσουν σχετικά ανεξάρτητη πολιτική και εκλογική βάση, ακόμα και με την ύπαρξη του σταυρού προτίμησης. Αντλούν κύρος και νομιμότητα από το πρόσωπο του ηγέτη. Όσοι παρήκουσαν τον κανόνα αυτό είτε εκμηδενίστηκαν πολιτικά είτε «ανένηψαν» επανερχόμενοι στις κατ' ανάγκην διάπλατα ανοιχθείσες αγκάλες του κόμματος.

• Ο κομματικός μηχανισμός διατηρείται ακόμα σαν εργαλείο πολιτικής και εκλογικής κινητοποίησης μολονότι έχει χάσει αρκετά από τα αρχικά του χαρακτηριστικά που τον έδεναν στενότερα με τους κοινωνικούς χώρους. Δεν μπορεί να παράγει ιδεολογία και πολιτική σκέψη. Δεν αποτελεί χώρο διαμόρφωσης και λήψης πολιτικών αποφάσεων. Ακόμα και τα ηγετικά κλιμάκια λειτουργούν απ' αυτήν την άποψη πάντα σε συνάρτηση με την τελική άποψη του ηγέτη.

Ο εποικισμός του κρατικού μηχανισμού στην περίοδο 1981-85 συντελέστηκε με κυρίαρχο γνώρισμα τον αυστηρό

πολιτικό - ιδεολογικό έλεγχο του υποκειμενικού παράγοντα. Δημιουργήθηκε έτσι ένα ισχυρότατο σώμα κρατικοδίαιτης νομενκλατούρας με ποικίλες διαστρωματώσεις και παραφυάδες στο δημόσιο τόμα, ένα στρώμα δυνάμει «πολιτικών ανέργων» που αντιστέκεται σθεναρά σε κάθε «καταπάτηση των δικαιωμάτων του».

Ο ιδεολογικός ρόλος του κόμματος είναι κρίσιμος. Αναπαράγει τα «θέματα» της λαϊκιστικής ιδεολογίας, τα διαχέει. Επιβάλλει αναγκωρίσιμα πλαίσια ιδεολογικής αναφοράς για ευρύτερες κοινωνικές ομάδες και συντελεί στη συγκρότηση κοινωνικοπολιτικών ταυτοτήτων. Γι' αυτό το ΠΑΣΟΚ δεν έχει ανάγκη διανοουμένων αλλά καλών ιδεολόγων και προπαγανδιστών. Αυτό το ισχυρό κέλυφος της λαϊκιστικής ιδεολογίας επιτρέπει στροφές στην πολιτική του κ. Παπανδρέου χωρίς σοβαρούς κλυδωνισμούς.

• Το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να καταγραφεί στη συνείδηση ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων σαν «λαϊκό» κόμμα. Και ως προς αυτό η χρήση του κράτους - εργοδότη, ο αναδιανεμητικός του εισοδήματος ρόλος του κράτους και το πλαίσιο του κράτους κοινωνικής πρόνοιας, ανεξάρτητα από την επάρκεια, το είδος, τη νομιμότητα και την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο. Δημιουργήθηκε έτσι ένα συμπαγές κοινωνικό μπλοκ που έχει επενδύσει ιδεολογικά και πρακτικά τις ελπίδες του στον κρατισμό του ΠΑΣΟΚ και δεν έχει πεισθεί ότι «καλύτερες μέρες» μπορεί να έλθουν από άλλες εναλλακτικές λύσεις. Η ιδεολογική και πολιτική αποτυχία της σχετικά επιτυχημένης πολιτικής οικονομικής σταθεροποίησης στην περίοδο 1985-87 επί Σημίτη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα.

ΑΥΤΕΣ οι συνοπτικές παρατηρήσεις σε συνδυασμό με αναλύσεις για την κοινωνική εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ, όπως προκύπτει από τις εκλογές της περασμένης Κυριακής μπορούν να μας δώσουν ένα αξιολογικό υλικό για να «ξανασκεφτούμε» το πρόβλημα ΠΑΣΟΚ, το οποίο είναι εδώ και θα παραμείνει κοντά μας μ' όλες τις αντιφάσεις, τα επικίνδυνα, φασίζοντα κοινωνικά και πολιτικά ρεύματα που έχει δημιουργήσει στους κόλπους του.

ΚΑΘΕ θεραπεία αρχίζει απ' τη σωστή διάγνωση. Ο κ. Παπανδρέου μετά τις εκλογές του περασμένου Ιουνίου είχε αποφανθεί ότι «το ΠΑΣΟΚ είναι άρρωστο». Στην Αριστερά απομένει να ξανασυζητηθεί το φαινόμενο του ΠΑΣΟΚ και να χαράξει μια αποτελεσματική πολιτική που θα διαχωρίζει και τελικά θα απομονώνει το «υγιές» από το «μη υγιές» κομμάτι του. Διότι, δυστυχώς, ο διαχωρισμός αυτός δεν αποτελεί ιατρική διάγνωση αλλά πολιτική διαπίστωση.

K. B.

Η γιαγιά μου η Έλλη

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

Η ΓΙΑΓΙΑ ΜΟΥ ΠΑΝΤΑ ΕΛΕΓΕ
ΟΤΙ Ο ΚΑΛΟΣ ΘΕΟΣ...

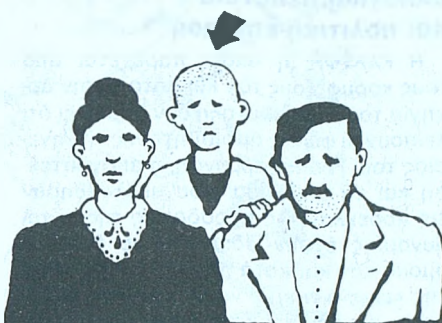
ΑΓΑΠΑΕΙ ΤΟΝ ΚΛΕΦΤΗ, ΑΛΛΑ
ΑΓΑΠΑΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΗ.

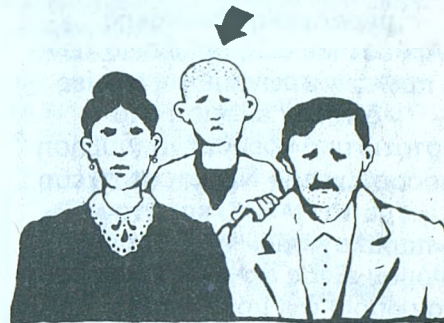
ΗΜΟΥΝ ΟΜΩΣ ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΔΕΝ
ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΒΩ.

ΠΩΣ ΗΤΑΝ ΔΥΝΑΤΟΝ Ο ΚΑΛΟΣ
ΘΕΟΥΛΗΣ ΝΑ ΑΓΑΠΑΕΙ ΚΛΕΦΤΕΣ;

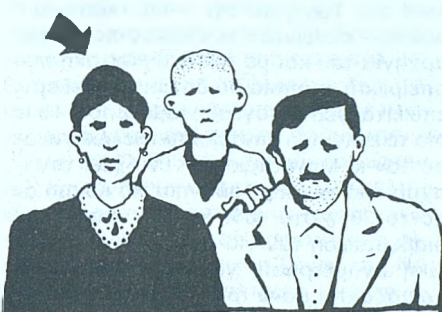
ΟΤΑΝ ΟΜΩΣ ΠΕΡΑΣΑΝ
ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΠΑΝΩ ΜΟΥ...

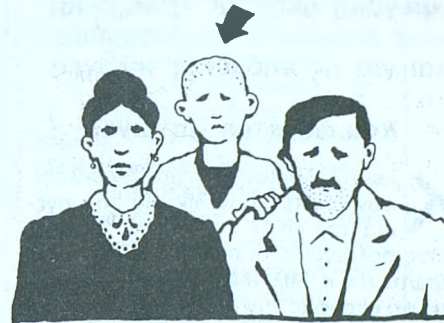
... ΠΕΡΑΣΑΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΙΔΕΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΑΛΟ ΜΟΥ.

ΜΙΑ ΙΔΕΑ ΗΤΑΝ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ
ΝΑ ΕΚΛΕΒΕ ΚΙ ΑΥΤΟΣ.

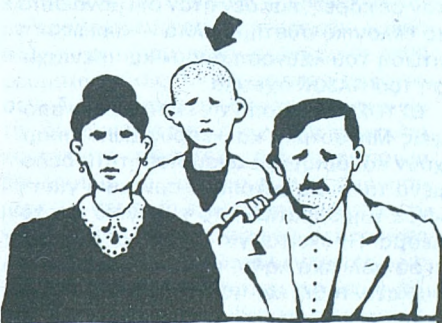
ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΗΤΑΝ ΜΗΠΩΣ Η ΓΙΑΓΙΑ
ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΓΡΙΑ ΨΕΥΤΡΑ.

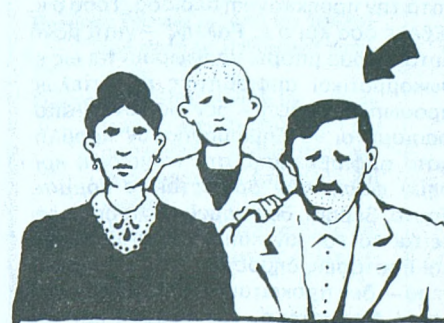
ΑΚΟΜΑ ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ
ΚΑΙ ΝΑ 'ΜΑΙ ΠΟΛΥ ΧΑΖΟΣ.

ΟΤΑΝ ΜΑΛΙΣΤΑ Ο ΠΑΠΠΟΥΣ ΜΟΥ 'ΠΕ
ΟΤΙ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ...

... ΟΙ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΙΟΙ ΠΗΡΑΝ
ΜΟΝΟ ΤΟ 11% ΤΡΕΛΑΘΗΚΑ.

ΙΣΩΣ ΕΙΝΑΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΓΙΑΤΙ
ΚΙ Ο ΠΑΠΠΟΥΣ ΜΟΥ ΤΡΕΛΟΣ ΠΕΘΑΝΕ.

ΓΙΑΤΙ Η ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑ ΕΜΕΙΝΕ ΟΝΕΙΡΟ

Λάθη και περιπέτειες της «Νέας Δημοκρατίας»

Με τη γνώριμη από τον Ιούνιο «φυγή προς τα εμπρός», δηλαδή την έμφαση στις μετεκλογικές εξελίξεις και την αποφυγή κάθε αυτοκριτικής, αντιμετώπισε και πάλι η ηγεσία της «Νέας Δημοκρατίας» το εκλογικό αποτέλεσμα της περασμένης Κυριακής. Αρκέστηκε στις δηλώσεις των πρώτων ωρών, με τις οποίες δινόταν έμφαση στα «στατιστικά» δεδομένα (αύξηση ποσοστών της ΝΔ και σε σχέση με το ΠΑΣΟΚ) και στον «παραλογισμό» του εκλογικού νόμου. Ενός εκλογικού νόμου, τον οποίο όχι μόνο αποδέχτηκε και ψήφισε ο κ. Κ. Μητσοτάκης όχι μόνο είχε δηλώσει ότι δεν τον θεωρεί εμπόδιο για τη «μεγάλη νίκη» της «ΝΔ», αλλά είχε δεσμευθεί να διατηρήσει και για τις επόμενες εκλογές.

του Δημήτρη Πατρινού

Κλειστό, λοιπόν το θέμα των εκλογικών αποτελεσμάτων για την ηγεσία της «ΝΔ» και για τους επίδοξους δελφίνους, οι οποίοι πάντως —με πρώτο τον κ. **Μιλτιάδη Έβερτ**— στη σύσκεψη κορυφής την περασμένη Τρίτη το βράδυ, διατύπωσαν αντιρρήσεις και σχόλια για τη λαθεμένη εικόνα της ΝΔ στη *συγκυβέρνηση Τζαννετάκη* και τις προβληματικές επιλογές και συμπεριφορές κατά την προεκλογική περίοδο. Τόσο ο κ. Έβερτ όσο και ο κ. **Ράλλης** —γιατί μόνο αυτοί οι δύο μπορεί να θεωρούνται ως εσωκομματικοί αμφισβητίες με εντελώς προσωπική άποψη— δεν φαίνονται αποφασισμένοι να δημιουργήσουν προβλήματα αμφισβήτησης στη *«σημερινή κρίση φάση, που βρίσκεται το κόμμα»*. Τούτο, βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν πρόκειται να κάνουν κάποιους υπαινιγμούς και προτάσεις δημόσια ή —το σπουδαιότερο— δεν πρόκειται να απαιτήσουν από τον κ. Μητσοτάκη *«νέα γραμμή και νέο πρόσωπο»* του κόμματος έως τις επόμενες εκλογές. Νέα γραμμή και νέο πρόσωπο, που θα σχετίζεται τόσο με την αλλα-

γή της τακτικής απέναντι στο ΠΑΣΟΚ (διεύρυνση της επικριτικής επιχειρηματολογίας, προπαγάνδισή του κυβερνητικού προγράμματος της ΝΔ λιγότερες προσωπικές επικρίσεις κατά του Α. Παπανδρέου κτλ.) όσο και με τη δική τους αναβάθμιση στο επιτελείο του κόμματος, με το σχηματισμό ενός, έστω άτυπου, Πολιτικού Συμβουλίου.

Εκλογική πελατεία και πολιτική επιρροή

Η ΚΑΛΥΨΗ, η οποία παρέχεται από τους κορυφαίους του κόμματος στην αρχηγία του κ. Μητσοτάκη δεν σημαίνει ότι λείπουν οι φωνές αμφισβήτησης της ηγεσίας του. Η αποθάρρυνση, η απογοήτευση και τα αδιέξοδα, που ακολούθησαν τις προεκλογικές προσδοκίες της αυτοδυναμίας έχουν οδηγήσει σε διαλογισμούς εάν και κατά πόσο ο κ. Μητσοτάκης *«είχε ό,τι είχε να δώσει στην παράταξη»* και εάν και κατά πόσο *«θα πρέπει να παραιτηθεί»*. Ο κ. Μητσοτάκης πάντως, προς το παρόν, μπορεί να αντιμετωπίσει την «ψιθυρολογία» αυτή με την υποστήριξη η οποία του δίδεται από το φιλικό του Τύπο, με την —υπό κάποιους όρους— συναίνεση των κορυφαίων στην αρχηγία του και με την αναγκαστική συσπείρωση, η οποία θα δημιουργηθεί εάν επίκειται νέα εκλογική αναμέτρηση. Το ίδιο το εκλογικό αποτέλεσμα θεωρείται από τον κ. Μητσοτάκη ότι ενισχύει τον ισχυρισμό του πως οδήγησε το κόμμα από το 36% στο 46% και την αισιόδοξη διαβεβαίωσή του για τη μέλλουσα εκλογική αναμέτρηση, για την οποία *«μας χρειάζονται μόνο τρεις έδρες»*. Από την άλλη πλευρά ο κ. Μητσοτάκης, όπως υποστήριξε στη σύσκεψη των κορυφαίων, θεωρεί το ποσοστό του 46,19% ως ποσοστό αυτοδυναμίας, το οποίο θα εκφραζόταν σε έδρες, εάν δεν ήταν όχι μόνο αυτό το εκλογικό σύστημα αλλά —κυρίως— η πτώση του «Συνασπισμού» και η ενίσχυση του ΠΑΣΟΚ σχετικά.

ΩΣΤΟΣΟ, πέρα από τις εκατέρωθεν απόψεις Μητσοτάκη και «κορυφαίων» υπάρχουν και ορισμένα αναμφισβήτητα δεδομένα τα οποία μέτρησαν αρνητικά για τη «Νέα Δημοκρατία» στο εκλογικό αποτέλεσμα. Πρόκειται για μικρά και μεγαλύτερα πολιτικά λάθη, τα οποία εμπόδισαν να κατακτηθεί και πάλι η πολυπόθητη οριακή αυτοδυναμία.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ είναι η δεύτερη φορά, κατά την οποία ο κ. Κ. Μητσοτάκης θεώρησε ως ανύπαρκτη και άνευ σημασίας

την επιρροή των οριακών ψήφων της ΔΗΑΝΑ. Είναι βέβαιο ότι ένα μεγάλο μέρος του 1% της «ΔΗΑΝΑ» (χάρη στο οποίο τον Ιούνιο η ΝΔ στερήθηκε της αυτοδυναμίας) διοχετεύθηκε προς τις τάξεις του ΠΑΣΟΚ, εάν λάβει υπόψη του κανείς τη γραμμή που είχαν δώσει ηγετικά στελέχη της στην Α' και Β' Αθηνών, την Ηλεία, τη Μαγνησία, την Αχαΐα και την Πέλλα. Ο κ. Κ. Μητσοτάκης αδιαφόρησε για τα αισθήματα πόλωσης, τα οποία είχαν αναπτυχθεί και διατηρηθεί στους κόλπους αυτής της μερίδας στελεχών και οπαδών της «ΔΗΑΝΑ», των λεγόμενων πιστών «στεφανοπουλικών».

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ πληροφορίες λένε ότι ο κ. **Κωστής Στεφανόπουλος** σκέπτεται σοβαρά να συνεργασθεί προεκλογικά με το ΠΑΣΟΚ στη λίστα Επικρατείας, κατά το πρότυπο του κ. Μπούτου.

ΑΝΑΜΕΣΑ στα λάθη τα οποία καταλογίζουν προσωπικά στον κ. Κ. Μητσοτάκη ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. **Καραμανλής** και οι κ. **Μιλ. Έβερτ** και **Γεώργιος Ράλλης** είναι η παραπομπή για ποινικές ευθύνες του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. Ανδρέα Παπανδρέου και η όλη μεθόδευσή σχετικά, που κρίνεται ότι δημιούργησε αισθήματα συσπείρωσης στο χώρο του ΠΑΣΟΚ και προκάλεσε εντυπώσεις ότι η *«επιχείρηση κάθαρση»* δικαιώσε όσους πίστευαν ότι δεν είναι απαλλαγμένη από πολιτικές σκοπιμότητες. Γιατί βεβαίως το θέμα - κλειδί της ερμηνείας των εκλογικών αποτελεσμάτων (που αποφεύγει επιμελώς να θίξει ο κ. Μητσοτάκης) δεν είναι τόσο η άνοδος της ΝΔ όσο η άνοδος του ΠΑΣΟΚ. Για το οποίο ο κ. Μητσοτάκης προεκλογικά διαβεβαίωνε ότι θα ηττηθεί και θα διασπασθεί, έτοιμος για συνεργασία —ανεξάρτητα από το εκλογικό αποτέλεσμα— με «το έντιμο κομμάτι του ΠΑΣΟΚ».

Οι υπουργοί της ΝΔ στη συγκυβέρνηση

ΣΥΝΕΒΗ ακριβώς το αντίθετο. Το ΠΑΣΟΚ βγήκε ενισχυμένο, με την έννοια ότι η κυβερνητική θητεία και πολιτική της «Νέας Δημοκρατίας» δεν το οδήγησε στην πτώση και την εσωτερική κρίση. Και τούτο γιατί η ίδια η πολιτική συμπεριφορά των υπουργών της «Νέας Δημοκρατίας» στην κυβέρνηση Τζ. Τζαννετάκη από τον κ. **Γιάννη Κεφαλογιάννη** και **Γιάννη Βαρβιτσιώτη** έως τους κ. **Αριστ. Παυλίδη**, **Σωτ. Κούβελα** και **Αντώνη Σαμαρά** όχι μόνο αναίρεσε τις καταγγελίες για

«κομματισμό», «κακοδιοίκηση» και «σπατάλες του κρατικού μηχανισμού», «ρουσφετολογία» και «λαϊκισμό» αλλά και έδωσε επιχειρήματα εις βάρος της συγκυβέρνησης. Επιχειρήματα καθόλου έωλα και τα οποία δυσκόλεψαν τη θέση και την πολιτική αξιοπιστία του «Συνασπισμού».

Γιατί δεν είναι δυνατόν να ομιλείς για «άδεια ταμεία» και να κάνεις ρουσφετολογικές παροχές, δεν είναι δυνατόν να θέλεις να πείσεις για την εθνική συμφιλίωση και να επιδίδεις σε μικροπολιτική, δεν είναι πειστικό να κατηγορείς για λαϊκισμό και να έχεις πανομοιότυπη συμπεριφορά σε θέματα, όπως λ.χ. εκείνα του δακτυλίου και των ΤΑΞΙ. Η «Νέα Δημοκρατία» δεν μπόρεσε να πλήξει την πολιτική εικόνα του ΠΑΣΟΚ από θέσεις κλειδιά για τους οπαδούς και ψηφοφόρους του, όπως εκείνα της πολιτικής αξιοπιστίας (που επιχείρησε την ύστατη προεκλογικά στιγμή ο κ. Φλωράκης με την αποκάλυψη του μνημονίου της συνάντησης Παπανδρέου - Μπαιηκερ) της «αυταρχικής - αρχηγικής» εικόνας της διγλωσσίας και «αφερεγγυότητας».

Η αξιοπιστία

δεν είναι μόνον διακηρύξεις

ΑΥΤΗ η αμφίδρομη πολιτική στόχευση και προς τους κεντροδεξιούς και προς τους αριστερούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ δεν επιδιώχθηκε καν με σύστημα και μεθοδικότητα και σ' αυτό ασφαλώς δεν

στερείται σημασίας η χαμηλή, ατελής πολιτική αντίληψη της ΝΔ για το πολιτικό σύστημα, τους θεσμούς και τη λειτουργία των κομμάτων. Η ΝΔ δεν μπορούσε να επικαλεσθεί επιχειρήματα για τα οποία δεν ήταν κατάλληλος τιμητής και θα μπορούσαν να στραφούν είτε προεκλογικά είτε αργότερα σε βάρος της.

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ λάθη και τις αδυναμίες αυτές, που ανήκουν στη σφαίρα των πολιτικών θα πρέπει να προσθέσει κανείς και εκείνα του οργανωτικού χαρακτήρα ή άλλα ανάλογα. Ο πολιτικός λόγος της ΝΔ ήταν στενός, χωρίς φαντασία, χωρίς ανάπτυξη επιχειρημάτων, μονότονα επαναλαμβανόμενος. Η εκπροσώπηση του σε επίπεδο κορυφής μόνο από τον κ. Κ. Μητσotάκη χωρίς τη δυνατότητα να προκληθούν — με μεγάλες συγκεντρώσεις με προβολή επώνυμων στελεχών — μιας άλλης πολυδιάστατης εικόνας και ενός ρεύματος νίκης. Οι κομματικές οργανώσεις διοχέτευαν τη δραστηριότητα και τη δυναμική τους στην εξατομίκευση κοντά στα επιτελεία των υποψήφιων βουλευτών και κυρίως των υπουργησιμων. Τα στελέχη έγιναν κομματάρχες από την απουσία κεντρικής κομματικής δραστηριότητας. Οι συνδικαλιστές μάλλον αδρανοποιήθηκαν και η «λαϊκή βάση» του κόμματος εξέφρασε με τις επιλογές της σε σταυρούς τη δυσaréσκεία της για τους υπουργούς της κυβέρνησης Τζαννετάκη, αδυνατώντας να κατανοή-

σει — γιατί ελάχιστα της εξηγήθηκε — τον ιδιότυπο και συμβιβαστικό χαρακτήρα και την αποστολή της. Οι περιβόητες «προγραμματικές αρχές και επεξεργασίες δεν εξειδικεύθηκαν σε συγκεκριμένες επιλογές και προτάσεις για τα μεγάλα προβλήματα της χώρας, ενώ ο «οικονομισμός» αποτελούσε την κυρίαρχη ιδεολογική επιλογή, που οδηγούσε — όχι άδικα — σε προβληματισμούς για την κοινωνική πολιτική και την απασχόληση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ τα λάθη της «Νέας Δημοκρατίας» ήταν καθοριστικά για την επιδίωξη της πολυπόθητης αυτοδυναμίας και ήταν λάθη μιας αυταρέσκειας και εσωστρέφειας της σημερινής ΝΔ και της ηγετικής ομάδας της οδού Ρηγίλλης, που «διακρίθηκε» για την έλλειψη μακρόπνοων σχεδιασμών, θετικών προτάσεων και προοπτικών.

ΤΑ ΛΑΘΗ αυτά οδήγησαν τελικά τη ΝΔ από την πιο ευνοϊκή της περίοδο, στην πιο προβληματική, όπως είναι εκείνη μετά την περασμένη Κυριακή.

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ
Εκλογές χωρίς Αριστερά...

Της Σύνταξης: Οι μυθικοί ορίζοντες ενός χλιαρού καλοκαιριού (Η Αριστερά της ήττας ασκείται πρακτικά στη συναίνεση)

Μπάμπης Αντωνίου: Κύρκου ανάθαις
Τάσος Κυπριανίδης: Σημειώσεις για την Οικολογία και την Αριστερά

Δημήτρης Δημούλης: Από τη διγαμία στην αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου (Η ποινική καταστολή στο αστικό κράτος)

Τ. Κυπριανίδης και Γ. Μηλιάς: Το Κυπριακό μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η ελληνική και η ελληνοκυπριακή στρατηγική (Μέρος Δ', 1974-1977)

Θανάσης Τσεκούρας: Από τον τεύλορισμό στις νέες τεχνολογίες παραγωγής

Γιώργος Σταμάτης: Η θέση της «κυκλοφορίας» στην αναπαραγωγή του οικονομικού συστήματος και στην παραγωγή υπεράξιας και κέρδους

Γιάννης Βαδούρας: Παραοικονομία και οικονομική πολιτική: Αλληλοεξαρτήσεις

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989

29

ΠΡΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ

Χάσαμε ή κερδίσαμε; Το ερώτημα αυτό έθεσε κάθε νεοδημοκράτης τις πρώτες πρωινές ώρες της Δευτέρας 6-11-89, τόσο στο κόμμα του όσο και στον εαυτό του.

Και το επίσημο κόμμα έδωσε την απάντηση: «*Κερδίσαμε, αλλά φταίει το εκλογικό σύστημα που δεν σχηματίσαμε αυτοδύναμη κυβέρνηση...*». Με δεδομένη, λοιπόν, την απροθυμία της να προχωρήσει σε οιασδήποτε μορφής αυτοκριτική, η ΝΔ πορεύεται μετεκλογικά, προσδοκώντας ότι η παρέμβασή της στις εξελίξεις θα οδηγήσει σε καταστάσεις που η ίδια εύχεται και επιθυμεί.

Η κατεύθυνση που δίδεται πάντως στα περιφερειακά κομματικά όργανα είναι —εκτός του συστήματος— να αναζητούν τα αίτια του αποτελέσματος και στις κακές εκλογικές επιδόσεις του Συνασπισμού, που επέτρεψαν —όπως υποστηρίζεται— στο ΠΑΣΟΚ να «αιμοδοτηθεί» με αριστερές ψήφους.

Αυτά σε επίπεδο οργανωμένης κομματικής βάσης και μικρομεσαίων στελεχών. Γιατί στα ανώτερα κλιμάκια γίνονται άλλες σκέψεις: επανέρχονται, για παράδειγμα, οι ενστάσεις που είχαν διατυπωθεί από ορισμένους πλευρές, όπως οι κ. Γ. Ράλλης και Κων. Καραμανλής, ότι η παραπομπή του κ. Α. Παπανδρέου στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο θα προκαλούσε αντισυσπειρώσεις στο ΠΑΣΟΚ. «*Θυμάμαι το αντίστοιχο παράδειγμα της ΕΡΕ*», δηλώνεται σε στενούς πολιτικούς φίλους του ο κ. Γ. Ράλλης και προσθέτει: «*Μετά τη νίκη της Ενώσεως Κέντρου το κόμμα μας είχε σκορπίσει σχεδόν, μέχρι τη στιγμή που τέθηκε θέμα παραπομπής του Κων. Καραμανλή...* Από τότε αμέσως συσπειρωθήκαμε... Αυτό δεν σημαίνει, βεβαίως, ότι ο Παπανδρέου είναι σίγουρα αθώος, όπως ήταν τότε ο Κων. Καραμανλής!...».

Και αυτές οι ενστάσεις δεν είναι οι μόνες. Διατυπώνονται και άλλες, διαφορετικής φύσης και σε άλλο «μήκος κύματος». Όπως π.χ. ότι «*θα είχε σπάσει το ΠΑΣΟΚ στις ευαίσθητες περιοχές, όπου η ΝΔ διεκδικούσε έδρα, αν είχαν γίνει από την κυβέρνηση Τζαννετάκη 500 ή 1.000 διορισμοί...* Και ας έπαιρνε και η Αριστερά τη μερίδα της...».

Βαθύτερα αίτια

Οι επισημάνσεις αυτές, όσον αφορά τις αιτίες του αποτελέσματος μπορεί να ανταποκρίνονται ή να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Το «Κίνημα» του κ. Α. Παπανδρέου εκφράζει κάποια κοινωνικά στρώματα, που ανήκουν σε ένα ιδιόμορφο και ιδιότυπο περιθώριο. Είναι τα ανομικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας... Εκείνα των οποίων τα συμφέροντα είναι στενά συνδεδεμένα με τις παρασιτικές λειτουργίες που ανέχθηκαν και υπέθαλψαν οι συντηρητικές κυβερνήσεις στον τομέα της οικονομίας, προωθώντας το μεταπολεμικό μοντέλο ανάπτυξης.

Δεν μπορεί όμως να αμφισβητηθεί ο ρόλος του εκλογικού νόμου, με βάση τον οποίο π.χ. η ΝΔ στην Α' Περιφέρεια Αθηνών αύξησε το ποσοστό της κατά συν 1,5% και... έχασε μία έδρα!... Ωστόσο τα αίτια οπωσδήποτε είναι βαθύτερα.

Στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου αποδείχθηκε ότι η συσπείρωση γύρω από το ΠΑΣΟΚ απέχει πολύ από το να είναι συγκυριακή. Καλώς ή κακώς (κι αν δεν το καταλαβαίνει η ΝΔ, τόσο το χειρότερο για την ίδια!...) το «Κίνημα» του κ. Α. Παπανδρέου εκφράζει κάποια κοινωνικά στρώματα, που ανήκουν σε ένα ιδιόμορφο και ιδιότυπο περιθώριο. Είναι τα ανομικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας... Εκείνα των οποίων τα συμφέροντα είναι στενά συνδεδεμένα με τις παρασιτικές λειτουργίες που ανέχθηκαν και υπέθαλψαν οι συντηρητικές κυβερνήσεις στον τομέα της οικονομίας, προωθώντας το μεταπολεμικό μοντέλο ανάπτυξης.

Τα στρώματα αυτά ανδρώθηκαν μέσα στα κυκλώματα της παρα-οικονομίας, στις υπόγειες διασυνδέσεις των μικρομεσαίων ιδιωτικών συναλλαγών με το διεφθαρμένο υδροκέφαλο κράτος της εκλογικής πελατείας, που εξέθρεψαν οι ιδιες συντηρητικές κυβερνήσεις.

Το κράτος αυτό κληρονόμησε το ΠΑΣΟΚ το 1981 και το ανέδειξε σε περιούσιο τόπο κάθε είδους λαθροχειρίας, καταχρήσεως, ατασθαλίας κτλ. με απώτερο σκοπό, όχι απλώς την εξασφάλιση της

ψήφου που ορεγόταν ο συντηρητικός κομματάρχης, αλλά τον εξανδραποδισμό της κοινωνίας από τον κομματικό του μηχανισμό και τη βούληση του «Κινήματος».

Τη «γέφυρα» μεταξύ της συντηρητικής πελατειακής οργάνωσης και της «σοσιαλιστικής» εποχής του λαϊκιστικού και αντικοινωνικού παρασιτισμού αποτέλεσε η επταετία της δικτατορίας, για τα συγκεκριμένα στρώματα, κυρίως για δύο λόγους:

Πρώτον: γιατί στον τομέα της οικονομίας η πολιτική της δικτατορίας ενίσχυσε σημαντικά δραστηριότητες, όπως π.χ. η κατασκευαστική και το εμπόριο, που προσφέρουν —ιδιαίτερα στην Ελλάδα— μεγάλες δυνατότητες για παρασιτικά κέρδη, και,

Δεύτερον γιατί τα αντικομμουνιστικά ιδεολογήματα της επταετίας αποτελούσαν ένα πρώτης τάξεως σημείο αναφοράς, το οποίο το βλέπουμε τώρα να αναδεικνύεται και σε κυρίαρχο χαρακτηριστικό των «αυριανιστών» του ΠΑΣΟΚ, που είναι σήμερα η σπονδυλική στήλη του Κινήματος.

Τα στρώματα αυτά συμπεριέλαβαν παράλληλα και όλο το υποαπασχολούμενο και συνειδητά αντιπαραγωγικό εκείνο μέρος των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, που διαβλέπουν στο αίτημα και την προοπτική του εκσυγχρονισμού έναν άμεσο κίνδυνο, που τα απειλεί...

Οι κυβερνήσεις της ΝΔ, μετά τη δικτατορία δεν θέλησαν να καταλάβουν αυτή την πραγματικότητα. Έτσι, όχι μόνον την ανέχθηκαν, αλλά χωρίς να το αντιληφθούν, την ενίσχυσαν είτε θετικά, είτε αρνητικά, π.χ. με τις προσπάθειες βίαιου καπιταλιστικού εξορθολογισμού, όπως ο ν. 947 του κ. Στ. Μάνου, που έδωσε πολλές ψήφους στο ΠΑΣΟΚ το 1981.

Το Κίνημα του κ. Α. Παπανδρέου προσέφερε στα στρώματα αυτά και τα ιδεολογικά τους άλλοθι, ενώ πολλαπλασίασε τις δυνατότητες πρόσβασής τους στον κρατικό «κορβανά», μέσα στο πυκνό νέφος αδιαφάνειας που κάλυψε τις συναλλαγές του δημοσίου.

Ταυτόχρονα, με την ταύτισή τους με τον «χαρισματικό αρχηγό», ο οποίος έχει τα «ελαττώματα» αλλά και τα «χαρίσματα» τους (διατηρεί ερωμένες, πίνει πολύ, πάει στα μπουζούκια, χορεύει ζέϊμπέκικο, λέει ψέματα, ρισκάρει στο παιχνίδι της εξουσίας, είναι ανασφαλής και ταυτόχρονα επιθετικός, απειλείται από πολλές πλευρές κτλ.), εξασφάλισαν μια ιδιότυπη νομιμοποίηση του ρόλου τους

ΜΗ - ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑ

του Πάνου Παναγιωτόπουλου

μέσα στο πολιτικό σύστημα και παράλληλα πολιτική έκφραση.

Είναι λοιπόν, απόλυτα φυσιολογική η συσπείρωσή τους, όταν αισθάνθηκαν ότι ο «αρχηγός», δηλαδή ο μόνος διάυλος νομιμοποίησης, εξασφάλισης και πολιτικής έκφρασης που διαθέτουν, κινδυνεύει να συρθεί στη φυλακή από τους πολιτικούς του αντιπάλους...

Τα εναλλακτικά σενάρια...

Επειδή όμως η δεξιά στη χώρα μας αποστρέφεται τις κοινωνικές επιστήμες και ως εκ τούτου και την ανάλυση του πολιτικού γίνεσθαι που απορρέει από αυτές (υπάρχει η παλαιά προκατάληψη ότι «... κοινωνιολογούντες είναι μόνον οι... μαρξιστές!...»), πολλές από τις ανωτέρω επισημάνσεις, που δεν κομίζουν «γλαύκα εις Αθήνας», γιατί αποτελούν κοινούς τόπους, είναι «ψιλά γράμματα» και θεωρείται αδόκιμη και άσκοπη η ενασχόληση μαζί τους.

Αντιθέτως, ιδιαιτέρως προσφιλής είναι η επεξεργασία διαφόρων εναλλακτικών σεναρίων, για το «τι μέλλει γενέ-

σθαι», τα οποία αν συνθέσει κανείς τις προερχόμενες από την Ρηγίλλης, πληροφορίες μπορούν —ενδεικτικά— να συνοψισθούν ως εξής:

- Νέες εκλογές: η ηγεσία της ΝΔ πιστεύει ότι αν γίνουν νέες εκλογές πρέπει να θεωρείται σίγουρη η αυτοδυναμία του κόμματος. Αρκεί να μην φανεί ότι τις θέλησε η ΝΔ. Γιατί τότε η εύλογη αγανάκτηση του κόσμου, που βαρέθηκε να βλέπει την κάλπη, θα ξεσπάσει επάνω της.

- Συνεργασία με την Αριστερά: η ΝΔ θεωρεί ότι η Αριστερά οφείλει να συνεργασθεί εκ νέου και επιμένει ότι «ο Συνασπισμός ό,τι είχε να χάσει, το έχασε». Άρα από δω και πέρα μόνον κέρδη μπορεί να προσδοκά, αν εμμένει στην ίδια γραμμή.

- Συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ: Η πρόταση έχει ήδη δρομολογηθεί από τον ΣΕΒ και βρίσκεται θερμούς, αλλά σιωπηλούς για την ώρα, θιασώτες και στα δύο κόμματα. Ωστόσο επειδή προσκρούει στην προσωπική αντιπαλότητα των κ. Μητσστάκη και Παπανδρέου δεν είναι εύκολη λύση. Εκ των πραγμάτων, όμως, ανακύπτει το ερώτημα τι θα κάνει η ΝΔ εάν —όπως ανα-

φέρουν ορισμένες πηγές του ΠΑΣΟΚ, ίσως και για να σταθμίσουν από τώρα αντιδράσεις— προτείνει ο κ. Α. Παπανδρέου στο πλαίσιο των συζητήσεων για την οικουμενική, στην τέταρτη φάση του άρθρου 37 του Συντάγματος, λύση - πακέτο με μεταβατικό πρωθυπουργό έως τον Μάρτιο, τον κ. Γ. Ράλλη και Πρόεδρο Δημοκρατίας τον κ. Κων. Καραμανλή!...

- Συμμετοχή σε οικουμενική κυβέρνηση: Αν λάβει μέρος και το ΠΑΣΟΚ (αλλιώς τι οικουμενική θα είναι!...) τότε «μπαίνει στο ψυγείο» η υπόθεση της κάθαρσης, μια για πάντα, οπότε ανατρέπεται όλη η «πλατφόρμα» πάνω την οποία στηρίχθηκε η κυβέρνηση Τζαννετάκη... Το τι θα γίνει θα έχει ξεκαθαριστεί γύρω στις 15 Νοεμβρίου... Ο πραγματικός κίνδυνος, πάντως, που απειλεί τη ΝΔ είναι ο σχηματισμός κυβέρνησης «απλής αναλογικής», η οποία θα προχωρήσει στην απάλειψη του «συν ένα» και θα απομακρύνει περισσότερο το ενδεχόμενο αυτοδυναμίας της ΝΔ. Το ερώτημα όμως είναι αν ο κ. Α. Παπανδρέου θέλει πραγματικά την «ολοσχερή αναλογική»...

κυκλοφόρησε *

η Ζάλη των Τάξεων

ΤΟΥ

ΤΖΙΜΗ ΠΑΝΟΥΣΗ

με 40 ιστορίες ραδιοφωνικής φαντασίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 22, 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 36.19.138 - 36.27.153

(*) Σ' όλα τα «κακά» βιβλιοπωλεία.
Προσοχή: είναι βιβλίο!

ΤΖΙΜΗΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ

η Ζάλη των Τάξεων
Βιβλιοκασετα®
Σ-240

40 ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠ' ΤΑ ΕΡΤΖΙΑΝΑ

Μην το κοιτάτε.
Διαβάστε το!

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΠΡΟΧΩΡΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΙΣΘΕΝ

του Δημήτρη Μιχαήλ

ΜΕ ΠΑΡΗΣΙΑ, ευθύτητα και ανεξάρτητα από τις ερμηνείες, που μπορεί να δοθούν, θα πρέπει να αναγνωρίσει κανείς ότι το ΠΑΣΟΚ με την εκλογική του άνοδο την περασμένη Κυριακή από το 39,15%-40,67% απέδειξε ότι διαθέτει ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά, τα οποία δεν πρέπει πλέον να παραγνωρίζονται. Κατ' αρχήν, ότι εξακολουθεί να αποτελεί τον κύριο κορμό της «προοδευτικής - δημοκρατικής» ή έστω της παλαιότερης «αντιδεξιάς» παράταξης, όσον και εάν υπάρχουν αντιρρήσεις ή επιφυλάξεις για τις σχετικές προδιαγραφές του ΠΑΣΟΚ.

Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ του αυτή, πάντως «λειτουργήσει» και στην πρόσφατη εκλογική αναμέτρηση, έστω και εάν αυτό οφείλεται στα αντιδεξιά σύνδρομα - κατάλοιπα μιας μερίδας του ΚΚΕ, η οποία μετακινήθηκε από τον «Συνασπισμό». Λειτουργήσει αλλά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, δεν είναι απαλλαγμένη από προβλήματα. Το βέβαιο πάντως συμπέρασμα από το εκλογικό ποσοστό του ΠΑΣΟΚ είναι ότι δεν εκφράζει κάποια συγκυρία ή «ανωμολότητα» του ελληνικού λαού, αλλά —θέλουμε δεν θέλουμε— κάποια ευρύτατη παραταξιακή ιδεολογία. Το ΠΑΣΟΚ δεν είναι πλέον το παραδοσιακό «μεσαίο κόμμα», όπως ήταν προδικτατορικά η «Ένωση Κέντρου», δεν είναι το πολυσυλλεκτικό κίνημα έως το 1981 αλλά ο φορέας και εκφραστής μιας ευρύτατης παραταξιακής αντίληψης και συνειδήσης. Η οποία βεβαίως δεν είναι ενιαία, αλλά υπάρχει. Η οποία βεβαίως περιλαμβάνει «αυριανιστές» και φανατικούς των άκρων που αποτελούν τώρα την κυρίαρχη τάση του.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ λοιπόν σε ένα νέο δρόμο, μετά το εκλογικό αποτέλεσμα της ερχόμενης Κυριακής. Ένα νέο δρόμο, που μοιάζει τόσο με τον παλιό, προεκλογικό αλλά και ο οποίος έχει υπέρ αυτού τη λαϊκή επικύρωση, την παραταξιακή συσπείρωση, την έκφραση νέων κοινωνικών στρωμάτων, κατηγοριών, συμφερόντων και αντιλήψεων, που δεν μπορούν να προβάλλουν η «Νέα Δημοκρατία» και τα κόμματα του «Συνασπισμού».

ΩΣΤΟΣΟ, το ΠΑΣΟΚ δεν προσπορίζεται τη δύναμη και την επιρροή του από τις αδυναμίες των άλλων κομμάτων, αλλά έχει δικά του στοιχεία και χαρακτηριστικά, τα οποία συνθέτουν τη θετική πολιτική του φυσιογνωμία. Η κυβερνητική προοπτική και η «δυναμική» αντιπαράθεση προς τη «Δεξιά» το κοινωνικό του έργο (με όλα τα λάθη, παραλείψεις και σπα-

τάλες), η νομιμοποίηση και εκλογίκευση του «προοδευτισμού» και του «σοσιαλισμού» είναι ορισμένα από τα στοιχεία, μυθικά ή όχι, με τα οποία το ΠΑΣΟΚ επιτυγχάνει να διατηρεί την ευρύτατη λαϊκή επιρροή. Επιτυγχάνει να διευρύνει αυτή την επιρροή, να ομιλεί για «ραγδαία ανάκαμψη και άνοδο, μετά τα αποτελέσματα του Ιουνίου» και να διαβεβαιώνει —όπως έκανε το βράδυ της Κυριακής ο κ. Γ. Γεννηματάς— ότι στο μέλλον θα έχει νέα αύξηση της επιρροής και απήχησής του.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ δεν είναι εάν θα συμβεί αυτό στο —άδηλο— μέλλον, αλλά ότι το ΠΑΣΟΚ δικαιώθηκε πλήρως στις προεκλογικές εκτιμήσεις του και στους μετεκλογικούς ισχυρισμούς του. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ΠΑΣΟΚ θα συνεχίσει στο άμεσο μέλλον την τακτική, η οποία του προσπόρισε τα κέρδη της Κυριακής (όσο και εάν πιστεύεται ότι οφείλονται στα λάθη των άλλων κομμάτων). Θα συνεχίσει να προβάλλει την ιδέα της «δημοκρατικής και προοδευτικής συγκυβέρνησης», την πίεση στο «Συνασπισμό», την προβολή της «πολιτικής και ηθικής δικαίωσης» του ΠΑΣΟΚ, της λαϊκής του δυναμικής παρά τα σκάνδαλα και την απώλεια της κυβερνητικής εξουσίας κλπ.

ΩΣΤΟΣΟ, μέσα σε αυτή τη θεμιτή, κατά τα άλλα, αυταρέσκεια και αυτοϊκανοποίηση, μέσα σε αυτή την επιβεβαίωση του «ιστορικού αντιδεξιού συνδρόμου» μπορεί να γίνουν ορισμένες άλλες επισημάνσεις αναφορικά με τη νίκη του ΠΑΣΟΚ.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ασφαλώς χωρίς ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς ότι —όπως φαίνεται από πολλά εκλογικά αποτελέσματα και σταυροδοσίες λ.χ. στην Α' και Β' Αθηνών, στην Α' Θεσσαλονίκης, στην Αχαΐα, τη Λάρισα, την Κρήτη κλπ. οι λεγόμενοι «αντιδεξιοί» ή «αυριανιστές» αύξησαν την επιρροή και τον αριθμό τους. Αυτός ο «αντιδεξισμός» και στενός κομματικός πατριωτισμός με σύμβολο τη μεγάλη σταυροδοσία του κ. Δημήτρη Τσοβόλα απέδειξε ότι ο «αυριανισμός» δεν είναι επινόηση της κορυφής ή κακή επίδρασή της από το συγκρότημα του Ταύρου. Είναι —θέλουμε, δεν θέλουμε— ευρύτατη λαϊκή συνείδηση μέσα στο ΠΑΣΟΚ, κινούσα αιτία. Κυρίαρχη ιδεολογική επιλογή με τέτοια δυναμική ώστε να αποτυγχάνουν ακόμα και προσπάθειες του επίστημου κομματικού μηχανισμού εναντίον της, όπως συνέβη στη Β' Αθηνών, με τις περιπτώσεις Μάκη Κουρή, Ευγ. Γιαννόπουλου, Δημ. Τσοβόλα.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ η νίκη του ΠΑΣΟΚ επανέφερε στο προσκήνιο και το οπλοστάσιο του ΠΑΣΟΚ την καταδικασμένη τον Ιούνιο «λογική των διαχωριστικών γραμμών» και κατά συνέπεια ενισχύει όσους διατηρούσαν επιφυλάξεις για την «εθνική συμφιλίωση» ή όποια άλλη συναινετική διαδικασία, που δρομολογήθηκε από την κυβέρνηση Τζ. Τζαννετάκη.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ασφαλώς χωρίς σημασία η συνέπεια του εκλογικού αποτελέσματος της περασμένης Κυριακής, που σχετίζεται με την κυριαρχική αρχηγική θέση του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος ενισχύεται σοβαρά και μπορεί βάσιμα να διεκδικήσει για λογαριασμό του στο μέτρο, που οι κατηγορίες και παραπομπές για τα σκάνδαλα ερμηνεύονται ως πολιτικό «μπούμεραγκ», αυτήν την εκλογική επιτυχία. Αυτή η εδραίωση της κυριαρχικής θέσης του κ. Α. Παπανδρέου μέσα στο ΠΑΣΟΚ είναι φυσικό να οδηγήσει όχι απλώς στην άμβλυση κάθε επιθυμίας για κριτική και αμφισβήτηση με αίτημα «συνεδριακές και δημοκρατικές διαδικασίες» αλλά στην πλήρη σιωπή και υποταγή στις αρχηγικές επιλογές, προσώπων όπως οι κ. Γιάννης Αλευράς και Κώστας Σημίτης.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ αμφιβολία ότι αυτή η αρχηγική αναβάθμιση του κ. Α. Παπανδρέου σημαίνει αυτόματα δικαίωση της προεκλογικής στρατηγικής και νομιμοφροσύνης του κ. Κώστα Λαλιώτη και του καπελωτικού σχήματος της «Δημοκρατικής Συμπράταξης». Όσο και εάν το σχήμα αυτό δεν ευτύχησε καθόλου ατομικά (Γλέζος, Αρένης, Νικολινάκος) στις εκλογές και δεν προσέφερε προεκλογικά ωφέλη (Μπούτος κ.ά.).

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ του ΠΑΣΟΚ είναι συνδιασμένος για πολλούς με τη στασιμότητα και με το πάγωμα των αναγκών εσωτερικών εξελίξεων και μετεξελίξεων. Ωστόσο, για την ίδια την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ η εκλογική νίκη της Κυριακής συνδέεται με τα κάποια ειδικά πολιτικά συμπεράσματα, τα οποία και θα καθορίσουν τη συμπεριφορά της. Συνδέεται με την παρεμπόδιση της νίκης της «Νέας Δημοκρατίας», με την «ηθική και πολιτική δικαίωση» του βαλλόμενου ΠΑΣΟΚ, με την καταδίκη του «πειράματος Τζαννετάκη» και με την έντονη αναβίωση της ιστορικής μνήμης «δεξιάς-αντιδεξιάς». Αυτή όμως η λαϊκή αναβάπτιση και ενίσχυση του ΠΑΣΟΚ δεν σημαίνει ότι βαδίζει στο νέο δρόμο μπροστά ή με την όπισθεν. □

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ «ΠΡΑΣΙΝΩΝ»

Η μια έδρα που κέρδισαν οι Οικολόγοι - Εναλλακτικοί στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου διαμορφώνει μια νέα κατάσταση στο χώρο των οικολογικών οργανώσεων και κινήσεων. Στη δεύτερη μετά τις εκλογές του περασμένου Ιουνίου προσπάθειά τους οι Οικολόγοι, αφού συγκρότησαν την Ομοσπονδία και δημιούργησαν μια πρώτη βάση για την πολιτική παρέμβασή τους, έδωσαν με επιτυχία τη μάχη για την κοινοβουλευτική εκπροσώπησή τους. Αναμφισβήτητα η επιτυχία αυτή ανοίγει το δρόμο για την ανάπτυξη της οικολογικής πολιτικής, αλλά και τη συνέχιση της παρέμβασής των «πράσινων» στην Ελλάδα.

Ήταν ένα πείραμα που έδωσε πολιτική έκφραση στις διάσπαρτες πρωτοβουλίες και προσπάθειες σε επιμέρους χώρους, οι οποίες είχαν μια συνέχεια — αποσπασματική βέβαια — κυρίως μετά το 1977. Βέβαια, αυτό το πείραμα δεν εξασφαλίζει από μόνο του τη διαμόρφωση οικολογικής πολιτικής, ούτε πολύ περισσότερο μπορεί να δημιουργήσει προϋποθέσεις για μια άλλη ανάπτυξη η οποία θα έχει συστατικό στοιχείο το σεβασμό στον άνθρωπο και τη φύση.

Οι 39.047 ψήφοι όμως που συγκέντρωσαν οι Οικολόγοι - Εναλλακτικοί, έστω και αν σαν ποσοστό (0,58%) είναι το ελάχιστο, επιτρέπει στους οικολόγους - εναλλακτικούς να διαμορφώσουν νέους όρους για τη σταθερή πολιτική παρουσία τους με ότι αυτό συνεπάγεται τόσο σε ό,τι αφορά την παραπέρα συγκρότηση του σημερινού σχήματος και την αποσαφήνιση των θέσεών του, όσο και σε ό,τι έχει σχέση με αναζητήσεις και προβληματισμούς των συγγενών δυνάμεων στη Δυτική Ευρώπη.

Μια πρώτη δοκιμασία είναι η στάση τους σε αυτή τη συγκυρία και η θέση τους για συνεργασίες. Από τις μέχρι τώρα τοποθετήσεις τους αποκλείουν τη συμμετοχή, με οποιαδήποτε μορφή, σε κυβερνητικό σχήμα, ενώ δεν αποκλείουν την ανοχή σε μια κυβέρνηση με ορισμένες προϋποθέσεις. Η τελική ωστόσο θέση των οικολόγων θα αποσαφηνισθεί στην Πανελλαδική τους Συνδιάσκεψη η οποία θα γίνει αυτό το Σαββατοκύριακο.

Στο χώρο της «άλλης Αριστεράς» η Αριστερή Πρωτοβουλία (ΚΚΕ εσ. Α.Α., ΕΚΚΕ, ανεξάρτητοι αριστεροί και οικολόγοι) δεν κατόρθωσε να πλησιάσει ούτε τα ποσοστά που συγκέντρωσε το ΚΚΕ εσ. Α.Α. στις εκλογές του περασμένου Ιουνίου. Η

Στο χώρο της άλλης Αριστεράς οι Οικολόγοι - Εναλλακτικοί κέρδισαν μια έδρα, ενώ η Αριστερή Πρωτοβουλία έμεινε «εκτός νυμφώνος» αφού δεν μπόρεσε να πλησιάσει ούτε το ποσοστό που συγκέντρωσε το ΚΚΕ εσ. Α.Α. τον Ιούνιο.

Η έδρα των «πράσινων» —που αναμένεται να κατοχυρωθεί και τυπικά, παρά την αμφισβήτησή της από τη ΝΔ, σύμφωνα με το προηγούμενο της ΔΗΑΝΑ— μαζί με την πολιτική παρουσία τους στο Κοινοβούλιο είναι το νέο δεδομένο στο χώρο των Οικολογικών και Εναλλακτικών οργανώσεων

Αριστερή Πρωτοβουλία με 13549 ψήφους και ποσοστό 0,20% υπολείπεται κατά πολύ από το 0,39 που πήρε το ΚΚΕ εσ. Α.Α. στις εκλογές του Ιουνίου και ακόμα περισσότερο από το 1,95% των Ευρωεκλογών του Ιουνίου.

Το αποτέλεσμα αυτό ίσως να δικαιώνει όσους υποστηρίζουν την αυτόνομη και πάλι κάθοδο του ΚΚΕ εσ. Α.Α., όμως αυτό δεν σημαίνει ότι και σε μια τέτοια περίπτωση τα πράγματα θα ήταν καλύτερα. Οι ψήφοι διαμαρτυρίας που ήλπιζε να προσελκύσει η Αριστερή Πρωτοβουλία από το Συνασπισμό στράφηκαν οι περισσότεροι προς το ΠΑΣΟΚ, το άκυρο ή το λευκό και ακόμα προς τους Οικολόγους - Εναλλακτικούς παρά προς την Αριστερή Πρωτοβουλία.

Αυτό το αποτέλεσμα, όπως είναι φυσικό, θέτει στο ΚΚΕ εσ. Α.Α. σειρά προβλημάτων για τη μετεκλογική πορεία του αλλά και τη στάση του απέναντι στο Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου όπως και απέναντι στους Οικολόγους - Εναλλακτικούς. Ας σημειωθεί εδώ ότι προ-

εκλογικά είχε εκφραστεί η άποψη για την δημιουργία ενός ενιαίου εκλογικού σχήματος, άποψη που όμως τελικά δεν επικράτησε.

Τα αποτελέσματα και για τα δυο σχήματα σηματοδοτούν την αρχή μιας νέας περιόδου για το χώρο της άλλης Αριστεράς. Η παρουσία των «πράσινων» από τη μια στη Βουλή και η «αποτυχία» της Αριστερής Πρωτοβουλίας από την άλλη να πετύχει κοινοβουλευτική εκπροσώπηση είναι τα νέα δεδομένα. Το αν η παρουσία των «πράσινων» στη Βουλή θα επηρεάσει θετικά στις κοινωνικές διαδικασίες θα φανεί στο επόμενο διάστημα. Η έδρα ωστόσο επιτρέπει να εκφραστεί μια αισιοδοξία από το χώρο για τη συνέχεια του εγχειρήματος και σε άλλα επίπεδα μετά τις εκλογές.

«Πράσινη» η έδρα

Η αμφισβήτηση της έδρας των Οικολόγων από τον κ. Μητσotάκη μάλλον θα πρέπει να ερμηνευθεί ως «σφήνα» σε μια πιθανή προσέγγιση ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού για σχηματισμό κυβέρνησης (είναι απαραίτητη η υπερψήφισή της από τους Οικολόγους ή η ανοχή τους) παρά σε πραγματικό «λάθος» εφαρμογής του εκλογικού νόμου. Εκτός από το γεγονός ότι υπάρχει το προηγούμενο της προσκύρωσης της έδρας υπέρ της ΔΗΑΝΑ στις προηγούμενες εκλογές στην Α' περιφέρεια Αθηνών, η σχετική δήλωση του καθηγητή Γ. Παπαδημητρίου είναι σαφής για τη μέθοδο με την οποία δόθηκε η έδρα στους Οικολόγους. Όχι μόνο, είπε ο κ. Παπαδημητρίου, δεν αμφισβητήθηκε ποτέ ενώπιον των αρμοδίων πολιτειακών οργάνων, αλλά επίσης, «αντίθετη άποψη δεν έχει υποστηριχθεί ποτέ στην επιστήμη».

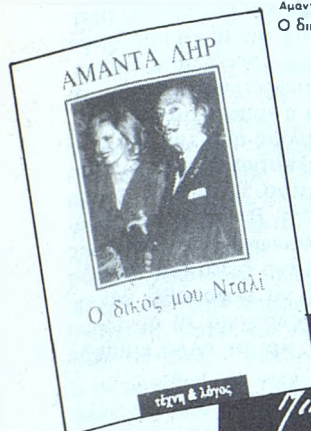
Με τα δεδομένα αυτά θεωρείται ότι και τυπικά, μετά την επικύρωση των εκλογικών αποτελεσμάτων από την Ανωτάτη Εφορευτική Επιτροπή, οι Οικολόγοι - Εναλλακτικοί θα έχουν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Το πρώτο βήμα για την πολιτική έκφραση των «πράσινων» έγινε. Μένει να δούμε τη συνέχειά του. Οι νέες εκλογές θα είναι η δεύτερη μεγάλη δοκιμασία των Οικολόγων - Εναλλακτικών. Μεγαλύτερο όμως ενδιαφέρον θα έχει η δοκιμασία των «πράσινων» στον κοινωνικό χώρο και οι παρεμβάσεις τους τόσο στα μεγάλα όσο και στα μικρά οικολογικά προβλήματα.

Α.Ψ.

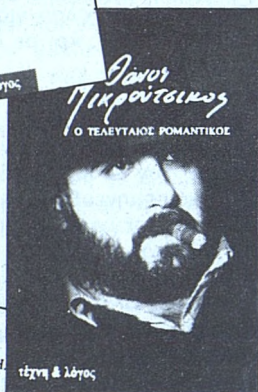

Λογοτεχνιές Προσεγγίσεις

Αμάντα Ληρ
Ο δικός μου Νταλί

Θάνας Μικρούτσικος
Ο Τελευταίος Ρομαντικός

Ευδόσεις
ΤΕΧΝΗ & ΛΟΓΟΣ

Π. Ψυχιού - 15452 Αθήνα
Τηλ: 64 73796

Τό θράσος κέ ἡ ἐπιπολεότης τῆς Θά-
τσερ, δέν περιγράφεται. Ἐπειδὴ τε-
λεφτώς δέν εἶχεν κύρος εἰς τὴν
Βουλὴν κέ ἡσθάνετο ἀδύναμος εἰς τὸ ἐ-
κλογικόν σῶμα, μετέβη εἰς Παρισίους κέ
ἐκρουεν ἀνηλεῶς τὴν θύραν τοῦ Μυτε-
ράν εἰς τὰ Ἥλisia Παιδιά.

— *Τί τρέχει Μάργκαρετ τέτιαν ὦραν*; ἡ-
ρώτησεν ὁ Μυτεράν μέ ἐβγένιαν τὴν
προθυπουργόν τῆς Βρετανίας, πού ἦτο
εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

— *Ἀγαπιτέ Φρανσουᾶ*, εἶπεν ἡ Θάτσερ.
ἔμαθα ὅτι τραπεζόνεις τοὺς πάσχοντες.
Σὺ μόνον μπορεῖς νά μέ σώσεις, ἐάν μέ
τραπεζώσεις. Ἐνα γέβμα μόνον σου ζη-
τώ...

Ὁ Μυτεράν, δέν τὰ ἔχασεν καὶ εἶπεν.
— *Πῶς νά σέ γεβματίσω; Εἰς τὴν Γαλίαν*
ἔχομεν ἀρχάς. Ἐδῶ δέν εἶνε φιλανθρο-
πικόν κατάστημα. Διὰ νά δόσω ἐντολὴν
εἰς τὸν μάγιρον διὰ φαγιτόν ὅστε νά σου
ἀνέλθουν οἱ ψῆφοι, πρέπει νά ἔχω ἐγγυ-
ήσεις. Κάνε κλοπὰς, ὑποκλοπὰς, κατά-
χρησιν μεγάλη, κλέψε καμίαν τράπεζαν
κέ ξαναέλα πάλι. Χωρὶς ἀφτάς τὰς προ-
ποθέσεις, δέν γεβματίζο ἀγνόστους.

Κέ ἀφησεν σύξυλον, κλείων τὴν πόρ-
τα, τὴν διστιχὴ γυνέκα.

★ ★ ★

Εἶνε ἐπιστιμονικῶς ἐξακριβομένον, ὅ-
τι κάθε 80 χρόνια γίνετε ἓνας μεγάλος
σεισμός εἰς τὸν Ἅγιον Φρανγκίσκον κέ
κάθε 69 χρόνια συνβένει μία ὁμαδικὴ πα-
ράκρουσις εἰς τὰ Βαλκάνεια. Τὸν Νοέμ-
βριον τοῦ 1920 ἀκριβῶς, κάποιοι Λαὸς ἐ-
μάβρισεν τὸν ἀρχηγόν του πού ἐδιπλα-

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ

σίασε τὴν χώραν. Ἀφτά συνβένουν εἰς
τάς ἐκλογάς. Κέ πολάκις ὅταν ἓνα κόμα
τῆς «ἀριστερᾶς κέ τῆς προόδου» χάνει,
κερδίζει τὸ ἄλλο τῆς «κλοπῆς κέ τῆς ἀνό-
δου». Ἡ γνώμη τοῦ Λαοῦ εἶνε σεβαστή.
Ἄς παραμείνομεν ψύχρεμοι. Τώρα δέν
διατρέχομεν κανένα κίνδυνον. Ἡ ἐπόμε-
νη παράκρουσις θά συνβῇ τὸ 2058.

★ ★ ★

Χρειάζεται ἐχεμύθεια τὰς ἡμέρας ἀ-
φτάς. Ἀλοιμόνον ἐάν ὁ «Ὀμπσέρβερ» ἀ-
νακαλύψει ὅτι ἐκτός ἀπὸ τὴν Λέρον, εἰς
μεγάλα τμήματα τῆς χώρας περιφέρον-
ται φρενοβλαβεῖς. Κέ ὅπος εἶπεν ἓνας
σοφός φρενοκόμος, ἡ Ἑλλάς εἶνε ἀπέ-
ραντον φρενοκομίον. Ἀλά ἀφτά καλύτε-
ρα νά μένουν μεταξὺ μας.

★ ★ ★

Ἀλεπάληλαι κλοπαὶ συνέβησαν κατὰ
τάς τρέχοντας ἐκλογάς. Ὡσάν νά μὴν
μᾶς ἐφθαναν ὅλαι αἱ ἄλλαι κλοπαὶ, κλέ-
πται εἰσῆλθον εἰς τὸ Μουσεῖον Ρόδου κέ
ἐκλεψαν ἐπιτυχῶς ἀρχεοτήτας ἀμηθή-
του ἀξίας. Ἐφτήχημα εἶνε πού δέν μᾶς ἐ-
κλεψαν δολάρεια. Εἶμαι ἐσιόδοξος ὅτι τὰ
ἀρχεᾶ θά ἐβρεθῶν. Τὰ δολάρεια πού
κλέπτοντε δύσκολα ἐντοπίζοντε.

★ ★ ★

Πολὰ λάθη ἔκανεν ὁ Συνασπισμός, δι-
ἀφτό κέ ἔχασεν. Ἕνας δημοσιογράφος
ἐφημερίδος, κατέκρινεν τὸν Φλωράκη.
διότι περιοδὲβον τὴν ἐπαρχίαν, τὴν ὦ-
ραν πού μερικὰ πεδιά τοῦ προσέφερον
ἄνθη, ἐκεῖνος τὰ ἐχαΐδεβεν κέ τὰ ἐφίλα.
φέρων εἰς τὴν μνήμην εἰκόνας τῆς βασι-
λομήτωρος Φριδερίκης. Ἀφτό ὁμος εἶνε
κάτι πού διορθόνετε. Εἶπα στὸν Φλωρά-
κην νά πέρνῃ τὰ ἄνθη καὶ νά κλωτσᾷ ἀκο-
λούθως τὰ πεδιά.

★ ★ ★

Ὅλοι οἱ «ἐκλογολόγοι» τὴν ἀποφράδα
νύκτα τῶν ἐκλογῶν, μέ ὑποκριτικὴν συμ-
πόνοια, ἐχαρκτηρίζαν ὡς «μεγάλον χα-
μένον» τὸν Συνασπισμόν. Ἀλά ἐγὼ νομι-
ζο ὅτι κέ τὰ τρία κόματα εἶναι χαμένα.
Ἐχασεν βεβέως ὁ Συνασπισμός, ἔχασεν
τὸ ΠΑΣΟΚ πού ἐγένινεν ἀντιπολίτεφσις, ἔ-
χασεν κέ ἡ Νέα Δημοκρατία πού δέν ἐγι-
νεν ἀφτοδῆναμος Κυβέρνησις. Μὴ λέγο-
μεν λοιπόν, ὅ,τι θέλομεν.

★ ★ ★

Τὸ μεγάλο λάθος τοῦ ΠΑΣΟΚ εἰς ἀφτάς
τάς ἐκλογάς πού ἐκέρδισεν μόνον μίαν
μονάδα, εἶναι πού κατέβηκε εἰς τὸν ἀγό-
να μέ 5 ὑποδίκους. Ἐάν εἶχεν φροντίση
νά ἔχη 15 θά εἶχε πάρη 3 μονάδες ἐπὶ

πλέον. "Αν λοιπόν ειλικρινώς επιθυμή άφτοδυναμίαν, πρέπει από τόρα νά δόση έντολήν νά κλέψουν καί οί υπόλοιποι «έντιμοι». Δέν μπορεί τό βάρος μιάς προσεχούς νίκης νά πίπτη είς τούς άσθενείς ώμους μερικών μονίμων υποδίκων. Σοσιαλισμός θά πη νά συνεισφέρουν όλοι είς τόν σκληρόν άγώνα.

★ ★ ★

Περίεργα έθιμα έχουν οί 'Ιάπωνες. "Όταν κάποιος κατηγορηται άπλώς ως ένοχος σκανδάλογ χορίς νά υπάρχουν άποχρώσεσ ένδειξεις, άποχορεί άμέσως από τήν Βουλήν κέ κάνη χαράκιρι. Έάν άφτό τό έθιμον έπεκράτει καί έδώ, δέν θά είχαμε άντιπολίτεψιν. Κάποιος πρέπει έπειγόντως νά μεταφράση τά άποτελέσματα τών έκλογών είς τήν 'Ιαπωνικήν διάλεκτον, ώστε νά άποφέβγοντε μελοντικές τόσαι μακάβρια άφτοκτονίε. Είναι άμαρτία νά σήπονται είς τό χώμα τόσοι έφθικτοι ιδανικοί άφτόχειρες, ενώ θά ήμπορούσαν κάλιστα μέ όλίγην άφτοσυγκράτησιν νά άπολαμβάνουν μονίμως τιμάς ως βουλευτέ καί ύπουργοί.

★ ★ ★

'Ανυπόμονοι άφτοι οί Ούγγροι. Κατήργησαν, λέει, τόν κουμουνισμόν, διότι επί 70 έτη δέν είχαν Δημοκρατείαν. Τί νά πούμε έμείς, πού είς 150 έτη δέν έχομεν άνεξαρτησίαν κέ όμος κάνομεν ήπομονήν. Πόσον μεγάλα διαχωριστικά γραμαί μάς χωρίζουν από τήν Ούγγαρίαν...

★ ★ ★

Φθηνά τήν γλητόσαμε μέ τό καλαμπόκη. Ένώ έπρόκίτο νά πληρώσομαι 650 έκατομήρια πρόστιμον είς τήν ΕΟΚ, τήν παραμονή τών έκλογών, έφτηχώς, πληρώσαμε μόνον 402. Γι' άφτό όλοι είς κατάστασιν εύφορίας κέ τρελοί από χαράν ψηφίσαμε ΠΑΣΟΚ. 'Η μέθη τής έπιτυχίας έπροκάλεσε φαίνεται άπροσεξίαν είς τήν έπιλογήν τών ψηφοδελτίων κι έτσι έξηγείται πώς τό ΠΑΣΟΚ βγήκε ένισχυμένον.

★ ★ ★

Μένω κατάπληκτος. "Αν πάει ό Παπανδρέου φηλακή, θά πάω κι εγώ έδήλοσεν ό κ. Θεόδωρος Πάγκαλος. Πώς αλάζουν οί καιροί... Παλεότερον ό παπούς του, δικτάτωρ κ. Πάγκαλος, έκρεμούσε τούς σφετεριστάς του Δημοσίου χρήματος είς τήν πλατίαν Σηντάγματος. Τόρα ό έγγονός του άφστηρού Παγκάλου θέλει νά κοιμάται είς τό ίδιο κελί μέ έναν υπόδικον. υπέφθυνον καταχρήσεων.

★ ★ ★

Στήν οδόν 'Αχαΐας 3 στούς 'Αμπελόκηπους, έψήφισεν ό κ. Παπανδρέου. Πολύς κόσμος, ένοχλητικοί φωτογράφοι κέ άφάνταστος ταλεπορεία.

Στό 630 μήμα Μπραχάμιου, ό Πρόεδρος του Συνασπισμού Χ. Φλωράκης. Κι έδώ κόσμος πολύς, συνωστισμός κέ δημοσιογράφοι.

Στήν διαστάβρωσιν Βαλτετσίου καί Πρασά ό Λ. Κύρκος, μέ πυκνόν πλήθος, έρωτήσεις, φωτογραφήσεις καί λοιπά.

'Εγώ έψήφισα στό 427 άνδρών Γαργαρέτας. Έκράτησα άγνωστον τό μέρος καί ώραν τής άφίξεώς μου, κι έτσι έτελείωσα γρήγορα. Δέν μπορώ νά άποκαλύψω τί ψήφισα, διότι ή ψήφος είνε μυστική (άφτό τό άναφέρω διότι πολλοί δέν τό γνωρίζουν). Τό μόνον πού μπορώ νά πώ, είναι ότι, πρίν ρίξω τόν φάκελό Μου, τόν κράτησα αρκετήν ώραν άνοθεν τής κάλπης, μήπος ήθελε κανείς νά μέ φωτογραφήση έκτελών τά συνταγματικά μου καθήκοντα, άλά όταν βεβέδθηκα ότι κανίς από τήν έφορεφτικήν έπιτροπήν δέν είχε μαζί του φωτογραφικήν μηχανήν, έριξα τήν μυστικήν μου ψήφον στήν κάλπην.

★ ★ ★

Πεντακόσια έκατομήρια έξόδεψαν συνολικώς τά κόματα διά έντυπα, άφίσεσ καί προκηρήξεις. Τό πλέον φειδωλόν κόμα πού δέν σπαταλά ποτέ μεγάλα ποσά διά προκηρήξεις καί διακηρήξεις, είνε τό κόμα τής 17ης Νοέμβρη. Τοποθετεί μίαν πυκνογραμμένην προκήρηξιν 10 σελίδων σέ ένα δοχίον άποριμάτων, σέ ένα μόνον άντίτυπον, καί άκολουθώς τηλεφωνεί είς τήν έφημερίδα τής άρεσκίας τής διά νά τό παραλάβη καί νά τό τυπώση είς πολλά άντίτυπα (έκτύποσιν, μελάνη καί διορθοτάς πληρόνη ή έφημερίδα). "Ετσι ή 17η Νοέμβρη έπιτυγχάνει μεγάλην οίκοномиάν πρός όφελος του συνόλου. Θά ήθελα νά μάθω ποιός είνε ό πτωχός συντάκτης πού κάνει τόσες οίκονομίες καί κοπιάζει τόσον πολύ, χορίς νά πέρνη ένίσχησιν από πουθενά. Τόση μετριοφροσύνη κέ άνοθυμία καταντά ύποπτος είς σημίον νά κάνω άσχημες σκέψεις. Μερικές φορές περνά από τό μυαλό μου ότι πιθανόν νά είναι μέλος τρομοκρατικής όργανώσεως.

★ ★ ★

'Η Έλλάς, είπεν ό άρχηγός του ΠΑΣΟΚ είς τό Σήνταγμα. Έχερεν διεθνούς σεβασμού κατά τήν περίοδον τής όκταετους διακυβερνήσεως, πράγμα πού τό έχασεν είς τήν «τριμηνον άθλιότητα». Έφτηχώς:

τόρα πού βγήκαν τά όριστικά άποτελέσματα τών έκλογών, άπ' όπου έφάνη ότι ή Έλλάς γνωρίζει νά τιμά τούς κλέπτας, ή χώρα επανέβρε τόν διεθνή σεβασμόν.

★ ★ ★

'Υπήρξα χθές σκληρός μέ τήν τηλεόρασην. Παρακολουθών τυχώς έναν ποδοσφαιρικό άγώνα, έκανα τάς σκέψεις ότι Ποδόσφαιρον κέ πολιτική έχουν μεγάλησ διαφοράς. Έάν μίαν ποδοσφαιρικήν όμάς περιλαμβάνει 5 ντοπαρισμένους άθλητάς, ό άθλητικός δικαστής τήν άποβάλλει όριστικώς από τό γήπεδον, ενώ έάν μιά πολιτική όμάς περιλαμβάνει 5 ντοπαρισμένους ύποδικους, ούδέποτε άποβάλλεται από άγώνας. Καί αν νικήση, προκαλεί κορναρίσματα κέ άποκτά πανελήνιον άκτονοβολίαν. Άφτάς τάς σκέψεις μου έπροκάλεσεν ή φασιστική κέ χουντική τηλεόρασις. []

ΤΕΥΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΠΙΒΕΒΡΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τεύχος 50
Φθινόπωρο 1989

Άρθρα

Γ.Βαδούρας, Ν. Καραδίτης, Α. Τσούχλου

Μια γραφειοκρατική ερμηνεία του «αποτελέσματος σχετικώντιμών» στην παραγωγική διαδικασία του δημόσιου τομέα
Α. Γεωργόπουλος

Μεταφορά τεχνολογίας στην ελληνική βιομηχανία. Ο ρόλος των πολυεθνικών εταιρειών

Β. Καφούρος

Κέρδος και σοσιαλισμός

Δ. Μαρκής

Max Horkheimer – Κριτική θεωρία των κοινωνικών επιστημών

Α. Μπαγιώνας

Προβλήματα σχετικά με την ιστοριογραφία της γαλλικής επανάστασης

Κριτικά Σημειώματα

Γιώργος Σταμάτης Γιατί η λεγόμενη επιλογή της πλέον κερδοφόρας τεχνικής παραγωγής είναι άνευ αντικειμένου

Βιβλιοκρισίες

Επισκόπηση επιστημονικών περιοδικών

ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΦΤΑΙ

Διαμαρτύρεται λοιπόν ο κ. Μητσοτάκης ότι με το 46,2% του συνόλου των ψήφων δεν κατάφερε τελικά να κερδίσει την πολυπόθητη κοινοβουλευτική αυτοδυναμία την οποία ομολογουμένως έχασε για 1.000 περίπου ψήφους υπό τον όρο ότι αυτοί θα κατανέμονταν σε 3—4 εκλογικές περιφέρειες.

Επιστρατεύεται δε η διεθνής εμπειρία, πάντα επιλεκτικά, για να δείξει ότι το σύστημα είναι «άδικο» για ένα κόμμα που συγκέντρωσε τόσο μεγάλο ποσοστό ψήφων και ζητείται η επαναφορά στο σύστημα της λεγόμενης ενισχυμένης αναλογικής η οποία σε διάφορες παραλλαγές της εφαρμόστηκε αδιακόπως στις εκλογικές αναμετρήσεις στη μεταπολίτευση, δηλαδή στις εκλογές του 1974, του 1977, του 1981 και του 1985. Διότι το σύστημα με το οποίο διεξήχθησαν οι εκλογές της 18ης Ιουνίου και 5ης Νοεμβρίου είναι σαφώς αναλογικότερο μολονότι εληστεύθηκαν και πάλι 12 έδρες από το Συνασπισμό.

Ως προς το θέμα του εκλογικού νόμου το ΠΑΣΟΚ δεν έχει πάρει θέση μέχρι τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές. Θα πρέπει κανείς να περιμένει να δει τη στάση του ΠΑΣΟΚ για να διαπιστώσει αν πράγματι η ηγεσία του θα προβεί σε μια στρατηγικής φύσεως πολιτική επιλογή για την κατάργηση του συν ένα, διότι κάτι τέτοιο θα του αποστερούσε οριστικά τις προοπτικές αυτοδύναμης επανόδου στην εξουσία.

Αλλά όσοι φωνασκούν σήμερα εξοργισμένοι για το ισχύον εκλογικό σύστημα ή όσοι προς το παρόν σιωπούν επ' αυτού παραγνωρίζουν σκόπιμα ορισμένα πράγματα:

Πρώτον: ότι το σύστημα ψηφίστηκε στη Βουλή με τη σύμφωνη γνώμη του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας. Μάλιστα το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο παρεμπόδιζε τη συζήτηση

Η Νέα Δημοκρατία, ο φιλικός της Τύπος, οι φιλικά διακείμενοι προς αυτήν ραδιοφωνικοί σταθμοί και αρκετοί πολιτικοί παρατηρητές υποστηρίζουν ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα είναι «παράλογο» διότι δεν επιτρέπει το σχηματισμό αυτοδύναμης κυβέρνησης.

στη Βουλή σε πρόταση νόμου βουλευτών (η πρόταση των «15») για την απλή αναλογική αλλά και δια στόματος του τότε Υπουργού των Εσωτερικών υποστήριζε ότι η καθιέρωση της απλής αναλογικής ήταν αντισυνταγματική (!) καθώς και άλλα ευτράπελα.

Δεύτερον: όλα τα πολιτικά κόμματα, εκτός της Αριστεράς, αντιμετώπιζαν πάντα το θέμα του εκλογικού νόμου συγκυριακά, ανάλογα δηλαδή με τις εκτιμήσεις του συσχετισμού των δυνάμεων της στιγμής και κατά συνέπεια «έκρaban και έραβαν» τον εκλογικό νόμο στα μέτρα τους. Και πάντα το νέο εκλογικό σύστημα, που άλλαζε σε κάθε εκλογική αναμέτρηση, ετύγγανε της επιδοκμασίας των δύο μεγαλύτερων κομμάτων. Μόνο η Αριστερά είχε πάντα μια συνεπή θέση αρχής πάνω στο εκλογικό σύστημα.

Τρίτον: τη στάση των δύο μεγαλύτερων

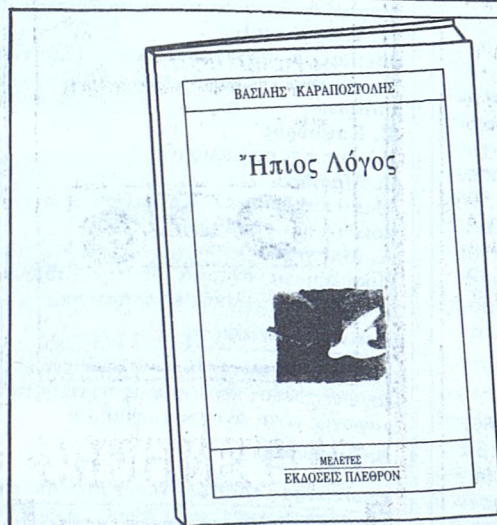
κομμάτων υπογράμιζε βέβαια μία **σταθερά**. Η μόνιμη επιδίωξη της εδραίωσης και παγίωσης του **δικομματισμού** για την άνετη εναλλαγή των κομμάτων στην εξουσία. Παράγωγο του δικομματισμού αλλά και αναγκαίο παρακολούθημά του ήταν και είναι φυσικά ο **διπολισμός**, ώστε να υπερτονίζονται οι διαφορές μεταξύ των πολιτικών σχηματισμών και να χαράζονται «σαφώς» οι διαχωριστικές γραμμές, άρα να διευκολύνεται και η επιλογή των ψηφοφόρων.

Τέταρτον: Από το 1974 μέχρι το 1989 το σύστημα αυτό λειτουργήσε αποδοτικά, διότι έβαζε μόνιμως τη νόμιμη πλέον Αριστερά στη γωνία. Διότι ακόμα όταν η ίδια ήθελε να βγει πολλές φορές από μια ηθελημένη αυτο-απομόνωση το εκλογικό σύστημα δεν της το επέτρεπε.

Πέμπτο: Η κατάρρευση της λογικής των **αυτοδυνάμεων** κυβερνήσεων, παράγωγο του δικομματισμού αποτυπώθηκε στις εκλογές του περασμένου Ιουνίου. Η ιδέα της **αυτοδυναμίας** χρεωκόπησε όχι τόσο χάρις στον εκλογικό νόμο όσο λόγω των πολιτικών συνθηκών και αλλαγών που είχαν στο μεταξύ συντελεστεί. Οι αυτοδυναμίες της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν έλυσαν τα πραγματικά προβλήματα της χώρας αλλά και τα επιδείνωσαν.

Η αυτοδυναμία δικαίως ταυτίστηκε με το μονοκομματικό κράτος, τις νομενκλατούρες, την αλαζονεία, τον αυταρχισμό, την πολιτική πελατεία. Αποτέλεσε κι αποτελεί τροχοπέδη για τον **πολιτικό εκσυγχρονισμό** και επιβάρυνε αφάνταστα το πολιτικό κλίμα. Οδήγησε το πολιτικό σύστημα σε σημείο ηθικής κατάρρευσης, στην απογύμνωσή του από κάθε στοιχείο συναίνεσης και θεσμικής νομιμοποίησης.

Έκτο: Η ψήφιση αναλογικότερου εκλογικού νόμου-πασοκικής έμπνευσης και Νεοδημο-

Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: **ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ**

Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Ήπιος Λόγος

Ένα βιβλίο για τις τελευταίες αντιστάσεις του Πολιτισμού στην βαρβαρότητα

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ:
Μασσαλίας 20Α, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 36.41.260 - 36.45.057

ΕΙ 'Η ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ;

κρατικής συγκατάθεσης τον περασμένο Μάρτιο δεν αποσκοπούσε φυσικά στην καθιέρωση ενός συστήματος που θα καταργούσε το δικομματισμό και το διπολισμό και θα άνοιγε το δρόμο για κυβερνήσεις πραγματικής συνεργασίας. Αποσκοπούσε στην παρεμπόδιση της Ν.Δ. να πάρει την αυτοδυναμία, την ενίσχυση του δεύτερου πόλου, του ΠΑΣΟΚ, και στον περιορισμό της δύναμης του Συνασπισμού σε έδρες ώστε σαν τσόντα να βοηθήσει το ΠΑΣΟΚ να επανέλθει στην εξουσία. Συνοδεύτηκε αυτή η κίνηση του ΠΑΣΟΚ με μια άνευ προηγουμένου φασίζουσα και αισχρή προπαγάνδα για να αποσπάσει ψήφους από την Αριστερά, συμπεριφορά που κάθε άλλο παρά δήλωνε πρόθεση ειλικρινούς κυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ βουλευτικά μεν άνισων πολιτικά όμως ισότιμων εταίρων.

Εβδομο: Οι τολμηρές πολιτικές πρωτοβουλίες του Συνασπισμού, ο σχηματισμός της κυβέρνησης Τζαννετάκη και το έργο που απέδωσε ανέτρεψε πλήρως το σκηνικό αυτό και επιβεβαίωσε την αναγκαιότητα της απλής αναλογικής. Αν τόσο ανομοιογενείς πολιτικά και ιδεολογικά χώροι μπορούσαν να συνεργαστούν αποδοτικά και θετικά αυτό θα μπορούσε να ισχύσει κατά μείζονα λόγο μεταξύ «συγγενών» κομμάτων και στη βάση των «προγραμματικών συγκλίσεων».

Τα αποτελέσματα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου ενίσχυσαν μεν **αριθμητικά** το δικομματισμό, δεν τον κατέστησαν όμως **πολιτικά** περισσότερο φερέγγυο και αναγκαίο για το πολιτικό σύστημα της χώρας.

Η δυσπραγία για τον σχηματισμό οποιουδήποτε σχήματος για να κυβερνήσει τη χώρα δεν οφείλεται στο εκλογικό σύστημα αλλά στο χαρακτήρα των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ. Προσωποπαγή, ψηφοθηρικά, πολυσυλλεκτικά και πελατειακά καθώς είναι σε μεγάλο βαθμό επιδιώκουν να κατακτήσουν μόνο για τον ευατό τους τα λάφυρα της εξουσίας. Παρά της διακηρύξεις τους για συναίνεση και τα άλλα ηχηρά παρόμοια πραγματικός τους στόχος είναι ο παραπάνω.

Αδυνατούν να εκσυγχρονιστούν και να κατανοήσουν τα πραγματικά συμφέροντα της χώρας που απαιτούν ριζικό εκσυγχρονισμό της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Η απλή αναλογική λοιπόν αποτελεί ουσιαστική ανάγκη και προϋπόθεση για το σφαιρικό εκσυγχρονισμό της χώρας. Η σταθερότητα και παγίωση του εκλογικού αυτού συστήματος, η συνταγματική του κατοχύρωση, θα οδηγήσει σταδιακά τις πολιτικές δυνάμεις στην **αναγκαστική οδό** του πολιτισμένου διαλόγου, της συναίνεσης και της συνεργασίας σε κυβερνητικό επίπεδο. Θα επιφέρει τη διαμόρφωση νέων πολιτικών δυνάμεων και σχημάτων που θα καταγράφουν πιστότερα τα κοινωνικά συμφέροντα και τις ιδεολογίες και κατά συνέπεια θα είναι σε καλύτερη θέ-

ση να τα αντιπροσωπεύουν και να διαπραγματεύονται την κυβερνητική εκπροσώπησή τους.

Αποτελεί πλέον η απλή αναλογική τη **λύση** για κάθε εκσυγχρονισμό ενός συστήματος που έχει χρεωκοπήσει και δεν μπορεί να δώσει λύσεις παρά την αύξηση των εκλογικών ποσοστών των δύο μεγάλων κομμάτων. Η απλή αναλογική θα οδηγήσει ταυτόχρονα και σε ποιο σταθερές και δημοκρατικές κομματικές δομές γενικό αίτημα ανεκπλήρωτο, πάντα αναβαλλόμενο και πάντα διαψευδόμενο από τους βαρώνους της ελληνικής πολιτικής.

Το περίεργο είναι ότι οι ορισμένοι από το χώρο της Αριστεράς σπεύδουν να υποστηρίξουν και να στηρίξουν θεωρητικά την άποψη ότι η απλή αναλογική δε συμφέρει την Αριστερά, διότι δήθεν την ενσωματώνει στο «σύστημα» και την παγιδεύει στα παιχνίδια της αστικής τάξης και των δύο μεγάλων κομμάτων. Είναι προτιμητέο, σύμφωνα με αυτήν την άποψη, η επαναφορά του συστήματος της ενισχυμένης αναλογικής για να επανέλθει, προφανώς, ο καθένας στη θέση του και για να επανεύρει η Αριστερά την απωλεσθείσα «αγνότητα» και καθαρότητα της επαναστατικής της προοπτικής.

Να επανέλθει δηλαδή η Αριστερά στη γωνία, εκτός των τειχών, παρατηρητής των εξελίξεων εκ του μακρόθεν και άρα ανίκανη να επηρεάσει τις εξελίξεις. Προέχει η «άρνηση» του συστήματος. Αυτός είναι ο ρόλος της Αριστεράς. Η απλή αναλογική την εγκλωβίζει σε συνεργασίες εντός του συστήματος.

Τέτοιες απόψεις βέβαια δεν είναι καθόλου καινοφανείς. Επενδύονται απλώς τώρα με «εκλογικά» επιχειρήματα που δεν φανερώνουν όμως τίποτα άλλο παρά το φόβο μπροστά στην ανάληψη πολιτικών ευθυνών, το φόβο μπροστά στην εξουσία και την αμηχανία μπροστά σε μια πολύπλοκη πολιτική κατάσταση.

Αλλά αν επικρατήσουν τέτοια «συμπώματα απόσυρσης» της Αριστεράς από την πολιτική κόνιστρα θα σηματοδοτήσουν αναπόφευκτα και τον πολιτικό της θάνατο, αργά ή γρήγορα.

Για το συμφέρον και το μέλλον της χώρας θα ζητούσε κανείς σήμερα το αδύνατο: να συμφωνήσουν **όλα** τα κόμματα στην απλή αναλογική και στην καθιέρωσή της σαν πάγιο εκλογικό σύστημα. Δεν πρόκειται να χάσουν την εξουσία τα μεγάλα κόμματα. Απλώς θα την μοιραστούν

Επιμύθιο:

Θα ήταν ποτέ δυνατόν να πραγματοποιηθεί συνάντηση Μητσοτάκη — Παπανδρέου για να συζητηθεί το πολιτικό πρόβλημα της χώρας με ενισχυμένη αναλογική;

K.B.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

JACQUES VALLIN

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Εξελίξεις, Προβλήματα, Προοπτικές

Μετάφραση: Γ. ΣΕΡΕΑΕΑ
Επιμέλεια: Α. Γ. ΤΣΑΟΥΣΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-GUTENBERG

ΒΑΣΙΛΗΣ Ι. ΦΙΛΙΑΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-GUTENBERG

MAURICE GODELIER

ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

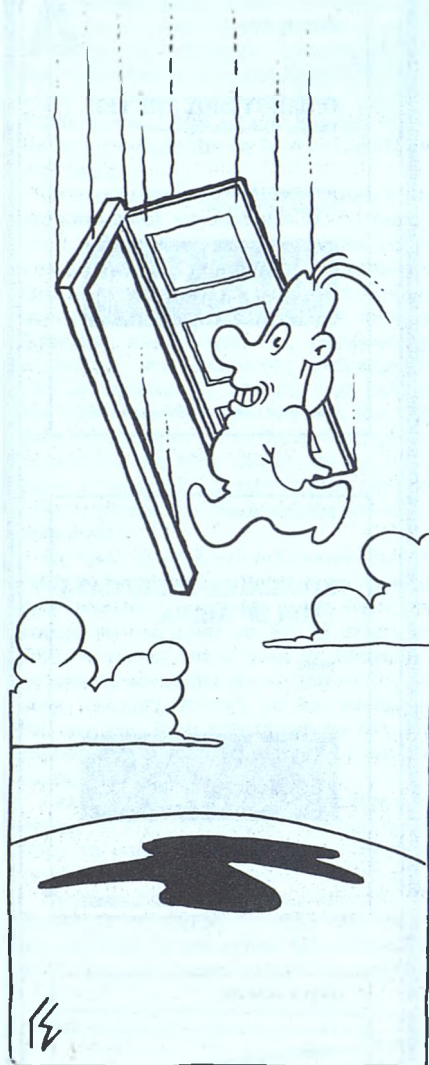
ΤΟΜΟΣ Α'

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-GUTENBERG

GUTENBERG

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΕΞΟΔΟΣ;

Όλοι, και κυρίως η Αριστερά, συμφωνούν: Η Δημοκρατία δεν γνωρίζει αδιέξοδα. Πώς μπορεί όμως να επαληθευθεί σήμερα αυτό; Τι μπορεί να γίνει, ποια διέξοδος μπορεί να βρεθεί, μέσα από το αποτέλεσμα των εκλογών της περασμένης Κυριακής; Ας πάρουμε τις πιθανές λύσεις και τα προβλήματά τους.

Πρώτη λύση

Ένας μεγάλος κυβερνητικός συνασπισμός ΝΔ-ΠΑΣΟΚ. Λύση ουσιαστικά αδύνατη, γιατί αυτό θα σήμαινε ότι τα δυο μεγάλα κόμματα παραδέχονται ότι οι τόσο υπερτονισμένες διαφορές τους ουσιαστικά είναι λιγότερο από δευτερεύουσες. Οι δυο μεγάλοι μονομάχοι θα έπρεπε να εμφανιστούν ως συνεργάτες. Μια τέτοια ρύθμιση θα ήταν τελειώς αρνητική για τη ΝΔ και για τον κ. Μητσοτάκη. Ύστερα από τέτοιον αγώνα, αγώνα ετών, τέτοιες υποτιθέμενες αντιθέσεις αλλά και ύστερα από μια πραγματική νίκη στα ποσοστά θα αναγκαζόταν να συγκυβερνήσει με το ΠΑΣΟΚ. Η ηγεσία Μητσοτάκη δεν θα μπορούσε να κρατηθεί, η απογοήτευση των εγκλογέων θα ήταν τεράστια. Αντίθετα το ΠΑΣΟΚ θα αποδεικνυε ότι χωρίς αυτό δεν γίνεται τίποτα σε αυτή τη χώρα. Η τάση θα ήταν πια υπέρ αυτού. Ένα άλλο σημείο, που ίσως είναι και το σημαντικότερο είναι ότι ο Συνασπισμός θα αποτελούσε σε μια τέτοια περίπτωση τη μοναδική αντιπολίτευση. Πράγμα που θα οδηγούσε στην επιστροφή όλων των αριστερών που είχαν ψηφίσει ΠΑΣΟΚ και γενικά η Αριστερά θα αποτελούσε πόλο έλξης. Κανείς από τους δυο μεγάλους δεν θέλει αυτή την άνοδο της Αριστεράς και ασφαλώς ούτε οι ευρωπαίοι και οι αμερικανοί φίλοι μας...

Δεύτερη λύση

Άμεσες εκλογές. Απίθανη λύση, διότι θα οδηγούσε στο ίδιο αποτέλεσμα εκτός και αν η ΝΔ πιστεύει ότι θα την ψηφίσουν και οι εκλογείς του ΚΚΕ ή της ΕΑΡ. Από το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να περιμένει ρεύμα, εφόσον το κόμμα παρουσιάζεται τιμωρημένο και η επιτυχία του δυναμώνει τις κεντρομόλες δυνάμεις. Δεν πρόκειται λοιπόν για λύση αλλά για επανάληψη των ιδίων προβλημάτων.

Τρίτη λύση

Επανάληψη της συνεργασίας που στήριξε την κυβέρνηση Τζαννετάκη. Μαθηματικά δυνατή, πολιτικά όχι. Γιατί με ποια ιδεολογική πλατφόρμα θα μπορούσε η Αριστερά να εκλογικεύσει τη συνέχεια της συνεργασίας; Τι θα πει ο Συνασπισμός στους εκλογείς του, ότι στόχος

μας είναι και ήταν να κάνουμε πρωθυπουργό τον κ. Μητσοτάκη και τη Δεξιά κυβέρνηση; Πώς θα δικαιολογηθεί μια τέτοια πολιτική, η οποία έχει ήδη απορριφθεί ακριβώς διότι θα σήμαινε ότι όντως η πολιτική της Αριστεράς από τις 18 Ιουνίου και μετά αποσκοπούσε στην επίτευξη της κυβερνητικής εξουσίας της ΝΔ. Η προοπτική θα ήταν η δραματική συρρίκνωση της εκλογικής βάσης του ΣΥΝ.

Τέταρτη λύση

Ο κ. Μητσοτάκης προσπαθεί να πείσει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να του δώσει εντολή, ώστε να πετύχει τη δεδηλωμένη υποστήριξη ή ανοχή της Βουλής. Ο Πρόεδρος δεν μπορεί να ενδώσει διότι αυτό θα σήμαινε σίγουρη αποτυχία, γιατί ποιος θα εγκαταλείψει το ΠΑΣΟΚ τη στιγμή που έχει ανοδική τάση, τη στιγμή που έχει σταθεροποιηθεί και πάλι η ηγεσία του, άρα και η εσωτερική πειθαρχία. Στην απίθανη περίπτωση επιτυχίας το αποτέλεσμα θα ήταν μια τεράστια πολιτική κρίση εφόσον η κατάσταση θα ερμηνευόταν ως νέα αποστασία, με τρομερά επικίνδυνες επιπτώσεις για την πορεία του πολιτικού συστήματος.

Πέμπτη λύση

Είναι λύση συμμαχικής κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, ΣΥΝ και Οικολόγων και πρωθυπουργό τον κ. Λάζαρη ($128 + 21 + 1 + 1 = 151$).

Κυβέρνηση 20 ημερών με μοναδικό αντικείμενο την κατάργηση του +1. Ο κ. Παπανδρέου το έχει ήδη προτείνει με την ερμηνεία που δίνει στο εκλογικό αποτέλεσμα (πλειοψηφία των δημοκρατικών δυνάμεων). Η σκοποθεσία μιας τέτοιας κυβέρνησης δεν είναι αντίθετη στην ιδεολογική θέση του ΣΥΝ υπέρ της απλής αναλογικής και δεν τίθεται πια το θέμα αθέτησης συμφωνίας. Οι οικολόγοι δεν έχουν λόγο να αρνηθούν ελπίζοντας σε αύξηση των δυνάμεών τους. Συγκροτείται έτσι κυβερνητική πλειοψηφία 151 εδρών, ψηφίζει την αλλαγή του εκλογικού νόμου, παραιτείται, διενεργούνται νέες εκλογές από υπηρεσιακή κυβέρνηση και η συμπαράταξη αυτή παίρνει ένα σύνολο περίπου του 53% των ψήφων σχηματίζοντας κυβερνητική πλειοψηφία 155-157 βουλευτών. Αυτή φαίνεται να είναι και η μοναδική βιώσιμη λύση. Η Αριστερά ήδη από τη νύχτα των εκλογών αναφέρεται στο +1 ως τον τωρινό πια καθαρό στόχο. Το ΠΑΣΟΚ μιλάει για την προοδευτική πλειοψηφία. Ο κύβος έχει ριφθεί, το παιχνίδι μπορεί να παιχθεί και

Ο Δημήτρης Χαραλάμπης είναι επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

του Δημήτρη Χαράλαμψη

αριθμητικά πετυχαίνει. Η λύση αυτή απο-τελεί όντως διέξοδο, επαληθεύοντας ότι η Δημοκρατία (ως τεχνικό παιχνίδι διαδι-κασίων) δεν γνωρίζει αδιέξοδα.

Αλλά αυτός είναι μεγάλος συμβιβα-σμός που ανοίγει το δρόμο στον αυταρ-χισμό. Διότι:

Τι σημαίνει λοιπόν αυτή η λύση. Σημαί-νει ότι τελικά η απλή αναλογική γίνεται η κατεξοχήν μηχανή σταθεροποίησης και έντασης του δικομματισμού, εφόσον ου-δείς μπορεί να αμφιβάλλει ότι αυτή η λύ-ση είναι και η καθοριστική επιτυχία του ΠΑΣΟΚ, του οποίου την ηγεμονία στο πο-λιτικό παιχνίδι επαναφέρει.

Συγχρόνως τελειώνει και η περίφημη καθαρση, γίνεται ξεχασμένο παρελθόν. Άλλωστε, το εκλογικό αποτέλεσμα της 5ης Νοεμβρίου είναι και το καίριο κτύπη-μα. Ποιος θα τολμήσει να δικάσει το 41% θα πει και δικαίως ο κ. Παπανδρέου, όταν μάλιστα ηγεμονεύει και της κυβερνητι-κής πλειοψηφίας; Δεδομένων των συνθη-κών για προσαγωγή σε δίκη του κ. Πα-πανδρέου (οι άλλοι, οι Κουτσόγιωργας, Πέτσος, Αθανασόπουλος, μόνον αυτοί, μπορεί βεβαίως να θυσιαστούν, εν ονό-ματι των θεσμών και της δικαιοσύνης, αλλά και αυτό μπορεί εύκολα να μη συμ-βεί) ή μια καταδίκη του κ. Παπανδρέου θα οδηγήσει σε μια τέτοια διχαστική λαϊ-κή αντιπαράθεση ώστε τα πάντα μπορεί κανείς να φανταστεί, έτσι η καθαρση δεν έχει καμιά πια προοπτική. Ο κ. Παπαν-δρέου ουσιαστικά πέτυχε τον στόχο της προεκλογικής του εκστρατείας: να ευ-νουχίσει το Ειδικό Δικαστήριο.

Έτσι, η πολιτική ηγεμονία και η πολιτι-κή νίκη του ΠΑΣΟΚ είναι το πρώτο αποτέ-λεσμα αυτής της λύσης. Το δεύτερο είναι η πλήρης ανατροπή του πολιτικού λόγου της Αριστεράς των τελευταίων ετών. Η απλή αναλογική, το κύριο αίτημα δημο-κρατικότητας του ΣΥΝ αντιστρέφεται στον εκλογικό μηχανισμό με τον οποίον ο δικομματισμός σταθεροποιείται, εφό-σον σταθεροποιεί και την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ. Επίσης η μέχρι τώρα πολιτική του ΣΥΝ μηδενίζεται, εφόσον η αναγκα-στική συμμετοχή του σ' αυτή τη Συμπα-ράταξη δεν οδηγεί μόνο στην ανατροπή των στόχων του (δημοκρατικότητα α-πλής αναλογικής - καθαρση) αλλά και στην αναπαραγωγή της ηγεμονίας του ΠΑΣΟΚ στο χώρο της κεντροαριστεράς. Τι να απαιτήσει η Αριστερά από τον κ. Παπανδρέου όταν η στρατηγική της οδη-γεί σε μηδενικό αποτέλεσμα και την υπα-

γωγή της στο κυρίαρχο ΠΑΣΟΚ. Άλλω-στε και η εθνική συμφιλίωση που εκφρά-στηκε με την κυβέρνηση Τζαννετάκη τε-λειώνει, εφόσον η Αριστερά επαναποθε-τείται στον αντίθετο πόλο, επαληθεύει έτσι τους φόβους της Δεξιάς για τη στά-ση της κλπ. Ποιες είναι οι προοπτικές αυ-τής της λύσης; Αρχικά η σταθεροποίηση του κ. Παπανδρέου, αλλά και η συγκρό-τηση διαδικασίας ένδοξης αποχώρησής του και η πολιτική λύση των πολιτικών και ποινικών ευθυνών του στη διαχείριση της κυβερνητικής εξουσίας.

Στην ουσία πρόκειται για τη διαδικα-σία με την οποία η Αριστερά περιθωριο-ποιείται στα πλαίσια του ελληνικού πολι-τικού συστήματος. Το παιχνίδι παίζεται και θα παίζεται πια καταλυτικά μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων. Η Αριστερά ως κομματική οντότητα χάνει το λόγο ύ-παρξής της. Το παιχνίδι αμερικανοποιεί-ται. Δημοκρατικοί - Ρεπουμπλικάνοι. Η Α-ριστερά δεν μπορεί πια να επηρεάσει. Αντί να πετυχαίνει τον προεκλογικό της στόχο: να αυτομεταρρυθμιστεί μέσω του ΣΥΝ (η ελληνική περεστρόικα) και να απο-τελέσει πόλο συσπείρωσης μιας νέας και δημοκρατικής κεντροαριστεράς θα υπα-χθεί στον πόλο συσπείρωσης ΠΑΣΟΚ που ουσιαστικά είναι ο πραγματικός (όχι ο τε-χνικός) νικητής των εκλογών, εφόσον ο ουσιαστικός νικητής είναι το εκλογικό σύστημα του κ. Παπανδρέου. Άλλωστε αυτές οι εθνικές συνθήκες πιέζονται και από τις διεθνείς. Η Αριστερά ως οντότη-τα με ποιο περιεχόμενο; Ποια σκοποθε-σία; Τη θεσμική συγκρότηση και τήρηση κοινωνικού συμβολαίου ίσως αλλά αυτό ίσως είναι και το θύμα των εκλογών. Η ε-σωτερική πίεση του κυρίαρχου δικομμα-τισμού και οι διεθνείς εξελίξεις στον Α-νατολικό κόσμο έχουν αναίρετικές προ-οπτικές.

Γιατί συνέβησαν και συμβαίνουν όμας όλα αυτά; Γιατί η απλή αναλογική ή συ-στήματα απλής αναλογικής αρμόζουν και λειτουργούν σε κοινωνίες οι οποίες κυριαρχούνται από πολλές κομματικές εκφράσεις. Πολλά κόμματα, με δύο ίσως μεγαλύτερα, τα οποία μπορούν να συγ-κροτήσουν ανασυντιθέμενες κομματικές ισορροπίες (π.χ. Ιταλία) ή τρία κόμματα, όπου όμως δεν υπάρχει κανένα ιδεολογι-κό πρόβλημα ανασύνθεσης κυβερνητι-κής συνεργασίας, όπως είναι η περίπτω-ση των Φιλελευθέρων της Δ. Γερμανίας. Σε μια χώρα όμως όπως η Ελλάδα, όπου η καταλυτική πλειοψηφία του εκλογικού σώματος είναι (και ήταν) ουσιαστικά χω-ρισμένο στα δύο και όταν ο τρίτος έχει μια συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία και οριοθετημένη κοινωνική δύναμη η απλή αναλογική δεν μπορεί να λειτουργήσει γιατί αναπαράγει αδιέξοδικές ισορρο-πίες - ισοπαλίες των μεγάλων. Έτσι λει-

τουργεί μόνον ως αναπαραγωγή του δι-κομματισμού και μονοσήμαντη υπαγωγή του τρίτου. Όπως έχουν τα πράγματα σήμερα αναπαράγει την υπεροχή της λε-γόμενης κεντροαριστεράς με μηδενισμό της αριστερής προοπτικής, άρα αναπα-ραγωγή της κεφαλαιοκρατικής σταθερό-τητας που ζήτησε χθες και δημόσια ο ΣΕΒ.

Φαίνεται ιδιόμορφο αλλά στα πλαίσια των ελληνικών συνθηκών η εναλλαγή στην κυβερνητική εξουσία μπορεί να επι-τευχθεί μόνο με ένα σύστημα ενισχυμέ-νης αναλογικής γιατί αυτή ίσως αποτρέ-πει τις εξαναγκαστικές συμπαράταξεις. Είναι περίεργο, είναι ίσως ο "δόλος της ιστορίας" που έλεγε ο Έγκελς ότι η Αρι-στερά για να υπάρξει ως κομματική οντό-τητα χρειάζεται εκλογική σύστημα ενι-σχυμένης αναλογικής διότι διαφορετικά είναι εκβιάσιμη στην υπαγωγή της στις ε-πιλογές της ηγεμονίας του Κέντρου (και μάλιστα με αυριανό λόγο), εφόσον δια-τηρούνται οι δύο μεγάλοι.

Το πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας δεν είναι κοινωνικό. Η θεμελιώδεις κοι-νωνική ενσωμάτωση είναι δεδομένη και μάλιστα είναι άγρια - εξωθεσμικής μορ-φής (πελατεία, λαϊκισμός, παραοικονο-μία, αυθαίρετα κλπ., είναι ο δρόμος της κοινωνικής ενσωμάτωσης, όχι οι κανό-νες του παιγνιδιού ή κάποιο θεσπισμένο κοινωνικό συμβόλαιο δημοκρατικής ι-σορροπίας). Το πρόβλημα είναι πολιτικό. Αυτοί που από το αποτυχημένο πραξικό-πημα του βενιζελισμού το 1935 ήταν βιαίως έξω από την κυβερνητική εξουσία —όχι όπως και έξω από την αγορά και τους στόχους της— πέτυχαν μετά το 1981 να πάρουν την κυβερνητική εξουσία και απαιτούν τη διατήρηση αυτής της κα-τάστασης, απαιτούν τις απολαβές του κρατικού ελέγχου. Αυτή η πολιτική κατά-σταση διχάζει την κοινωνία. Ο Συνασπι-σμός προσπάθησε να σπάσει αυτή τη συ-νέχεια και απέτυχε. Η απλή αναλογική δεν μπορεί παρά να υπακούσει στην κυ-ριαρχή κατάσταση της ελληνικής πραγ-ματικότητας. Τελικά αυτή η τόσο αρνητι-κή συνθήκη για την Αριστερά εκφράζει την ελληνική κοινωνία. Η Αριστερά δεν έχει άλλη επιλογή. Σε μια χώρα εξωθε-σμικής συναίνεσης η υπεράσπιση των θεσμών δεν μπορεί να έχει το ζητούμενο αποτέλεσμα. Έστω και αν αξίζει τον α-γώνα...

ΥΓ.: Στο πλαίσιο αυτό η πρόταση για τον πρόεδρο τον Μάρτιο είναι δευτερεύου-σα το ΠΑΣΟΚ μπορεί να προτείνει και τον κ. Καραμανλή ή οποιον άλλον στον οποίο θα συμφωνούσε και η ΝΔ, ώστε να υπάρ-χει εστω και μια τυπική συμμετοχή στην εξουσία.

6.7.11.1989

ΑΧΑΪΑ: ΕΚΠΛΗΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗ

των Όλγα Φωτακοπούλου και Σπήλιου Ροδόπουλου

Οπως αναμενόταν —και είχε προβλέψει και το ΑΝΤΙ στο προεκλογικό του τεύχος— η Αχαΐα επεφύλαξε πολλές εκπλήξεις και ανακατατάξεις. Κύριο χαρακτηριστικό του εκλογικού αποτελέσματος αποτελεί η ανανέωση των προσώπων.

Ο Νομός Αχαΐας μαζί με τους Ν. Αιτωλοακαρνανίας, Ευρυτανίας, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας και Ηλείας αποτελούν την τρίτη μείζονα εκλογική περιφέρεια. Ήταν ένας από τους λίγους νομούς, που το βράδυ της 5ης Νοεμβρίου, είδαμε στην τηλεόραση να βάζονται στο πράσινο. Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα (463 εκλ. τμ.): σε σύνολο 222.948 εγγεγραμμένων ψήφισαν 193.688 (86,9%), βρέθηκαν εκκρεμά 191.282 ψηφοδέλτια.

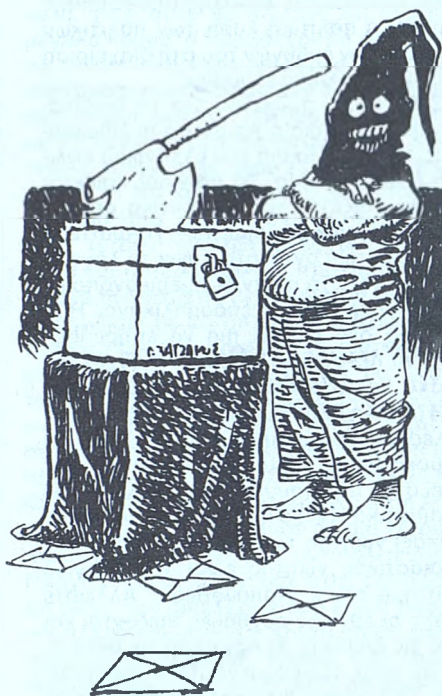
ΝΔ 79.595 (41,6%), ΠΑΣΟΚ 91.839 (48%), ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ 17.038 (8,9%), ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ 951 ψήφους (0,5%), ΛΟΙΠΑ 1.859 (1%).

Αυτή τη φορά η οργάνωση των εκλογών από τη Νομαρχία Αχαΐας υπήρξε άψογη. Καθώς τόσο τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα όσο και οι σταυροί ήταν στη διάθεση των ενδιαφερομένων νωρίς το μεσημέρι της Δευτέρας. Μοναδικό ψεγάδι η άθλια αίσουσα Τύπου.

Τις εννέα έδρες στη Βουλή αυτή τη φορά θα καταλάβουν από τη ΝΔ οι **Ν. Νικολόπουλος** πρώτος των «πρώτων» με 14.458 ψήφους, **Γ. Βασιλειάδης** τ. υφυπουργός Εθνικής Άμυνας, **Σ. Σπηλιωτόπουλος** και **Α. Ζαΐμης**. Από πλευράς ΠΑΣΟΚ τώρα κατά σειρά εκλογής οι: **Μαρία Θωμά**, **Γ. Παπανδρέου**, **Α. Φούρας**, **Δ. Κατσικόπουλος**. Από τον Συνασπισμό επανεκλέχθηκε ο **Π. Κοσιώνης**.

Τόσο η κατανομή των εννέα εδρών της Αχαΐας όσο και τα ποσοστά που πήραν τα κόμματα επιβεβαίωσαν τις προβλέψεις μας. Η ΝΔ δεν κατάφερε να προσεταρτισθεί και το 3,5% της ΔΗΑΝΑ. Η δύναμη της αυξήθηκε κατά 3,3% σε σχέση με τον Ιούνιο όταν η ΕΠΕΝ είχε κατέβει στις εκλογές και είχε συγκεντρώσει 0,5%. Είναι φανερό ότι η αύξηση του ποσοστού της ΝΔ (3,3), είναι αρκετά μικρότερη της συνολικής δύναμης ΕΠΕΝ και ΔΗΑΝΑ (4%). Περισσεύει ένα 0,5%, που μαζί με την αναμενόμενη πτώση του Συνασπισμού κατά 2% καρπώθηκε το ΠΑΣΟΚ.

Το ΠΑΣΟΚ χάρις στη συσπείρωσή του, αύξησε τη δύναμή του κατά 2,5%, παίρνοντας πίσω ψηφοφόρους του που τον

Ιούνιο ψήφισαν Συνασπισμό. Ο τελευταίος πήρε την ύστατη στιγμή την έδρα του από τη β' κατανομή, κόβοντας την 5η έδρα από το ΠΑΣΟΚ και άφησε στα «κρύα του λουτρού» το βουλευτή το Ιουνίου, **Δ Σκαμνάκη**.

Ποια είναι όμως η γεωγραφική κατανομή της δύναμης των κομμάτων; Η ΝΔ εμφανίζεται ισχυρότερη στις ημιαστικές περιοχές (Αίγιο, Ακράτα κτλ.) ενώ αντίθετα το ΠΑΣΟΚ είναι ισχυρότερο στους δήμους Πάτρας - Δάφνης (44,5%) και στις αγροτικές περιοχές (51%). Ο Συνασπισμός αντλεί κυρίως τη δύναμή του από τους γενικούς Πατρών και Καλαβρύτων και δηνικά από τις αστικές περιοχές (14%).

Ηρεμία ήταν το χαρακτηριστικό που επικράτησε την «επόμενη μέρα» στην Αχαΐα. Μόνο έξω από τα εκλογικά κέντρα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς συγκέντρωση κόσμου. Το αποτέλεσμα ήταν ένα «άνοστο» αστείο για τους φανατικούς των δύο μεγάλων κομμάτων. Σε τοπικό επίπεδο οι εκπλήξεις ήταν πιο πολλές αφού οι πρώτοι του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ των εκλογών του Ιουνίου (Παπανδρέου, Βασιλειάδης), υποσκελίστηκαν από

δύο νέα πρόσωπα, την **Μ. Θωμά** πέμπτη στις προηγούμενες εκλογές και τον **Ν. Νικολόπουλο** που δεν είχε εκλεγεί τον Ιούνιο. Έκπληξη για τους οπαδούς της ΝΔ —και όχι μόνο— ήταν η εκλογή ενός άλλου «νέου», του **Σ. Σπηλιωτόπουλου** και η μη επανεκλογή ενός «παλιού» του **Β. Μπεκίρη**, ο οποίος από το '74 και μετά εκλέγεται συνεχώς βουλευτής έχοντας επιβιώσει ακόμα και από τις Συμπληγάδες του '81 όταν κατέλαβε τη μια από τις δύο έδρες που είχε πάρει η ΝΔ. Παρόλο που διατήρησε την εκλογική του δύναμη του Ιουνίου δεν κατάφερε να επανεκλεγεί τελικά.

Αυτό ερμηνεύεται βάση πολλών σεναρίων. Σύμφωνα με το πιο αποδεκτό αυτοί που αντικατέστησαν στη λίστα τους Πατρώνη, Οικονομόπουλο δηλαδή οι Μαλεβίτης - Τσενές, μεταγραφές από τη ΔΗΑΝΑ κατέλαβαν τις δύο τελευταίες θέσεις με εξαιρετικά μικρό αριθμό ψήφων επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις ότι ήταν λανθασμένες επιλογές της ΝΔ. Τους ψήφους της ΔΗΑΝΑ που τελικά πήρε η ΝΔ καρπώθηκαν οι Νικολόπουλος και Σπηλιωτόπουλος. Ο πρώτος, μετά την εκλογή του, έσπευσε να υποψηγοποιηθεί με δηλώσεις του. Να υποθέσουμε ότι οφείλεται στην αλαζονία της πρωτιάς;

Ανανέωση είχαμε και στο ΠΑΣΟΚ αφού έμειναν «εκτός νυμφώνος» οι Σολωμός, Σκαμνάκης, Σαλαμαλίκης και Δελουκάς που, εκτός του Σαλαμαλίκη, είχαν εκλεγεί τον Ιούνιο. Λαχτάρα μεγάλη έπαθε ο **Γ. Παπανδρέου** αφού όχι μόνο έχασε την πρωτιά αλλά είδε σημαντικό μέρος της δύναμής του να μειώνεται κατά 7.000 ψήφους που πήγαν στους Φούρα - Θωμά που αποδείχθηκαν είτε πιο εργατικοί (Θωμά), είτε πιο ισχυροί μέσα στο κόμμα (Φούρας). Έκπληξη και η εκλογή του **Δ. Κατσικόπουλου** (παρά το νεαρό της ηλικίας του). Η **Θωμά** πέρα από εργατική, είχε το αβαντάζ να είναι και κουτσογιωργική, ενώ ο **Φούρας** στηριζόμενος στην ΠΑΣΚΕ έβαλε υποψηφιότητα την τελευταία στιγμή, παίρνοντας ζωτικό χώρο του Γιωργάκη. Αυτές οι εκλογές είχαν την... τύχη να «δουν» κι άλλο ένα παράξενο, ακροδεξιό στοιχείο (και γραφικό) να αποτελεί το συνδυασμό οικολογικού λεγόμενου— στην Αχαΐα, καταφέροντας να πάρει 400 ψήφους!

Να υποθέσουμε ότι μας περιμένουν εκπλήξεις και σε επίπεδο στελεχών; □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3, Αθήνα 106 78, τηλ. 36.02.007

BIBLIA 1989

ΠΟΙΗΣΗ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ: 'Απαντα. Τόμος Ι'
ΜΙΑΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ: Εκτοπλάσματα
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ: Δωρεάν σκοτάδι
ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ: Μ' ένα στεφάνι φως
ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ: Το δάνειο του Χρόνου
ΠΑΥΛΙΝΑ ΠΑΜΠΟΥΔΗ: Ο ένοικος

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ: Προσωπική αποκάλυψη
ΣΩΤΗΡΗΣ Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ένα παιδί απ' τη Θεσσαλονίκη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ: Καταπακτή
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ: Στρατιωτικές ασκήσεις
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ: Η μηχανή
ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΣΕΛΑΣ: Βαμμένα κόκκινα μαλλιά
ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ: Η γειτονιά των καλών κλεφτών
ΓΙΑΝ ΑΝΤΡΕΑ: M.D. (Μαργκερίτ Ντυράς)
ΓΙΕΒΓΚΕΝΙ ΓΙΕΒΤΟΥΣΕΝΚΟ: Αρνταμπιόλα

ΘΕΑΤΡΟ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ: Τόμος Δ'
ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΣΙΣ: Περιποιητής φυτών

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ: Μιχαήλ Λυκιαρδόπουλος,
ένας Έλληνας στο χώρο του ρωσικού συμβολισμού
ΤΖΩΡΤΖ ΤΟΜΕΣΟΝ: Οι πρώτοι φιλόσοφοι
ΤΖΩΡΤΖ ΤΟΜΕΣΟΝ: Το προϊστορικό Αιγαίο
ΤΖΩΡΤΖ ΤΟΜΕΣΟΝ: Η ελληνική γλώσσα, αρχαία και νέα
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΔΟΥΜΑΝΗ: Η Ελληνίδα μητέρα, άλλοτε και σήμερα
Ω. ΝΕΠΑΡ - Κ. ΧΟΥΗΤΕΚΕΡ: Οικογένεια, μαζί όμως αλλιώς
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΣΑΤΙΡ: Πλάθοντας ανθρώπους

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ: Θεατρικό λεξικό

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ • ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΠΠΑ

ΖΑΝ ΑΜΠΥΡΖΕ: Το μέλι και το κώνειο
ΦΙΛΙΠ ΚΟΥΡΙΑΣΚΙ: DNA. Το νήμα της ζωής και οι γενετικές επεμβάσεις
ΡΟΛΑΝ ΜΠΑΡΤ: Τα συμβάντα
ΜΙΣΣΕΛ ΦΟΥΚΩ: Η ιστορία της σεξουαλικότητας. Τόμος Β'

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ Ή ΕΙ

Η πραγματικότητα στον στρατηγικό χώρο των ΜΜΕ για μερικές σημαντικές χώρες: αυτός είναι ο στόχος του σημειώματος που ακολουθεί.

Ίσως μια άποψη τέτοιας λογής, από ένα λίγο περισσότερο πολυποίκιλο πρίσμα, μας βοηθήσει για την πραγματικότητα που καλούμαστε να αντιμετωπίζουμε, σε καθημερινή βάση, στη χώρα μας.

Οι τηλεοπτικοί σταθμοί και τα τηλεοπτικά δίκτυα (Πίνακας 1)

Η Ιταλία διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό τηλεοπτικών σταθμών (1.397), ιδιωτικών κατά το 99,8%, καθώς και τον μεγαλύτερο αριθμό τηλεοπτικών δικτύων: τρία κρατικά, τρία ιδιωτικά, οκτώ με μερική λειτουργία καθώς και δύο με μη-ιταλική ιδιοκτησία.

Σημαντικό αριθμό τηλεοπτικών σταθμών (437) διαθέτει και το Μεξικό, η Βραζιλία (235), ο Καναδάς (136) και η Ιαπωνία (105).

Η Ιαπωνία διαθέτει 9 τηλεοπτικά δίκτυα (πέντε εμπορικά, τέσσερα μη εμπορικά), όπως και η Αυστραλία (τρία εμπορικά, ένα μη εμπορικό ανεξάρτητο και πέντε τοπικά εμπορικά).

Γενικά, ενώ στους τηλεοπτικούς σταθμούς ο εμπορικός χαρακτήρας είναι έντο-

νος — που εκφράζεται επίσης και στη μορφή της ιδιοκτησίας που, με λίγες εξαιρέσεις, έχει περάσει στον έλεγχο του ιδιωτικού κεφαλαίου, δεν συμβαίνει το ίδιο στα τηλεοπτικά δίκτυα, όπου το μερίδιο της κρατικής ιδιοκτησίας παραμένει αρκετά σημαντικό.

Τα τηλεοπτικά προγράμματα (Πίνακας 2)

Δεν επιχειρούμε εδώ, μία περιγραφή της δομής των προγραμμάτων των τηλεοπτικών σταθμών: θα επιχειρήσουμε να δώσουμε μία εικόνα (με όλες τις ενδεχόμενες ελλείψεις που αυτό συνεπάγεται) για το «καλύτερο» εγχώριο τηλεοπτικό πρόγραμμα, καθώς και για το «καλύτερο», εισαγόμενο από τις ΗΠΑ, τηλεοπτικό πρόγραμμα.

«Καλύτερο» με την άποψη της μεγάλης ακροαματικότητας στους ενήλικες: όπως

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΑΓΓΛΙΑ	ΕΛΒΕΤΙΑ	ΚΑΝΑΔΑΣ	ΜΕΞΙΚΟ	ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΙΑΠΩΝΙΑ	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ	3	35	1.397	18	3 1 ΓΑΛΛΙΚΟΣ 1 ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ 1 ΙΤΑΛΙΚΟΣ	136	439	235 ΕΧΟΥΝ ΑΔΕΙΑ 164 ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ	105	67
ΚΡΑΤΙΚΟΙ	—	10	3	1	»	65	314	20	101	13
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ	3	25	1.394	17	—	71	125	215	4	54
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ	6 ΕΘΝΙΚΑ CANAL PLUS	ARD, ZDF	3 ΚΡΑΤΙΚΑ 3 ΙΔΙΩΤΙΚΑ 8 ΜΕΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ 2 ΞΕΝΑ	2 ΤΟΥ BBC 2 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ	ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ SSR/TV	ΕΞΗ	2 ΚΡΑΤΙΚΑ 1 ΙΔΙΩΤΙΚΟ (TLEVISA)	4	5 ΕΜΠΟΡΙΚΑ 4 ΜΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΑ	3 ΕΜΠΟΡΙΚΑ 1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΤΟ ΜΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΟ 5 ΤΟΠΙΚΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ	ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΕ- ΡΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΔΙΑΦ. ΧΡΟΝΟ ΑΠΑΓ. ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ	ΣΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΜΟΝΟ	22' ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΣΕ 100 ΣΤΑΘΜΟΥΣ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ 54 ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ	2.000	103	4.205	4 ΕΘΝΙΚΟΙ 82 ΤΟΠΙΚΟΙ	50	716 (420 AM, 296 FM)	901 (687 AM, 214 FM)	2.789 ΕΧΟΥΝ ΑΔΕΙΑ 2.009 ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ	80	542
ΚΡΑΤΙΚΟΙ		13	6	4 ΕΘΝΙΚΟΙ 33 ΤΟΠΙΚΟΙ	3	91 AM, 37 FM	43	64	3	350
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ		90	4.199	49 ΤΟΠΙΚΟΙ	47	329 AM, 259 FM	858	2.725	77	192
% ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΕ ΚΑΛΩΔΙΑΚΗ TV	0,8%	34%	—	2%	70%	78,6%	2%	—	13,6%	—
ΣΥΣΚΕΥΗ VIDEO	31%	45%	13%	57%	70%	52%	—	12%	68,6%	51%
ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡ. ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ	90	356	72	12 ΕΘΝΙΚΕΣ 100 ΤΟΠΙΚΕΣ	78	111	430	320	114	47 (3 ΕΘΝΙΚΕΣ, 1 ΚΙΝΕΖΙΚΗ, ΚΑΠ).

ΠΗΓΗ: ELECTRONIC MEDIA, 1 ΜΑΪΟΥ 1989

ΠΙΧΕΙΡΗΣΗ;

είναι φανερό, δεν αρκεί, από μόνο του, ένα μεγάλο ακροατήριο για να καταξιώσει μία εκπομπή σαν «καλή» ή «κακή». Το μεγάλο ακροατήριο αποτελεί μόνο μία συνιστώσα και μάλιστα ποσοτικού χαρακτήρα.

Από τα εισαγόμενα από τις ΗΠΑ προγράμματα, το DALLAS συγκεντρώνει μεγάλα ακροατήρια στη Γερμανία και την Ιταλία, και το COSBY SHOW μεγάλα ακροατήρια στον Καναδά και στην Αυστραλία.

Ιδιότυπα χαρακτηριστική, αλλά διδακτική ταυτόχρονα, είναι η περίπτωση της Αγγλίας, όπου η επιτροπή που διεξάγει την έρευνα ακροατικότητας, διαπίστωσε ότι κανένα (εισαγόμενο) πρόγραμμα από τις ΗΠΑ δεν κατάφερε να βρίσκεται για κάποιο χρονικό διάστημα στα τριάντα πρώτα προγράμματα (σε ακροατικότητα) τους τελευταίους μήνες. Κι όχι μόνο στο θέμα των προγραμμάτων, αλλά και των περιορισμών σχετικά με τα εισαγόμενα προγράμματα: ενώ για τα προγράμματα των χωρών της ΕΟΚ δεν υπάρχουν περιορισμοί, μόνο το 14% του προγράμματος μπορεί να αφιερωθεί σε εισαγόμενα προγράμματα από χώρες εκτός της ΕΟΚ.

Η ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

1. Τηλεοπτικοί σταθμοί (όχι τηλεοπτικά δίκτυα)

Χώρα	Κρατικοί	Ιδιωτικοί	ΣΥΝΟΛΟ	Κρατικών	Ιδιωτικών
Γαλλία	—	3	3	—	100
Γερμανία	10	25	35	29	71
Ιταλία	3	1.394	1.397	0,2	99,8
Αγγλία	1	17	18	6	94
Ελβετία	3	—	3	100	—
Καναδάς	65	71	136	48	52
Μεξικό	314	125	439	72	28
Βραζιλία	20	215	235	9	91
Ιαπωνία	101	4	105	96	4
Αυστραλία	13	54	67	19	81

2. Ραδιοφωνικοί σταθμοί

Γαλλία	—	—	2.000	—	—
Γερμανία	13	90	103	13	87
Ιταλία	6	4.199	4.205	0,2	99,8
Αγγλία	37	49	86	43	57
Ελβετία	3	47	50	6	94
Καναδάς	128	588	716	18	82
Μεξικό	43	858	901	5	95
Βραζιλία	64	2.725	2.789	2	98
Ιαπωνία	3	77	80	4	96
Αυστραλία	350	192	542	65	35

Τα «καλύτερα» εγχώρια τηλεοπτικά προγράμματα είναι κυρίως σαπουνόπερες (Γερμανία, Αγγλία, Μεξικό), αφηγήσεις (Ια-

πωνία), μουσικά σώου (Ιταλία). Εκτός από την Αγγλία, λίγες χώρες (Γαλλία, Καναδάς) έχουν περιορισμούς σχετικά με τα εισαγόμενα τηλεοπτικά προγράμματα.

Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί

Η Ιταλία διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό ραδιοφωνικών σταθμών (4.205). Σημαντικό αριθμό ραδιοφωνικών σταθμών διαθέτει και η Βραζιλία (2.789) καθώς και η Γαλλία (2.000). Στον Καναδά και στο Μεξικό, η πλειοψηφία των ραδιοφωνικών σταθμών είναι ΑΜ (οι υπόλοιποι είναι FM).

Ο εμπορικός χαρακτήρας είναι έντονος στους ραδιοφωνικούς σταθμούς με λίγες εξαιρέσεις (λ.χ. στην Αυστραλία, όπου οι κρατικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί αντιπροσωπεύουν το 65% του συνολικού τους αριθμού) έχουν περάσει στον έλεγχο του ιδιωτικού κεφαλαίου.

Κρατικοί / ιδιωτικοί σταθμοί στο ραδιόφωνο και στην TV

(Πίνακας 3)

Τηλεοπτικοί σταθμοί

Το μεγαλύτερο ποσοστό ιδιωτικών σταθμών διαθέτουν η Γαλλία (100%), η Ιταλία (99,8%), η Αγγλία (94%), η Βραζιλία (91%), η Αυστραλία (81%) και η Γερμανία (71%). Το μικρότερο ποσοστό ιδιωτικών σταθμών διαθέτει η Ιαπωνία (4%) και το Μεξικό (28%).

Ραδιοφωνικοί σταθμοί

Το μεγαλύτερο ποσοστό ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών διαθέτουν η Ιταλία (99,8%), η Βραζιλία (98%), η Ιαπωνία (96%), η Ελβετία (94%), το Μεξικό (95%), η Γερ-

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

	Το «καλύτερο» εγχώριο τηλεοπτικό πρόγραμμα.	Το «καλύτερο» (εισαγόμενο από τις ΗΠΑ) τηλεοπτικό πρόγραμμα	Περιορισμοί σχετικά με τα εισαγόμενα προγράμματα
ΓΑΛΛΙΑ	«LA ROUE DE LA FORTUNE» «Ο τροχός της τύχης»	«SANTA BARBARA»	Ποικίλουν, αλλά θα μεταβληθούν με την επικείμενη νομοθετική ρύθμιση.
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	«Το νασοκομείο του Μαύρου Δάσους», μία σαπουνόπερα	«DALLAS»	Κανείς
ΙΤΑΛΙΑ	«Φεστιβάλ του Σαν Ρέμο», μουσικό σώου όπου εμφανίζονται οι πρώτοι τραγουδιστές της Ιταλίας	«DALLAS»	Κανείς
ΑΓΓΛΙΑ	«CORONATION STREET», «Η οδός της στέψης» σαπουνόπερα, που προβάλλεται δύο φορές την εβδομάδα, με επανάληψη το Σάββατοκύριακο.	Το BARB ανακοίνωσε ότι κανένα πρόγραμμα από τις ΗΠΑ δεν κατάφερε να βρίσκεται, για κάποιο χρονικό διάστημα στα πρώτα 30 τους τελευταίους μήνες.	Εκτός από τα προγράμματα των χωρών της ΕΟΚ, για τα οποία δεν ισχύουν περιορισμοί μόνο το 1/4 του προγράμματος μπορεί να έχει εισαγόμενα.
ΕΛΒΕΤΙΑ	«TEMPS: PREJENT», «Τώρα», στο γαλλικό δίκτυο	«CHIPS»	Κανείς
ΚΑΝΑΔΑΣ	«LANCE ET COMPTE 3», γαλλική διασκευή του «Πυροβολεί και σκοράρει»	«THE COSBY SHOW»	Διάφοροι περιορισμοί σε διάφορα δίκτυα.
ΜΕΞΙΚΟ	«DULCE DEZAFIO», μία καθημερινά προβαλλόμενη σαπουνόπερα.	«Ο θαυμάσιος κόσμος του DISNEY»	Κανείς
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	«SALVADOR DA PATRIA» («Ο Σωτήρας της πατρίδας») αφήγηση της βραζιλιάνικης πολιτικής	«TELA QUENTE», («Ζεστή οθόνη»), εβδομαδιαίο πρόγραμμα με έργα του κινηματογράφου.	Κανείς
ΙΑΠΩΝΙΑ	«JUN-CHAN NO QUEN - KA», η ιστορία μιας γυναίκας που ονομάζεται JUN - CHAN και της οικογένειάς της, που λειτουργούν ένα πανδοχείο.	«SHOW BIZ TODAY» «Ο κόσμος της σόου - μπιζνες σήμερα».	Κανείς
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	«A COUNTRY PRACTICE»	«THE COSBY SHOW»	Κανείς

ΠΗΓΗ: ELECTRONIC MEDIA, 1 ΜΑΪΟΥ 1989.

μανία (87%), ο Καναδάς (82%), ενώ το μικρότερο ποσοστό ιδιωτικών σταθμών διαθέτουν η Αυστραλία (35%) και η Αγγλία (57%).

Οι διαφημίσεις

Δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στις τηλεοπτικές διαφημίσεις στη Γαλλία, Ιταλία, Μεξικό, Βραζιλία και Ιαπωνία, ενώ στην Αγγλία και στην Αυστραλία οι διαφημίσεις επιτρέπονται στους ιδιωτικούς.

Οι κρατικοί τηλεοπτικοί σταθμοί περιορίζουν το διαφημιστικό χρόνο στη Γερμανία, στον Καναδά οι διαφημίσεις επιτρέπονται μόνο σε 100 από τους 136 σταθμούς, στην Αυστραλία επιτρέπονται μόνο στους 54 ιδιωτικούς, ενώ στην Ελβετία ο διαφημιστικός χρόνος περιορίζεται σε 22' ανά ημέρα.

Η διείσδυση της καλωδιακής τηλεόρασης και της συσκευής βίντεο

Η καλωδιακή TV έχει σημαντική διείσδυση στην Ελβετία και στον Καναδά και αξιόλογη διείσδυση στη Γερμανία, ενώ το βίντεο έχει σημαντική διείσδυση στην Ελβετία, στην Ιαπωνία, στην Αγγλία, Αυστραλία και Καναδά.

Η διείσδυση του βίντεο κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα στη Γερμανία και στη Γαλλία.

Οι ημερήσιες εφημερίδες

Απ' όλες τις χώρες που εξετάζουμε, το μεγαλύτερο αριθμό ημερήσιων εφημερίδων διαθέτει το Μεξικό, η Γερμανία και η Βραζιλία.

Στο σημείο αυτό, θα χρειασθεί να τονίσουμε ότι η άποψη σύμφωνα με την οποία η ισχυρή εμβέλεια των ηλεκτρονικών ΜΜΕ σε μία χώρα σημαίνει, ταυτόχρονα, την εξασθένιση του Τύπου, δεν φαίνεται να αντέχει σε μία αυστηρή κριτική: σύμφωνα με αυτή την άποψη, ο μεγάλος αριθμός εφημερίδων θα σήμαινε περιορισμένο αριθμό τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών. Όμως, τα σχετικά στοιχεία δείχνουν —χωρίς ασφαλώς να αποδεικνύουν με πειστικό τρόπο, ότι η χρήση των ΜΜΕ από το σημερινό άνθρωπο έχει, στη βάση του, επιλεκτικό χαρακτήρα: ακούει ραδιόφωνο όπως παρακολουθεί τηλεόραση και διαβάζει τον ημερήσιο τύπο:

Χώρα	Αριθμός ημ. εφημ.	Τηλεοπτ. σταθμοί	Ραδιοφων. σταθμοί
Γερμανία	356	35	103
Βραζιλία	320	235	2.789
Μεξικό	430	439	901
Καναδάς	111	136	716

Δεν μπορούμε να καταλήξουμε, ωστόσο, σε ένα γενικευμένο συμπέρασμα πέρα από την παραπάνω συνολική διαπίστωση: θα χρειαστεί να εξετάσουμε την εξέλιξη των

ΜΜΕ σε κάθε χώρα ή σε ομάδες χωρών που μοιράζονται γενικά χαρακτηριστικά στο μορφωτικό, πολιτικό και κοινωνικό πεδίο.

Οι πρόσφατες κύριες εξελίξεις ανά χώρα

Στα επόμενα, αναφέρουμε τις κυριότερες εξελίξεις στον χώρο των ΜΜΕ για κάθε χώρα που εξετάζουμε:

1. Γαλλία.

Αν και η ιδιωτικοποίηση της τηλεόρασης στη Γαλλία έχει ήδη διανύσει τρία έτη, η κατάσταση στη γαλλική τηλεόραση χαρακτηρίζεται από αρκετή ηρεμία.

Το δίκτυο TF-1 έρχεται πρώτο, σχεδόν συνεχώς, σε ακροατικότητα, χρησιμοποιώντας εκπομπές όπως τον «Τροχό της τύχης» και ένα νυχτερινό δελτίο ειδήσεων που έχει φθάσει να συγκεντρώνει το 43%, περίπου, των ενηλίκων τηλεθεατών. Δύο καινούρια τηλεοπτικά κανάλια, το LA CINQ και το M-6 (METROPOLE-6) συνεχίζουν να έχουν παθητικό. Το LA CINQ έχει καταδικαστεί σε πρόστιμο, για την καταστρατήγηση των περιορισμών που αφορούν τον αριθμό των θεατρικών έργων που προβάλλονται στην τηλεόραση. Και τα δύο αυτά κανάλια προβάλλουν μεγάλο αριθμό προγραμμάτων που εισάγονται από τις ΗΠΑ.

Από τον Οκτώβριο, ο TOF-1, ο γαλλικός δορυφόρος, άμεσης μετάδοσης, βρίσκεται σε τροχιά.

2. Γερμανία.

Η μάχη ανάμεσα στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση συνεχίζει να κυριαρχεί στις εξελίξεις τις σχετικές με τα ΜΜΕ στη Γερμανία.

Στον τομέα της τηλεόρασης, οι δημόσιοι σταθμοί αντέδρασαν αρκετά αργά στον ανταγωνισμό. Οι ιδιωτικοί σταθμοί έχουν εκμεταλλευθεί αυτή την αργοπορία, χρησιμοποιώντας αθλητικά προγράμματα και προγράμματα με ειδικά γεγονότα, που συγκεντρώνουν μεγάλα ακροατήρια.

Στο ραδιόφωνο, η άνοδος του ιδιωτικού τομέα έχει περιορισθεί μέχρι στιγμής στα νότια κρατίδια της Βάδης - Βυρτεμβέργης και της Βαυαρίας.

3. Ιταλία.

Η ιταλική κυβέρνηση παραιτήθηκε από μία σειρά σχεδίων που αφορούσε ένα επίμαχο νόμο αντι-τράστ, που θα απαγόρευε στους ιδιοκτήτες τηλεοπτικών δικτύων να έχουν συμμετοχή σε εφημερίδες και αντίστροφα.

Παρά την απόφαση αυτή, ο πρόεδρος της FIAT Τζιάνι Ανιέλι ανακοίνωσε ότι δεν θα προχωρούσε στα σχέδιά του να επεκταθεί στην τηλεόραση, αγοράζοντας το 50% του μικρού τηλεοπτικού σταθμού TELEMONTECARLO, από τον Βραζιλιάνο ιδιοκτήτη του, Rede Globo, ο κ. Ανιέλι, ήδη με σημαντική συμμετοχή στο χώρο του ημερήσιου Τύπου, είπε ότι η αβεβαιότητα

σχετικά με τη συνεχιζόμενη διαμάχη, καθιστούσε πολύ ριψοκίνδυνη μια επέκταση στο χώρο της τηλεόρασης.

Στο μεταξύ, ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι, ιδιοκτήτης τριών ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών στην Ιταλία, συμφώνησε να περιορίσει τον αριθμό των διαφημιστικών μπλοκ στις ταινίες που προβάλλονται από τα κανάλια του. Η απόφασή του ήταν συνέπεια μιας εκδήλωσης διαμαρτυρίας διακοσίων από τους περισσότερο γνωστούς Ιταλούς ηθοποιούς και σκηνοθέτες.

4 Αγγλία.

Η βρετανική κυβέρνηση έχει δεχθεί τις προτάσεις της αντιπολίτευσης και εναλλακτικές προτάσεις από τους ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών και από τους διαφημιστές σχετικά με τις προτάσεις της, που περιλήφθηκαν στη Λευκή Βίβλο για τα ΜΜΕ, που εξέδωσε τον περασμένο χρόνο. Οι επίσημοι θεωρούν ότι η τελική απόφαση της κυβέρνησης θα είναι έτοιμη κατά το Νοέμβριο.

Μετά από μια πολύμηνη καμπάνια για τη μείωση της βίας, που περιελάμβανε και απειλές για την απαγόρευση προβολής προγραμμάτων που προέρχονται από τις ΗΠΑ, το Συμβούλιο των Προτύπων των σχετικών με την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, δημοσίευσε το πρώτο πλαίσιο κώδικα κανονισμών που αφορούν τη βία και το σεξ στην τηλεόραση, στα καλωδιακά καθώς και στα ραδιοφωνικά κανάλια.

Το SKY CHANNEL έφερε την επανέσταση του δορυφορικού δίσκου στην Αγγλία, όταν λάνσαρε τέσσερα κανάλια, στις 5 Φεβρουαρίου 1989. Ο αντίπαλός του, το κανάλι BRITISH SATELLITE BROADCASTING (BSB) ελπίζει να ακολουθήσει, με τρία κανάλια το Σεπτέμβριο.

5. Ελβετία.

Αυτή την εποχή, το κυριότερο θέμα που αφορά τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ είναι αν το κρατικό κανάλι SSR θα αυξήσει το διαφημιστικό του χρόνο. Η κυβέρνηση έχει δηλώσει ότι το θέμα την απασχολεί, χωρίς να έχει προκύψει κάτι, μέχρι στιγμής.

6. Καναδάς.

Η καναδική ραδιο-τηλεόραση έδειξε σημαία σημαντικής εξέλιξης το 1988. Περιθωριακές αυξήσεις σημειώθηκαν στον αριθμό των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών. Το 1988, υπήρχαν 259 ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί FM — σε σχέση με 145 ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς το 1987.

Η διείσδυση της καλωδιακής τηλεόρασης ανήλθε, το 1988, στο 78,6% των νοικοκυριών, σε σχέση με το 78,1% των νοικοκυριών το 1987.

Για πρώτη φορά, η πλειοψηφία των νοικοκυριών του Καναδά διέθετε συσκευή VIDEO — ενώ το 1986, το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 17% των νοικοκυριών.

7. Μεξικό.

Η TELEVISA — το ιδιωτικό τηλεοπτικό κανάλι — κυριάρχησε στο χώρο του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης το 1988.

Το Νοέμβριο, η TELEVISA λανσάρισε μία δορυφορική υπηρεσία ειδήσεων, την ECO, με ειδήσεις που ετοιμάζονται στο Μεξικό και εκπέμπονται στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη.

Στο μεταξύ, ο πρόεδρος της TELEVISA, Μιγκέλ Αλεμάν, παραιτήθηκε, παίρνοντας τη θέση του ειδικού εκπροσώπου του Μεξικού, για τον τουρισμό — παραμένοντας όμως, ένας από τους τρεις κύριους μετόχους στην TELEVISA.

8. Βραζιλία.

Η τηλεόραση βρίσκεται σε μια ρευστή κατάσταση καθώς η Βραζιλία εισέρχεται στο τέταρτο έτος του δημοκρατικού της πολιτεύματος και τα ΜΜΕ γίνονται ένα ολοένα σημαντικότερο τμήμα της εθνικής ζωής.

Η TV GLOBO, στην πρώτη θέση, μάχεται για να κρατήσει το, από καιρό καθιερωμένο, μονοπώλιό της στην ακροατικότητα, καθώς ο ανταγωνιστής SBT δεν χάνει ευκαιρία στην προσπάθειά του να ανεβάσει τις ακροατικότητες. Η χρήση ξένων προγραμμάτων, όπως σειρών με μικρή διάρκεια και ταινιών, εισαγόμενες από τις ΗΠΑ, είναι ένα από τα κύρια όπλα στη μά-

χη αυτή.

Το Μάρτιο άρχισε να λειτουργεί το πρώτο τηλεοπτικό καλωδιακό δίκτυο της Βραζιλίας, το CANAL PLUS. Η κύρια αγορά του είναι το SAO PAULO, με ένα, κατ'εκτίμηση, δυνητικό ακροατήριο 3,5 εκατ. νοικοκυριών και 14 εκατ. ακροατών.

Μία σημαντική ώθηση για την αύξηση των νόμιμα εισαγόμενων προγραμμάτων από τις ΗΠΑ, καθώς και για την άνοδο της καλωδιακής TV στη Βραζιλία, είναι η πρόσφατη απόφαση του αμερικανικού Πενταγώνου να κωδικοποιήσει το σχήμα της Ραδιο-τηλεοπτικής Υπηρεσίας των Αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων. Η απόφαση αυτή θα έχει σαν αποτέλεσμα να μη λαμβάνουν πια το πρόγραμμα 40.000 νοικοκυριά.

9. Ιαπωνία.

Το λανσάρισμα νέων επικοινωνιακών δορυφόρων και η εισαγωγή νέων συστημάτων μετάδοσης προαγγέλλουν σημαντικές ανακατατάξεις στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ της Ιαπωνίας για τη δεκαετία του 1990. Η ΝΗΚ, η κρατική, μη εμπορική ραδιοτηλεοπτική εταιρεία, άρχισε τις μεταδόσεις μέσω δορυφόρου το 1988. Έχει εισβάλλει επίσης και στον τομέα της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας (HDTV), με δοκιμαστικές αναμεταδόσεις των Ολυμπιακών Αγώνων της Σεούλ με το σύστημα HI-VISION. Από το Μάιο του 1989, άρχισε καθημερινές δοκι-

μαστικές μεταδόσεις με το σύστημα HI-VISION.

Οι ιδιωτικές, εμπορικές μεταδόσεις, μέσω της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας μπορούν να αρχίσουν κατά τα τέλη του 1990· το πιθανότερο όμως είναι να αρχίσουν το 1991.

Κατά τα τέλη του 1990, θα αρχίσουν να λειτουργούν τέσσερις νέοι επικοινωνιακοί δορυφόροι, που αναμένεται ότι θα επιφέρουν σημαντική διείσδυση στην καλωδιακή τηλεόραση. Το υπουργείο των Ταχυδρομείων και των Τηλεπικοινωνιών προβλέπει τη διείσδυση της καλωδιακής τηλεόρασης στο 40% των νοικοκυριών, το έτος 2000.

10. Αυστραλία.

Η καλωδιακή TV θα λειτουργήσει το 1991 στην Αυστραλία. Προς το παρόν υπάρχει ένα τηλεοπτικό δίκτυο για τα ορυχεία, που μεταδίδεται μέσω καλωδιακής τηλεόρασης κλειστού κυκλώματος σε έξη απομακρυσμένες, μεταξύ τους, πόλεις που διαθέτουν ορυχεία.

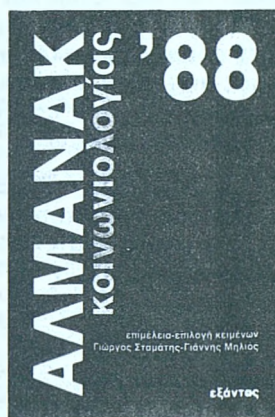
Αναμένεται ότι το 1991 η δορυφορική τηλεόραση θα έχει σημαντική διείσδυση στα νοικοκυριά, αποκλείοντας την είσοδο της καλωδιακής τηλεόρασης σε μερικές περιοχές. Ο Αυστραλιανός Οργανισμός Ραδιοτηλεόρασης χρησιμοποιεί τη δορυφορική μετάδοση για να φθάσει το σήμα του σε απόμερες περιοχές της χώρας. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

Οι δρώντες παράγοντες στα αστικά κέντρα είναι ταυτόχρονα απλοί και σύνθετοι: το Κράτος είναι πανταχού παρόν, αλλά οι μηχανισμοί του παραμένουν μάλλον προσωποπαγείς και όχι πολιτική έκφραση του συνόλου, οι τοπικές αρχές είναι αδύναμες, η τεχνοκρατία στα πρώτα βήματα.

Δεν είναι λίγοι οι κοινωνικοί επιστήμονες, που ενδιαφέρονται για την επιστημονική παραγωγή των κοινωνικών επιστημών πέρα από το δικό τους επιμέρους επιστημονικό πεδίο. Υπάρχουν επίσης πολλοί, που, χωρίς να ασχολούνται οι ίδιοι με τις κοινωνικές επιστήμες, ενδιαφέρονται για τη θεματική τους και προσπαθούν να την παρακολουθούν.

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Έξοδος, φίλοι θεατές!

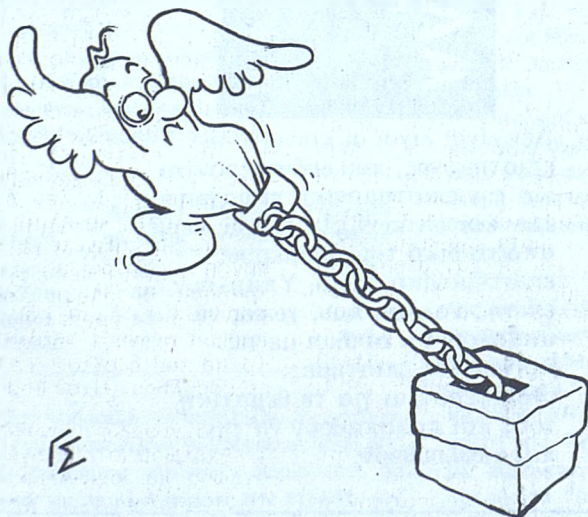
Εν αρχή ην η τακτική της όξυνσης και η μετατροπή της πολιτικής σ' ένα παιχνίδι ισορροπίας μεταξύ των «καλών» και των «κακών».

Απαραίτητη προϋπόθεση για την τήρηση των κανόνων του η επίτευξη αυτοδυναμίας.

Αμετάκλητο επιχείρημα για τη διατήρησή της — συναινούντων και των ψηφοφόρων — το φάντασμα της σ. κυβερνήσιας και της αποσταθεροποίησης.

Ο πολιτικός λόγος των μονομάχων παρέμεινε αδόμητος, χωρίς επιχειρήματα, στηρίχθηκε σε μέσα τριτοκοσμικού χαρακτήρα που στόχευαν αποκλειστικά στην ενεργοποίηση του θυμικού των ακροατών και τη διάπλαση ενός τύπου πελατειακού και ά-λογου εκλογέα, επιρρεπή στις μεγαλόστομες υποσχέσεις αλλά και στα εκατοστημόρια. Ο πολιτικός αντίπαλος μεταβλήθηκε σε εχθρό με υπερφυσικές ικανότητες που έπρεπε με κάθε θεμιτό — πλην λογικό — μέσο να εξοντωθεί.

Τη μακρά περίοδο του «αντικομμουνισμού» της Δεξιάς διαδέχθηκε η «αντιδεξιά» οκταετία του ΠΑΣΟΚ. Στη θέση των σκοτεινών δυνάμεων εξ Ανατολών τοποθετήθηκαν οι σκοτεινές δυνάμεις εκ Δυσμών.

Ο λόγος της Αριστεράς περιθωριοποιήθηκε χρησιμοποιούμενος περιστασιακά από τους κρατούντες τα ηνία του παιχνιδιού, προς ίδιον όφελος.

Και ο δήμος αγωγείται. Μέχρι τις εκλογές της 18ης Ιουνίου, των οποίων τα αποτελέσματα άφησαν να γίνουν εμφανή τα πρώτα σημεία αντίδρασης, τα πρώτα σημεία πολιτικής ωρίμανσης. Την οποία η Αριστερά θέλησε να επισπεύσει πραγματοποιώντας πρωτοφανή για τα πολιτικά δεδομένα της χώρας άλματα, εγκαθιδρύοντας —όντας πλέον ρυθμιστής των πολιτικών εξελίξεων— ένα πρωτοφανές ήπιο κλίμα καθοριζόμενο από τη λογική του διαλόγου και της συναίνεσης.

Τα φαντάσματα φάνηκε ξαφνικά να εκτοπίζονται στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Όλα έδειχναν πως σηματοδοτείται παρά τις εξάρσεις λασπολογίας και της επαναφοράς του κλίματος της όξυνσης από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ, μια νέα εποχή.

Η εποχή της πολιτικής κουλτούρας. Ίσως η Αριστερά να βιάσθηκε να εμπιστευτεί τις πρώτες ενδείξεις και να προέτρεξε των εξελίξεων. Ίσως να λησμόνησε ότι το ε. δαφος ήταν ακόμη νωπό και η εκμετάλλευσή του από τις καθεστωτικές τάξεις της πολιτικής, ακόμα εύκολη από τους πρώην μονομάχους! Ίσως να έπρεπε και αυτή να προστρέξει στο «θυμικό» των εκλογέων της ενεργοποιώντας το αυτή τη φορά διαφορετικά με βάση την ηθική και μέσα στα πλαίσια της δικιάς της εναλλακτικής λογικής.

Ίσως εκεί να οφείλεται και η εκλογική της ήττα.

Από την οποία όμως δεν επιτρέπεται να πτοηθεί, αλλά να συνεχίσει, αντλώντας νέες δυνάμεις, το έργο της ριζικής αναμόρφωσης της πολιτικής μας κουλτούρας.

Αποδεδειγμένη — τουλάχιστον προς το παρόν — από τους μηχανισμούς της εξουσίας και του αδιεξόδου στο οποίο οδηγεί ο μονόδρομος του δικομματισμού. Μην υποκύπτοντας στον εκβιασμό της επαναφοράς των φαντασμάτων του παρελθόντος, που προαναγγέλλουν ΠΑΣΟΚ και ΝΔ δρώντας καταλυτικά μέσα από την τιμιότητα, την ακεραιότητα και την ευθυχρησία του λόγου της στον πραγματικό εκσυγχρονισμό της πολιτικής μας ζωής.

Διατηρώντας πάνω απ' όλα την επιμονή και τη νηφαλιότητα που τη χαρακτήρισε το τρίμηνο που μας πέρασε.

Κοιτάζοντας μια φωτογραφία

Διπλωμένη στα δυο, μια για σκουπίζει το πεζοδρόμιο μπροστά στο σπίτι της. Δεν είναι οποιοδήποτε πεζοδρόμιο: στρωμένο με παλιές πλάκες,

διατηρεί όλα τα σημάδια του χρόνου πάνω του. Για αυτό πρέπει να προσέχεις που πατάς, και έτσι προσέχεις ότι το περίγραμμα της κάθε πλάκας είναι περασμένο με ασβέστη. Μετά έρχεται ένα επικλινές επίπεδο από χώμα. Πέρα από τη γενική ακαταστασία που επικρατεί εκεί πάνω, με πεταμένα σάπια ξύλα, σπασμένα καθίσματα και διάφορα άλλα απροσδιόριστα μεταλλικά αντικείμενα, όσες ελεύθερες επιφάνειες έχουν μείνει, είναι και αυτές ασβεστωμένες με κάθε επιμέλεια.

Από πίσω, το σπίτι της. Ένα διώροφο κακοπαθισμένο, με πέτρινη βάση και ξύλινη ανωδομή. Έχει περάσει πολ-

λά, όπως δείχνουν τα παράταιρα κουφώματα, οι πρόχειρες μετατροπές και προσθήκες. Τώρα δεν το χρησιμοποιεί ολόκληρο. Τα παράθυρα στον όροφο έχουν χάσει τα τζαμιλίκια τους, αν και οι κουρτίνες συνεχίζουν να ανεμίζουν ελαφρά. Τα πρόσθετα δωμάτια στο πλάι, και αυτά, έχουν εγκαταλειφθεί εδώ και καιρό. Θα πρέπει η γριά να έχει περιοριστεί σε ένα-δυο δωμάτια στο ισόγειο, εκεί που καταλήγει το μονοπάτι. Γιατί ολόκληρο το σπίτι δεν έχει άμεση σχέση με τη γύρω ρυμοτομία: βρίσκεται σε πιο ψηλή στάθμη από το δρόμο και λοξά σε σχέση με το πεζοδρόμιο. Έτσι θα πρέπει να ήταν παλιά η γειτονιά, από την οποία μόνο αυτό το σπίτι έχει απομείνει. Όταν χαράχτηκε ο νέος δρόμος, το άφησε έτσι απομονωμένο. Τα δέντρα του και ο ελάχιστος κήπος του δείχνουν πως κάποτε είχε μεγάλη αυλή, που σιγά σιγά αχρηστεύθηκε.

Όσο γέρικο και αν είναι το σπίτι, τόσο πιο ασπρισμένο ως εκεί που φτάνει το χέρι. Ο ασβεστος σκεπάζει όλη την πρόσοψη προς το δρόμο. Φτάνει ως το ετοιμόρροπο χαγιάτι, όπου στέκουν δυο καρέκλες, ίσως για να κάθεται η γριά με τη συντροφιά της το καλοκαίρι. Σου δίνει έτσι την εντύπωση πως όλα αυτά τα ετοιμόρροπα κομμάτια του σπιτιού συγκρατούνται μόνο χάρις στον ασβέστη που τα σκεπάζει.

Ακόμα πιο πίσω και σε επαφή με το παλιό σπίτι, ορθώνεται ένα γιαπί πολυκατοικίας. Σήμερα τυχάνει να ξεκαλυπώνουν και οι μαστορες σκαρφαλωμένοι όλο δραστηριότητα επάνω στις σκαλωσιές δουλεύουν ασταμάτητα με τα σκεπάρνια τους. Ήδη η νέα οικοδομή έχει ξεπεράσει το διώροφο της γριάς. Θα ανέβει άλλους δυο ορόφους. Είναι τυπικό δείγμα από τις πολυκατοικίες που ξεφύτρωσαν στη γειτονιά, αντικαθιστώντας τα παλιά μικρόσπιτα με τις αυλές.

Να μια φωτογραφία, κατάλληλη για καρτποστάλ, που θα έπρεπε να μοιράζεται σε ευαίσθητους αρχιτέκτονες — σε εκείνους ειδικά που παθιάζουν για «προστασία και συντήρηση». Με τη φωτογραφία λοιπόν στο χέρι μπορεί κανείς εύκολα να χαθεί σε σκέψεις. Με άλλα λόγια, είναι μια ωραία αφορμή για να φιλοσοφήσουμε πάνω στα εγκόσμια και για το αδήριτο πέρασμα από το παλιό στο καινούριο. Αλλά και για τη σκοπιμότητα

να «διατηρηθεί» αυτό το παλιό κτίσμα εν όψει της κυριαρχίας της αλαζονικής πολυκατοικίας, μέσο στην φιλόξενη σύγχρονη πόλη και πολλά άλλα ανάλογα.

Αν το καλοσκεφτείς, υπάρχουν και άλλες διαστάσεις στο ζήτημα. Για παράδειγμα, μπορεί το σπίτι να διατηρείται στην πράξη μόνο για όσο διάστημα έχει ακόμα να ζηήσει η γριά. Έτσι δεν χρειάζεται να τη φορτωθεί κανένας από τους συγγενείς, άντε να βρει χώρο στα σημερινά διαμερίσματα. Έχουν υπομονή — κατόπιν λογαριάζουν να το δώσουν για αντιπαροχή. Ή μπορεί να είναι τόσο μπλεγμένο το ιδιοκτησιακό του σπιτιού, ανάμεσα σε μετανάστες και δυο-τρεις γενιές κληρονόμων σκορπισμένες στην Ελλάδα, ώστε να είναι αδύνατο να συνεννοηθούν και να συμφωνήσουν στα ποσοστά μεταξύ τους. Ή, γιατί όχι, μπορεί κάποιος τρελός που πέρασε να το κήρυξε «διατηρητέο» οπότε οι κληρονόμοι περιμένουν υπομονετικά να πέσει από μόνο του, που δεν θα αργήσει στην κατάσταση που είναι — ένα γερό χιόνι να φάει, δεν θέλει και άλλο. Αυτή είναι η οικονομική και νομική πλευρά αυτού που έχει αποτυπωθεί στη φωτογραφία.

Υπάρχει και άλλη εκδοχή. Αν και εξαθλιωμένο κακομοίρικο ερειπωμένο, το «παράδοσιακό» αυτό κτίσμα έχει αξία όσο ζει η γριούλα που το φροντίζει, με τον «παράδοσιακό» της αντίστοιχα τρόπο. Δηλαδή να ασβεστώνει, να καθαρίζει, να μαγειρεύει σε ημιμπαθριο μαγειριό, να χρησιμοποιεί το πρόχειρο αποχωρητήριο στην αυλή και να κοιτάζει την κίνηση του δρόμου πίσω από τις κεντητές κουρτίνες. Δηλαδή να είναι τριγυρισμένη με τον γνώριμο της κόσμο, με τα οικιακά πράγματα που τη συνόδεψαν στη ζωή της ως εδώ, αδιάφορο αν είναι ξεπερασμένα από το χρόνο, χωρίς συντήρηση και μισαχρηστευμένα.

Ότι και αν προβλεφθεί σε μια πρόταση αποκατάστασης του κτιρίου στην αρχική του κατάσταση (αυτό που τόσο χαριτωμένα λέμε «αναπαλαιώση»), δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αυθεντικότητα του τρόπου με τον οποίο η γριά ασβεστώνει ή σαρώνει ή εκτελεί οποιοδήποτε άλλο τυπικό καθήκον της μέσα και γύρω από το σπίτι της. Μπορούμε να διώξουμε τα «σκοπιμείδια», να καθαρίσουμε την αυλή, να διορθώσουμε τα σαραβαλιώ-

μένα ξυλίνα μέλη του ορόφου, αλλά αυτό που θα έχουμε θα είναι ένα αφυδατωμένο «παράδοσιακό», όπως εμείς το θέλουμε και στα δικά μας. «καθώς πρέπει», μέτρα.

Η αποστείρωση διώχνει τα μικρόβια, αλλά είναι και μια μορφή στειρώσης — όπως και να το κάνουμε. Αυτή είναι η ανθρωπινή πλευρά, που τόσο συχνά κάνουμε πως δεν βλέπουμε στη «φωτογραφία» που κοιτάζουμε.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Και ξαφνικά η οικολογία έγινε το μόδα

Περιβάλλον. Λέξη σύνθετη από το περί και το βάλλω. Τοποθετώ δηλαδή ολόγυρα. Με λίγα λόγια στιδήποτε είναι γύρω μας. Λεξιλαγνείας τέλος. Εν αρχή ήσαν μυσάτοι τινές, γραφικοί και περιέργοι που μίλαγαν για περιβάλλον. Και ξαφνικά εγένετο μόδα. Και προ εκλογών Ιουνίου οι πάντες ήρχισαν περιβαλλοντολογούντες και οικολογίζοντες. Μέχρι και ο γνωστός κ. Τσιγαρίδας, με το δασοκτόνο νόμο του «περί βοσκοτόπων» και τις γνωστές δηλώσεις του, ότι: «οι κυνηγοί είναι προστάτες της εθνικής χλωροπανίδας», οικολογίζε και περιβαλλοντολογούσε.

Έτσι λοιπόν πάνω σ' αυτή τη λογική, όσο οι εκλογές πλησίαζαν, τόσο περισσότερο τους οικολογίζαμε. Και πέρα απ' τους οικολόγους που ανακάλυψαν τη γλύκα του πολιτεύεσθαι, πέρα απ' τα πολιτικά κόμματα που κι αυτά ανακάλυψαν την καταστροφή του περιβάλλοντος κι ας είναι τουλάχιστον τα δυο απ' αυτά υπεύθυνα για το ότι μόνο το 8,6% των αναδασωτέων εκτάσεων έχει αναδασωθεί, ότι τα πρώην δάση και οι ακτές έχουν γεμίσει αυθαίρετα προεκλογικώς νομιμοποιηθέντα, νά σου και η εκκλησία.

Που κι αυτή, μετά την «ε-

λεύθερη» ραδιοφωνία ανακάλυψε και την οικολογία. Έτσι λοιπόν, διαβάσαμε στο πρόγραμμα των «Πρωτοκλητείων»!

«Την Κυριακή 26 Νοεμβρίου διοργανώνεται επιστημονική συζήτηση στοργυλλής τραπέζης με συμμετοχή και ακροατών. (στον Ρ/Σ της Εκκλησίας άραγε!), με θέμα «Εκκλησία και περιβάλλον». Σ' αυτή θα συμμετάσχουν εκπρόσωποι των Πανεπιστημίων Πατρών, Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων, εκπρόσωποι οργανώσεων περιβαλλοντικής προστασίας λαϊκής βάσης (!) κτλ. Την εκκλησία θα εκπροσωπήσει ο επίσκοπος Αχελώου κ. Ευθύμιος ειδικευμένος σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας (!). Επίσης μια Κυριακή του Νοεμβρίου στο Νέο Ιερό Ναό του Αγ. Ανδρέα θα γίνει ειδική λειτουργία αφιερωμένη στο θέμα «Εκκλησία και Περιβάλλον». Ο μητροπολίτης Πατρών κ. Νικοδήμος, συνέθεσε ειδική ασματική ακολουθία για την προστασία του περιβάλλοντος».

Να τα λοιπόν: «Ειδική ασματική ακολουθία για την προστασία του περιβάλλοντος». Τι άλλο θέλουμε; Όπως για τους εξορκισμούς των ποντικών, για λιμούς, λοιμούς, σεισμούς, καταποντισμούς, μάχαιρες αλλοφύλων και λοιπών κακών της μοίρας μας, γι' άλλη μια φορά η εκκλησία μπροστάρης στους αγώνες. Αυτή τη φορά με το λάβαρο της οικολογικής επανάστασης. Αφού ξεπούλησε και το τελευταίο της δάσος στη Χαλκιδική «αντί πινακίου φακής» στην ιδιωτική πρωτοβουλία, αφού θυσίασε και το τελευταίο δέντρο στο βωμό της «ανάπτυξης», αφού έχει πια ανταλλάξει τα ελάχιστα αγροτικά και δασικά της απομεινάρια με τ' αστικά της ακίνητα, προτιμώντας φυσικά το ψαχνό απ' τα κόκκαλα, μετά τους νικηφόρους αγώνες της ενάντια στον πολιτικό γάμο και τον «Τελευταίο Γάμο σμό», η εκκλησία ξεσπαθώνει και για το περιβάλλον. Δυναμικά με λυσεις καταλυτικές κι έναν τρόπο ρηξικέλευθο. Μόλυνση του Πατράϊκού; Να ένα τροπάριο σε πλάγιο τρόπο. Καίγονται τα δάση; Εδώ η υποθήση σηκώνει απολυτική. Τρυπα του όζοντος; Σοβαρό το πρόβλημα. Ήχος βαρύς.

Φτιαχνουμε κι έναν επίσκοπο Αχελώου. (αληθεία γιατί Αχελώου και όχι Αλιακμονα. Νέστου η Καλαμιά) ειδικό σε

Έκδόσεις Στιγμή
 ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
 τηλ. 36.44.064

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ
Θανάση Βαλτινοῦ

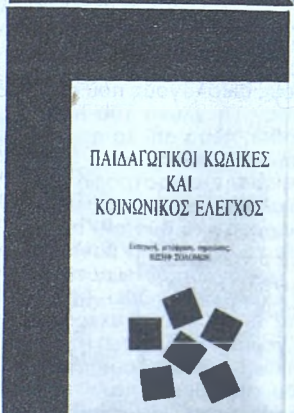
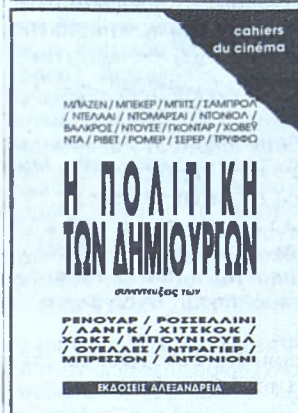
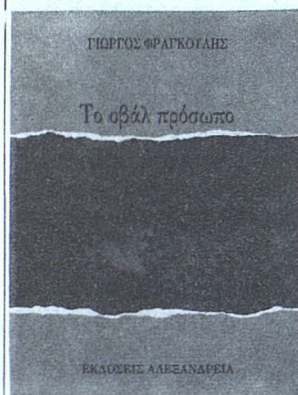
ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '60
 μυθιστόρημα
 Δεύτερη έκδοση

ΤΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΑ
 μυθιστόρημα
 Δεύτερη έκδοση

ΜΠΛΕ ΒΑΘΥ ΣΧΕΔΟΝ ΜΑΥΡΟ
 νουβέλα
 Τρίτη έκδοση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Σόλωνος 133 - Τηλ. 36.06.305

θέματα περιβαλλοντος και καθαρίσαμε. Η υπόθεση παρεπέμφθη εις Κύριον.

Και μια και γι' Αχελώο ο λόγος, δεν θυμάμαι να πήρε το μάτι μου κανέναν επίσκοπο σε κάποιες κινητοποιήσεις στον Αχελώο μια φορά κι έναν καιρό. Και μόνον έναν (1) ιερέα στη συγκέντρωση της πλατείας Γεωργίου για το σάπιο, γλυφό και σκουριασμένο νερό της Πάτρας.

Αλλά ο αγώνας για το περιβάλλον, αγώνας. Με απολυτική και ειδικές ασματικές ακολουθίες. Το πεζοδρόμιο είναι για τους αλήτες. Και για να μη μείνει καμιά αμφιβολία για την απόφαση της εκκλησίας ν' αγωνιστεί για το περιβάλλον σταχυολογώ κάποια αποσπάσματα από δημοσίευμα της περασμένης εβδομάδας στην εφημερίδα «Πρώτη» με υπογραφή Β. Μπαζού.

«Η έκταση είναι δημοσία - δασική. Κάηκε πριν από δύο χρόνια περίπου και στη συνέχεια χαρακτηρίστηκε αναδασωτέα. Αφού ολοκληρώθηκαν οι τυπικές διαδικασίες, άρχισαν πριν ένα μήνα οι εργασίες για ανέγερση εκκλησίας. Αυτά κατήγγειλαν σε συνέντευξη Τύπου ο δήμαρχος Βύρωνα κ. Δ. Νικολαΐδης, ο υπάλληλος του Δασαρχείου Πεντέλης κ. Αναγνώστου και οι αντιδήμαρχοι Ηλιούπολης και Υμηττού κ. Μακρυκώστας και Μινακάκης... Η άδεια για την έναρξη των εργασιών έχει δοθεί από τη ναοδομία, υπηρεσία της Εκκλησίας, άδεια

όμως που από το Δασαρχείο θεωρείται άκυρη, μια και η έκταση είναι δημόσια - δασική... Σε απόσταση μόλις 300 μέτρων από το χώρο, υπάρχουν 3 εκκλησίες του Αγ. Γεωργίου, της Αγ. Μαρίας και του Αγ. Κωνσταντίνου... Οι κάτοικοι από τη μεριά τους, συγκεντρώνουν υπογραφές και δηλώνουν απερίφραστα πως θα σταθούν εμπόδιο σε κάθε προσπάθεια για αλλαγή του χώρου.

Να λοιπόν το ακόμα και σήμερα, ποικιλοτρόπως εκδηλούμενο ενδιαφέρον της εκκλησίας για το περιβάλλον. Εκτός κι αν θέλουν αυτή την εκκλησία για «ειδικές ασματικές ακολουθίες».

«Ουαί υμιν Γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριταί».

Αλέξης Γκαλαβός

1. Πρωτοκλήτεια - σειρά εκδηλώσεων που διοργανώνουν η Ι. Μ. Πατρών, ο Φυσιολατρικός Σύνδεσμος κ.ά. φορείς.

• Μία έκθεση με ιδιαίτερο εικαστικό ενδιαφέρον ανοίγει στην γκαλερί ΙΟΝΗ της Κηφισιάς στις 15 Νοεμβρίου. Ζωγραφική του Πέρη Ιερεμιάδη, που μέχρι τώρα έχει εκθέσει ελάχιστες φορές. Στα θέματά του, κυρίως λουλούδια και τοπία, το ρεαλιστικό και το σχηματοποιημένο εναλλάσσονται και είναι σαν πολύτιμα διακοσμητικά μοτίβα να γίνονται έργα ζωγραφικής. Ένας κόσμος χαράς και αυστηρότητας αναδύεται μέσα από αυτά τα έργα. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 2 Δεκεμβρίου.

Διεύθυνση: Δ. Κυριακού 15, (14562) Κηφισιά — τηλ. 80.18.581.

• Εγκαινιάζεται αύριο στο Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης και ώρα 20.30 έκθεση με θέμα «Η Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου». Η έκθεση που πραγματοποιείται με την υποστήριξη του ελληνικού υπουργείου Πολιτισμού και του υπουργείου Εξωτερικών της Γαλλίας δίνει μέσα από την παρουσίαση καρτ-ποστάλ, φωτογραφιών, εφημερίδων και περιοδικών της περιόδου 1915-18, αφισών και έργων ζωγραφικής την εικόνα της «πόλης στρατοπέδου» στην οποία είχε μεταβληθεί η Θεσσαλονίκη, την εποχή εκείνη. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι της 10 Δεκεμβρίου.

ΜΑΡΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ:

ΕΣΒΗΣΕ Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

«Μιά από τις τελευταίες επιθυμίες μου είναι να μη μαυροφορεθεί κανείς όταν πεθάνω... Τό μαύρο χρώμα τό σιχαίνομαι. Καί κάτι άλλο: Δέ θέλω στεφάνια. Χαμένα λεφτά. Όποιος θέλει να μου στείλει στεφάνι, να δώσει τό αντίτιμο στό Δήμαρχο Νέας Σμύρνης υπέρ της Ύπηρεσίας άπορριμμάτων. Ξέρω πώς ό Δήμαρχος από καιρό έρωτοτροπεί μέ κάτι σπουδαία αυτοκίνητα περισυλλογής άπορριμμάτων, πού είναι πανάκριβα καί λεφτά δέν έχει να τά πάρει.

...Ακόμα, να μη μέ κλάψετε πολύ. Να μη μέ κλάψετε καθόλου, άν μπορείτε. Τά κλάματα δέν χρειάζονται όταν ό θάνατος είναι φυσιολογικός. Τήν έζησα άν θέλει ό Θεός τή ζωή μου. Τήν έζησα καί τή γλέντησα. Γλέντησα ακόμα καί τις τραγικές της στιγμές, γιατί ή κάθε τραγωδία έχει καί τήν κωμική της πλευρά καί αύτή ή κωμική της πλευρά δέν μου διέφευγε».

Λόγια απλά, ζυγιασμένα με απόλυτη ακρίβεια, ενδεικτικά ενός ανθρώπου που βίωσε τη ζωή «με το κουτάλι» και δεν είχε λόγο να φοβάται το θάνατο.

Λόγια που σταχυολογήθηκαν από το βιβλίο της **Μαρίας Ιορδανίδου** «*Η Αύλή μας*» και μοιάζουν σήμερα να αποτελούν την προσωπική της διαθήκη προς το κοινό που τόσο τη λάτρεψε.

Ίσως γιατί η κυρά Λωξάντρα, όπως καθιερώθηκε να την αποκαλούν, προαισθανόταν πως αυτή θα ήταν η τελευταία της έντυπη επαφή μαζί του και ήθελε να το προετοιμάσει. Επτά χρόνια πριν το αποχαιρετίσει οριστικά.

Έτσι όπως είχε κατορθώσει να αντιμετωπίσει η ίδια τη ζωή σε όλες τις πτυχές ακόμα και τις πιο πικρές. Με τρομακτικά ανεπτυγμένο το αίσθημα της ευθυκρισίας, έτοιμη να αντιδράσει την κατάλληλη στιγμή και να περιμένει μέχρι τότε όπως όλοι οι αληθινά σοφοί.

Γεννημένη το 1897 στην Κωνσταντινούπολη, γαλουχήθηκε μέσα στην ακμή του Ελληνισμού της Πόλης για να δεχθεί τα πρώτα καθοριστικά ερεθίσματα μετά από μια επίσκεψη στη Ρωσία, που την παρέτεινε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, από την Οκτωβριανή Επανάσταση και να ταχθεί πλέον ενεργά σαν ενήλικος ενάντια στο μεταξικό καθεστώς και τις δυνάμεις της Αντίδρασης στον Εμφύλιο και τη μετεμφυλιακή περίοδο στη Μητρόπολη όπου και έζησε από το 1923 μέχρι την περασμένη Δευτέρα.

Στο χώρο της λογοτεχνίας εισέδυσσε

στα 66 της χρόνια, με ένα έργο μεστό, που βρήκε πολύ γρήγορα την καταξίωση από τους εντρυφήσαντες στην τέχνη του λόγου, τη «Λωξάντρα».

Με γλώσσα λιτή καθημερινή διανθισμένη με μια λεπτή αίσθηση του χιούμορ, η Μαρία Ιορδανίδου έπλασε τους ήρωες των μυθιστορημάτων της, ανασυνθέτοντας την ιστορία ενός ολόκληρου αιώνα, που οριοθέτησε την κατοπινή εξέλιξη της πατρίδας της.

Μέσα από τη δική της προσωπική ματιά κατέγραψε με συγκλονιστική ακρίβεια και κοφτερή κρίση τα στάδια από τα οποία διάβηκε η ελληνική κοινωνία, από την τραυματική εμπειρία της κατοχής και του εμφυλίου μέχρι τη σημερινή καταστροφική επήρεια του καταναλωτισμού και της ρύπανσης του περιβάλλοντος, της αποξένωσης του ανθρώπου από τον άνθρωπο και της τυποποίησης.

«Τά μουτρα τών συγκατόικων μου άς μίν τά ξέρω. Ξέρω όμως τή φωνή τους,

τό βήχα τους. Ξέρω τής διπλανής μου τόν άναστεναγμό καί τό βογκητό... Όλα αυτά άκούονται γιατί τό κρεβάτι της είναι δίπλα στό δικό μου καί μάς χωρίζει ένας τοίχος». (Από την «Αύλή μας»).

Και παρέμεινε εναργής παρατηρητής μέχρι το τέλος, έχοντας βρει μια σπάνια εσωτερική ισορροπία, που προσπαθούσε με κάθε τρόπο να μεταδώσει και στους γύρω της. Χωρίς φανατισμό και μεροληψία.

«Τώρα όλα αυτά πέρασαν καί τό χορτάρι τής λησμονιάς αρχίζει κιόλας να φυτρώνει πάνω σέ κείνη τήν έποχή. Γι' αυτό καί κάθισα να γράψω. Ή ζωή μου βαδίζει προς τό τέρμα της καί δέ θέλω αυτά τά λίγα πράγματα πού ξέρω να τά πάρω μαζί μου». (Από την εισαγωγή στη Λωξάντρα).

Μια φωνή που θα συνεχίσει να μας συγκλονίζει με το βαθύ ανθρωπισμό της.

Λήδα Καζαντζάκη

ΛΙΓΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΜΕΣΑ ΣΤ

Το Συμπόσιο των Δελφών

Οι γάλλοι Ραουλ - Ζαν Μουλεν και Πιερ Ρεστανύ με την καθηγήτρια Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα στους Δελφούς σ' ένα διαλείμμα των συνεδριάσεων.

Στην Ελλάδα, στον ισκίο του Παρνασσού, το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο των Δελφών πραγματοποιήσε τη Β' Διεθνή Εικαστική του Συνάντηση, μια από τις έξι που οργανώνει κάθε χρόνο πάνω στα γράμματα και τις τέχνες. Πριν από την έναρξη των εργασιών ο Διευθυντής του Κέντρου Περικλής Νεάρχου ανήγγειλε τη διεύρυνση του προγράμματος σπουδών. Ένα πάρκο, ένα Διεθνές Μουσείο έργων Σύγχρονης Τέχνης και μια θερινή ακαδημία Καλών Τεχνών, που θ' αρχίσει να λειτουργεί τον επόμενο χρόνο, θα στεγαστούν στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Κέντρου, που αναδιαρθρώνονται γι' αυτό το σκοπό.

Επί τέσσερις μέρες, ιστορικοί, κριτικοί της τέχνης επιμελητές μουσείων, οργανωτές εκθέσεων πήραν μέρος σ' ένα συμπόσιο με θέμα: «Η θέση των εικαστικών τεχνών στις σύγχρονες κοινωνίες». Πολλοί από τους καλλιτέχνες που ήταν παρόντες — ανάμεσά τους οι Ζάο-Βου-Κι, Κρεμονίни, Βελίκοβιτς, Νίκος, Παύλος — κατέθεσαν την προσωπική τους μαρτυρία. Η αντιπαράθεση απόψεων και οι συζητήσεις ήταν συχνά συγκεχυμένες. Η σύνθεση λοιπόν είναι μάλλον αδύνατη. Γι' αυτό θα συγκρατήσουμε τάσεις και ιδέες, που συμπυκνώνουν τις πιο πλούσιες και τις πιο αποκαλυπτικές στιγμές ανάλογων συζητήσεων και που ανοίγουν ένα προβληματισμό. Δεν θα σταματήσουμε σε χρονολογίες ούτε θα κάνουμε απολογισμό, απλώς θα προτείνουμε, μία

σειρά από απόψεις που αμφισβητούν ή προσπαθούν να κατανοήσουν και να αποκαλύψουν τις μυθοπλασίες της μόδας και του εμπορίου της τέχνης.

Και πρώτ' απ' όλα μια διαπίστωση από τη Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα, καθηγήτρια της Ιστορίας της Τέχνης στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας: «Ο πολιτισμός, όχι ως πολιτιστική αξία έγινε τα τελευταία χρόνια πηγή αχαλίνωτης κερδοσκοπίας για το κεφάλαιο... Το ίδιο το Κράτος εκδήλωσε τη βούλησή του να παρέμβει θεσμικά και να επωφεληθεί». Η ιδιοποίηση της πρωτοπορίας από το κράτος την έχει μεταβάλει σε «καλλιτεχνικό κώδικα του κατεστημένου», που μεταμορφώνει την πόλη σε «μια σκηνογραφία της κατανάλωσης».

Ο Τόμας Μέσσερ, πρώην διευθυντής του Μουσείου Γκουγκενχάιμ της Νέας Υόρκης, έκανε μια άλλη διαπίστωση σχετικά με το «αμερικανικό σύστημα του μουσείου». Η άποψή του ισοδυναμεί με απελπισμένη προειδοποίηση. Ο Μέσσερ, υπενθυμίζει ότι στις ΗΠΑ, αντίθετα από την ευρωπαϊκή και ιδιαίτερα τη γαλλική παράδοση δεν υπάρχει σχέση ανάμεσα στη δημόσια διοίκηση και την τέχνη· ούτε κηδεμονία. Όλα εξαρτώνται από τον ιδιωτικό τομέα. Τα ιδρύματα είναι αυτόνομα, και βασίζονται σ' ένα ιδρυτικό κεφάλαιο που πρέπει να παραμένει σταθερό και να αυξάνεται. «Δεν είναι κακό, προσθέτει αλλά τα μουσεία θεωρούνται έτσι σαν φιλανθρωπικά ιδρύματα και είναι

γνωστό ότι οι Αμερικάνοι δεν θαυμάζουν τους φτωχούς, αλλά τους πλούσιους... Το εθνικό δίκαιο απαιτεί να προστατεύουμε το μουσείο, αλλά να μην το ενοχλούμε».

Σαρκαστικός, ο Μέσσερ παρατηρεί ότι αυτή η μορφή οργάνωσης του μουσείου το μεταβάλλει σε μια γαλλικού τύπου μικρομεσαία επιχείρηση πλάι στις τεράστιες αμερικανικές επιχειρήσεις. Κατά τη γνώμη του «το μουσείο προσπαθεί να επιβιώσει, και κινδυνεύει να κλείσει ελλείψει πόρων, γιατί φυσικά υπάρχουν άλλες πιο σίγουρες επενδύσεις». Και συμπεραίνει: «Αν τώρα μπορούμε να πουλάμε έργα τέχνης μόνο και μόνο για να αγοράσουμε καινούργια, σύντομα θα πουλάμε, αν όχι για να λειτουργήσουμε, τουλάχιστον για να κρατήσουμε την οικονομική ισορροπία. Είμαι απαισιόδοξος για το μέλλον...».

Το συμπόσιο παρεκκλίνει στη συνέχεια και χάνεται σε συζητήσεις γύρω από το μεταμοντέρνο πληθωρισμό, που χρησιμεύει ως άλλοθι για έναν υποθετικό θάνατο, των πρωτοποριών και που, σε τελευταία ανάλυση, κρύβει μια γενική στρατηγική της αγοράς και των μαζικών μέσων που αποσκοπεί να άρει κάθε προοπτική για έρευνα και για θεμελιακή ανανέωση στην τέχνη.

Στη συνέχεια παρεμβαίνει η συνηθισμένη ανάλυση του Πιέρ Ρεστανύ, συγγραφέα και κριτικού, που μπορούμε να την εκλάβουμε ταυτόχρονα ως ομολογία και ως καταγγελία, ένα τρόπο πρόκλησης και συνάμα μια ομολογία χρεωκοπίας. Στο θρίαμβο του Μεταμοντερνισμού αναγνωρίζει το θρίαμβο του εκλεκτισμού, ένα πολιτισμό της ποικιλίας, μια «ήρεμη ανατροπή». Βγαίνουμε από τον κυρίαρχο φονεϊστικό για να μπούμε σε μια «διακοσμητική ευαισθησία». «Ας καλλιεργήσουμε την κρίση και ας αλλάξουμε τις αξίες. Σ' αυτή την έκρυθμη κατάσταση η πολλαπλότητα των άλλων είναι δεκτή».

Η ιδεολογία της κρίσης, διατυπωμένη διαφορετικά, δεν αποτελεί αποκλειστικότητα του Ρεστανύ. Είναι ο κυρίαρχος λόγος της καλλιτεχνικής επικαιρότητας, μολονότι πολλοί σημαντικοί καλλιτέχνες διαφωνούν. «Η κρίση είναι στο κεφάλι σας», διακηρύσσει ο Παύλος. «Όλα θέλετε να τα ζυγίσετε με τα δικά σας μέτρα και σταθμά... Μιλάτε για συστήματα και ταξινομήσεις και όχι για τέχνη». Και ο Βελίκοβιτς μου εμπιστευόταν καθώς ά-

Ο ΒΑΛΤΟ

του Ραούλ Ζαν Μουλέν

κουγε όλη αυτή τη φλυαρία: «Θα καταφέρουν να με αποθαρρύνουν σε σημείο που να μην καταλαβαίνω τα ίδια τα προβλήματα του ζωγράφου».

Αγανακτισμένοι ν' ακούνε μερικούς «εργολάβους» της μουσειολογίας, πολλοί καλλιτέχνες, έξω από την αίθουσα των συνεδριάσεων, κατηγορούσαν τα νέα έτοιμα μουσεία με τις συλλογές - πακέτο, πανομοιότυπες σ' όλο τον κόσμο, που αποτελούν το θεσμικό πλαίσιο της ηγεμονίας του διεθνούς εμπορίου της τέχνης.

Ο Βίλαν Σμιντ, ιστορικός και καθηγητής στη Σχολή Καλών Τεχνών του Μονάχου, σκιαγραφεί από την πλευρά του μια θεωρία για τη φήμη. Μας επενθυμίζει ότι ο κόσμος της τέχνης χωρίζεται ανάμεσα στο Μουσείο και το Εμπόριο, ότι το έργο είναι αντικείμενο ιδιοποίησης και ότι οι αληθινοί συλλέκτες σπανίζουν όλο και πιο πολύ και παραχωρούν τη θέση τους στους επενδυτές. «Ο καλλιτέχνης, σύμφωνα με τον Σμιντ, δεν πουλάει τη δουλειά του αλλά τη φήμη του, μια κάποια ιδέα για την υστεροφημία του. Το κοινό των μουσείων ή των εκθέσεων δεν συντηρεί την τέχνη, αλλά το εμπόριο της τέχνης. Δεν έρχεται για να καταλάβει την τέχνη, αλλά για να επαληθεύσει τη φήμη του καλλιτέχνη. Οι συλλέκτες αγοράζουν φήμη και έχουν την ψευδαίσθηση ότι συμμετέχουν».

«Η φήμη σήμερα είναι επιφανειακή, θα διακηρύξει ο Ζαν Λεμαρί. Η φήμη ενός καλλιτέχνη δεν μπορεί να συναγωνιστεί τη φήμη, ενός ποδοσφαιριστή. Ο Ρούμπενς, ο Βελάσκειθ ήταν στον καρδό τους πρεσβευτές της χώρας τους, ιδρυτές μουσείων. Σήμερα οι μεγάλοι καλλιτέχνες έπρεπε να διευθύνουν τα μεγάλα μουσεία και όχι οι σημερινοί μεταπράτες έργων...».

Πρώην διευθυντής του Εθνικού Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης στο Παρίσι και της Βίλλας Μέντιτσι της Ρώμης, ιστορικός της τέχνης, ο Ζαν Λεμαρί είναι πάνω απ' όλα ένας σημαντικός συγγραφέας. Φωτισμένος από την ποιητική φλόγα και την καλλιτεχνική δημιουργία της εποχής μας. Αναφέρθηκε αρχικά —και ήταν ο πρώτος— στο τοπίο, στο χώρο και στο φως των Δελφών, που υπήρξε ομφαλός του κόσμου, το κέντρο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Μας μίλησε για τον Όμηρο και τη μυθολογία, για να θυμηθεί έπειτα ότι, πριν καμιά σαράντα χρόνια, λίγο μετά τον πόλεμο —όταν ξανάβγαζε

στο φως το Σεζάν και τους μεγάλους ζωγράφους του Λούβρου, που είχαν φυγαδευτεί, στους αντάρτες για να προστατευτούν...— έτρεχε τα 1.500 μέτρα δρόμο στο στάδιο και απήγγειλε αρχαίους ποιητές στο θέατρο των Δελφών.

«Δεν υπάρχει διεθνής τέχνη», υποστηρίζει ο Λεμαρί σ' έναν αυτοσχεδιασμό γεμάτο έμπνευση και πάθος. «Η τέχνη δεν έχει σχέση με τη σύγχρονη εσπεράντο, που κυκλοφορεί παντού. Η ιστορία της τέχνης γράφτηκε με ρήξεις και συγκρούσεις, με μια διαδοχή από αλυσιδωτές συνδέσεις και αλλαγές. Αυτό που άλλαξε με τον μοντερνισμό είναι ότι ανακαλύψαμε την πολλαπλότητα των πολιτισμών. Το μοντέρνο πνεύμα, που δεν συμπίπτει αναγκαστικά με τον μοντερνισμό ούτε με την πρωτοπορία, υπήρξε πάντοτε μια μάχη για την ελευθερία. Μια νύχτα στο εργαστήριό του ο Πικάσο μου εξομολογιόταν: "αυτό που με έσωσε είναι ότι ποτέ μου δεν ήμουν οπαδός του μοντερνισμού... Είναι δύσκολο να βρεις το απόλυτο μέσα στο βάλτο με τα βατράχια". Εδώ και μερικές δεκαετίες οι πρωτοπορίες αναπτύχθηκαν και πολλαπλασιάστηκαν εις βάρος του μοντέρνου πνεύματος. Και τότε επινόησαν τον Μεταμοντερνισμό: η Καινοτομία τάχα διαλύθηκε, παρατηρείται ήρεμη ανατροπή, αλλά δεν υπάρχει υπέρβαση γιατί όλα μπορούμε να τα ανακτήσουμε, το κάθε τι μπορεί να επαναξιολογηθεί...! Ζούμε σε μια κοινωνία του θεάματος και της κατανάλωσης».

Και ο Ζαν Λεμαρί συμπέρανε: «Οι καλλιτέχνες είναι οι μεγάλοι αρχαιολόγοι της εποχής μας. Έμαθα τα πάντα από τους καλλιτέχνες και δεν πρέπει ποτέ να προτάσσουμε τον εαυτό μας στη θέση τους. Οι καλλιτέχνες είναι σκοτεινοί αβυθομέτρητοι... Η τέχνη μας βοηθάει να βλέπουμε καλύτερα. Ο άνθρωπος είναι ένα μίγμα από πέτρες και δέντρα όπως το τοπίο των Δελφών».

Μετάφραση: Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα

Ο Γάλλος κριτικός της τέχνης Ραούλ Ζαν Μουλέν, τώως γενικός γραμματέας, της «Διεθνούς Ένωσης Κριτικών της Τέχνης», (Α.Ι.Ψ.Α) προτείνει, λίγο καθυστερημένα, μια κριτική σύνθεση των απόψεων που ακούστηκαν στη Β' Διεθνή Εικαστική Συνάντηση των Δελφών στα τέλη του περασμένου Αυγούστου. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «L' Humanité» στις 13 Οκτωβρίου 1989.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Ντέιβιντ Ρικάρντο / Καρλ Μαρξ

ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΑΞΙΑ

Επιλογή κειμένων και εισαγωγή Γιώργος Σταμάτης
Μετάφραση Π. Μαυρομάτης και Θ. Μινόγλου
Εκδόσεις Θέμις Μινόγλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι απόψεις του Ντέιβιντ Ρικάρντο για τα σημαντικότερα ζητήματα της πολιτικής οικονομίας και τα σχόλια του Καρλ Μαρξ από το *Χειρόγραφο 1861-1863* συγκεντρωμένα για πρώτη φορά σε έναν τόμο που αποτελεί έτσι ντοκουμέντο της μαρξικής πρόσληψης της κλασικής πολιτικής οικονομίας και συγχρόνως εισαγωγή στην κλασική και την μαρξική οικονομική θεωρία. Επιλογή κειμένων και εισαγωγή: Γιώργος Σταμάτης. Μετάφραση: Παναγιώτης Μαυρομάτης και Θέμις Μινόγλου

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Μαξ Χόρκχαϊμερ
Η έκλειψη του Λόγου
μετάφραση Θέμις Μινόγλου

Καρλ Σμιττ
Η έννοια του Πολιτικού
μετάφραση και εισαγωγή Αλίκη Λαβράνου

Γιώργος Σταμάτης
Σχέδιο και αγορά στις
σοσιαλιστικές οικονομίες

Εκδόσεις Κριτική, Πατούσα 3,
Αθήνα, τηλ.: 3639434

Ἡ πεζογραφική μας παράδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Τό βιβλίο τῆς αὐτοκρατείας*
Ἐλισάβετ, Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ *Φθινόπωρο*,
 Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ *Θάνος Βλέκας*, Α. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ *Τό*
Τάξιμον, ΨΥΧΑΡΗΣ *Τό Ταξίδι μου*,
 Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Πρώτη ἀγάπη*, *Όταν ἦμουν δάσκαλος*,
 Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ *Τό βυσσινί τριαντάφυλλο*,
 Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ *Διηγήματα Α΄*, *Διηγήματα Β΄*,
 Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ *Ἀφηγήματα*, Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ
Τό πέραςμα τοῦ Θεοῦ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ
Οἱ νεκροί τῆς ζωῆς, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ
Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα, *Ἀφηγήματα*,
 Κ. ΡΑΔΟΣ *Ὁ πειρατής τῆς Γραμβούσης*,
 ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΛΑΣ *Διηγήματα*, ΑΝΔΡΕΑΣ
 ΜΕΤΑΞΑΣ *ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ Σκηναί τῆς ἐρήμου*,
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ *Λουκῆς Λάρας*,
 ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ἡ φόνισσα*,
 Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Ἡ κερένια κούκλα*,
 ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ *Διηγήματα τῆς στάνης*,
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ *Ὁ ζητιάνος*,
 Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Ὁ Πατούχας*,
 ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ἡ νοσταλγός*
καί ἄλλα διηγήματα, ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ
Νησιώτικες ἱστορίες, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
Ὁ πολυπαθής, *Ὁ ζωγράφος*,
 ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ρεμβασμός*
τοῦ Δεκαπενταυγούστου, ΚΩΣΤΑΣ
 ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ *Πεζογραφήματα*,
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ *Διηγήματα*, ΝΙΚΟΛΑΟΣ
 ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ *Τρελά διηγήματα*,
 ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ναυαγίων Νανάγια*

Σύμβουλος ἔκδοσης: Μανόλης Ἀναγνωστάκης
 Ἡ σειρά συνεχίζεται

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΓΡΑΦΤΗΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΟ 2000 'e DOGRU

Ὅσοι ενδιαφέρονται να εγγραφούν
 συνδρομητές στο ἐγκυρο και
 ενημερωμένο τουρκικό πολιτικό
 περιοδικό 2000 'e Dogru μπορούν
 να απευθύνονται στην εξής
 διεύθυνση:

Αντώνης Ζήκας
 Τ.Θ. 3738
 10210 Αθήνα

Εξάμηνη συνδρομή 8000 δρχ.

ΒΙΒΛΙΟ

Μια ευρωπαϊκή πολιτιστική πρόταση

Ο Μίλτος Πεχλιβάνος
 γράφει για το ευρωπαϊκό
 πολιτιστικό περιοδικό
 "Liber"

Ένα νέο πολιτιστικό περιοδικό, μέσα στα τόσα άλλα που κατακλύζουν την ήδη κορεσμένη διεθνή βιβλιαγορά, είναι σχεδόν αναπόφευκτο να περάσει απαρατήρητο, και όχι μόνο από το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Όταν όμως πρόκειται για ένα έντυπο που εκδίδεται ταυτόχρονα σε πέντε διαφορετικές γλώσσες και σε πάνω από ένα εκατομμύριο αντίτυπα, τότε οι μεμφίμοιρες προβλέψεις δεν έχουν πια καμία θέση, διαψεύδονται ευθύς εξαρχής.

Το *Liber*, που με τις άριστες αυτές προϋποθέσεις εγκαινίασε στις αρχές Οκτωβρίου την έκδοσή του, είναι ένα ρηξικέλευθο ευρωπαϊκό πείραμα. Διευθυντής του είναι ο Γάλλος κοινωνιολόγος Pierre Bourdieu και έδρα του το Παρίσι. Στην έκδοσή του όμως συμπράττουν τρεις μεγάλες ευρωπαϊκές εφημερίδες — η γερμανική *Frankfurter Allgemeine*, η γαλλική *Le Monde*, η ισπανική *El Pais* — και δύο λογοτεχνικά περιοδικά, το ιταλικό *L'Indice* και το αγγλικό *Times Literary Supplement*. Μεταφράζεται και τυπώνεται στις πέντε γλώσσες, και οι επιμέρους εθνικές εκδόσεις του διανέμονται ως ειδικό τριμηνιαίο ένθετο μαζί με τα αντίστοιχα έντυπα.

Οι προγραμματικές επιδιώξεις της συντακτικής επιτροπής κατατίθενται στο λιτό εκδοτικό σημείωμα του πρώτου τεύχους. Το *Liber* φιλοδοξεί να προσφέρει ένα βήμα στους καλλιτέχνες, τους συγγραφείς και τους επιστήμονες, για να ανταλλάξουν θέσεις και ιδέες, και να παραμερίσουν έτσι τη μονομέρεια και τον επαρχιωτισμό, την άγνοια απομόνωσης σε επιστημονικούς κλάδους, εθνικές παρα-

δόσεις ή ακαδημαϊκές συντεχνίες. Μέλημά του δεν είναι η αντικατάσταση των παλαιών πολιτισμικών εθνικισμών με έναν νέο «ευρωκεντρισμό»· αποσκοπεί στο να παροτρύνει τη δουλειά σε ευρωπαϊκή κλίμακα και να βοηθήσει στην υπέρβαση εκείνων των παρανοήσεων και των ετεροχρονισμών, που προξενούνται από τους γλωσσικούς φραγμούς, το βραδυ ρυθμό των μεταφράσεων ή την οκνηρία των ακαδημαϊκών παραδόσεων. Κανείς δεν θα αρνηθεί ότι το φορτίο είναι βαρύ και το σχέδιο φιλόδοξο, ίσως ακόμη και μεγαλεπήβολο. Φυλλομετρώντας όμως το πρώτο τεύχος δύσκολα δεν θα πεισθεί ότι το αποτέλεσμα είναι εφάμιλλο των προσδοκιών.

Στις σελίδες του *Liber* φιλοξενούνται άρθρα που αφορούν σε ποικίλες πλευρές του φάσματος των επιστημών, από την παλαιογραφία ως τη φυσική: Ο Pierre Bourdieu διαβάει το μυθιστόρημα της Virginia Woolf *Στο Φάρο* ως κείμενο - κλειδί για τις σχέσεις των φύλων. Ο Roger Chartier σχολιάζει γραμματολογικές εργασίες της τελευταίας δεκαετίας, με κοινό παρανομαστή τη μελέτη της τυπογραφικής μορφής των κειμένων ως παράγοντα, που συντελεί στην πρόσληψη της λογοτεχνίας από τους αναγνώστες της, και ως στρατηγικής, για να διασφαλιστεί η συμβολική εξουσία. Ο Ιταλός φυσικός Tito Arcchi προβλέπει την τρίτη επιστημονική επανάσταση στη φυσική, με τη μετάβαση από μια μονοσήμαντη σε μια πολυσήμαντη εικόνα του σύμπαντος. Η Γαλλίδα νομικός Mireille Delmas - Marty πραγματεύεται την ενοποίηση των επιμέρους ευρωπαϊκών δικαίων.

Η Ανατολική Ευρώπη και ο απόηχος των τελευταίων πολιτικών εξελίξεων απολαμβάνουν το μερίδιο του λέοντος. Μια σελίδα είναι αφιερωμένη στον Ρουμάνο ποιητή Mircea Dinescu, καταδικασμένο σε κατ' οίκον περιορισμό από το καθεστώς Τσαουσέσκου. Ο αναγνώστης θα βρει επίσης πληροφορίες για τα λογοτεχνικά περιοδικά που κυκλοφορούν στην Ουγγαρία μετά την άρση της λογοκρισίας, καθώς και για τις πολωνικές εκδόσεις βιβλίων, που ήταν μέχρι πρόσφατα απαγορευμένα στη Σοβιετική Ένωση. Τέλος, ο Boris Kagarlitzky, μέλος του «Λαϊκού Μετώπου για την Περεστρόικα», γράφει για την Άνοιξη της Πράγας και τις διαφορές της από τις ση-

μερικές μεταρρυθμίσεις.

Το πρώτο τεύχος του *Liber* κλείνει με μία ανοιχτή επιστολή προς την Ευρώπη. Αποστολέας είναι ο Chinweizu, δημοσιογράφος της *Guardian* του Λάγκος, και παραλήπτες όσοι κυρίως ευρωπαίοι γεννήθηκαν μετά από το 1960 και δεν πήραν έτσι μέρος στην νεοαποικιοκρατική ερήμωση της Αφρικής: «*Η δική σας γενιά μπορεί να συμβάλει, ώστε οι σχέσεις της Αφρικής και της Ευρώπης να θεμελιωθούν εκ νέου σε μία βάση, που να μην είναι ρατσιστική και ιμπεριαλιστική*».

*

Θα ήταν, ίσως, σκόπιμο να αναφερθούμε σε τρία ακόμη άρθρα, που με διαφορετική φορά το καθένα μοιάζουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό σημείο: ιχνογραφούν τις μορφές κάποιων σημαντικών ευρωπαίων διανουνμένων, μορφές που καθίστανται στις μέρες μας απρόβλεπτα επίκαιρες.

Ο ανατολικογερμανός συγγραφέας Günter de Bruyn σχεδιάζει το πορτρέτο του Heinrich Böll με καμβά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και το σύνδρομο των ενοχών, που κληροδότησε. Η ενοχή είναι κοινή και η ψυχολογική διαδικασία απώθησής της παρόμοια στις δύο Γερμανίες, μολονότι το πολιτικό και ιδεολογικό πρόσημο διαφέρει —αυτή είναι η προκλητική διαπίστωση του αρθρογράφου. Σύμφωνα με τον de Bruyn, ο Böll δίδαξε στους Γερμανούς, «οι οποίοι αμέσως απομάκρυναν τα ερείπια και ακόμη ταχύτερα απώθησαν τις ενοχές», τη μνήμη ως πράξη αντίστασης, το όραμα ενός κόσμου με ανθρωπιά.

Ένα παράλληλο όραμα, με συντηρητική ωστόσο ιδεολογική τιμή, μοιράζονται δύο άλλοι ευρωπαίοι διανοούμενοι, ο T.S. Eliot και ο E. R. Curtius. Βασισμένος στην ανέκδοτη ακόμη ιδιωτική αλληλογραφία τους —από το 1922 ως το θάνατο του δεύτερου στα 1956— ο Peter Godtman παρουσιάζει αυτή την ευρωπαϊκή φιλία.

Ο Eliot είχε την πεποίθηση ότι η πραγματική σημασία των κορυφαίων συγγραφέων μιας εθνικής λογοτεχνίας δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί χωρίς τη βοήθεια ενός τρίτου ματιού με ευρωπαϊκή οπτική. Την προσέγγιση αυτή θα προσφέρει ο Curtius. Μεταφράστης της *Έρημης Χώρας* στη γερμανική γλώσσα, είδε στον Eliot το θεματοφύλακα της ευρωπαϊκής παράδοσης και

δεν δίστασε, με ένα άρθρο του στα 1928, να του απονείμει τον καθοδηγητικό ρόλο στον αγώνα για τη διατήρησή της. Ο Godman παραθέτει ένα εύγλωττο χωρίο από το περίφημο βιβλίο του Curtius *Ευρωπαϊκή λογοτεχνία και λατινικός Μεσαίωνας*: «*Να δει κανείς την ευρωπαϊκή λογοτεχνία ως σύνολο είναι τότε μόνο δυνατό, όταν έχει βιώσει τα δικαιώματα του πολίτη σε όλες τις εποχές, από τον Όμηρο ως τον Γκαίτε (...)* Γίνεσαι Ευρωπαίος, αφού έχεις γίνει πρώτα Civis Romanus».

Ο Norberto Bobbio, τέλος, συστήνει τον Carlo Cattaneo με αφορμή την πρόσφατη συγκεντρωτική έκδοση των άρθρων του, δημοσιευμένων από το 1839 ως το 1844 στο περιοδικό *Il Politecnico* που ο ίδιος διηύθυνε. Ο Cattaneo, όψιμο τέκνο του διαφωτισμού, αφιερώθηκε στην εκλαίκευση της επιστήμης. Γνήσιος «πολυτεχνίτης» γράφει για τη χημεία, τη γλωσσολογία, τη λογοτεχνία, την ιστορία, την οικονομία κ.ο.κ. Παίρνει μέρος στο Risorgimento και κατά την εξέγερση του 1848 βρίσκεται στο Μιλάνο, παρόλο που ανήκει στους μετριοπαθέστερους και προτείνει τη δημιουργία «Ηνωμένων Πολιτειών της Ιταλίας». Ο Bobbio παραθέτει την τελευταία φράση ενός κειμένου του για τα γεγονότα του Μιλάνου: «*Πραγματική ειρήνη δεν θα βρούμε παρά μόνο αν δημιουργήσουμε τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης!*»

Το *Liber*, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, είναι ένα αισιόδοξο σημείο των καιρών. Για όσους πιστεύουν ότι η προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν πρέπει να αρκεσθεί στην τελωνειακή ένωση, δεν αποτελεί το μόνο ενθαρρυντικό μήνυμα. Στην τελευταία διεθνή έκθεση βιβλίου της Φρανκφούρτης, για παράδειγμα, ο Γάλλος ιστορικός Jacques Le Goff ανακοίνωσε ένα ακόμη φιλόδοξο εκδοτικό σχέδιο. Πέντε μεγάλοι ευρωπαϊκοί οίκοι (C. H. Beck Verlag - Μόναχο, Basil Blackwell Publishers - Οξφόρδη, Editorial Critica - Βαρκελώνη, Editori Laterza - Ρώμη και Editions du Seuil - Παρίσι) έχουν προγραμματίσει μια κοινή ιστορική σειρά με το γενικό τίτλο «*Χτίζοντας την Ευρώπη*».

Το μόνο μελανό σημείο σε όλα αυτά τα ωραία —και ίσως για κάποια ασκητικά, ελληνοκεντρικά αυτά ηχηρά— είναι ότι γίνονται ερήμην μας. Αν η ελληνική απουσία οφείλεται

στην αλαζονεία των ισχυρών ή στην ντόπια μακαριότητα και αναπαράδι, δεν μπορώ να το γνωρίζω. Το βέβαιο είναι ότι δεν θα μας βγει σε καλό.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑΚΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας ειδωλόατλης

Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1989

Ο γνωστός σκηνοθέτης Τάκης Κανελλόπουλος αφηγείται με μια ξεχωριστή πρωτοτυπία. Οι ήρωές του είναι οι «ήρωες» των μυθιστορημάτων όταν ζωντανεύουν και μιλούν στο περιθώριο των ιστοριών τους αλλά πάντα εντός των μυθευμάτων τους.

Οι επιστολές συστήνουν από μόνες τους ένα ιδιαίτερο είδος πεζογραφίας: εδώ ενεργοποιούν την αληθοφάνεια, χωρίς όμως να αναπαριστούν καμιά άλλη πραγματικότητα παρά της αυθαιρεσίας των αισθημάτων.

Οι ημερολογιακές εγγραφές δίνουν το στίγμα τους ως μορφές εσωτερικού μονόλογου, που εγγράφεται και πάλι στη συναισθηματική διαπλοκή.

Τα εξαιρετικά ασύμμετρα διηγήματα του Τ.Κ. συνθέτουν μια συνεχή μυθιστορία όπου «ειδωλόατλης» φαίνεται να είναι ο συγγραφέας/αφηγητής.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ

Η Βιρβρίτσα και άλλα διηγήματα
Εισ., επίλ. κειμένων και επιμ.:

Ελένη Λαδιά

Εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1989

Διηγήματα του λεγόμενου «Θεσσαλικού ηθογραφικού κύκλου» περιλαμβάνει ο μικρός αυτός τόμος. Ο Καρδινάλιος συγγραφέας και ζωγράφος (1897-1930), αν και βρογχίτιος, άφησε έργο αναλογικά μεγάλο: διηγήματα, θεατρικά έργα, ποιήματα, μελέτες για την τέχνη, άρθρα πολιτικά και σχόλια επικαιρότητας. Εξέδωσε ο ίδιος μια μόνο συλλογή με τίτλο *Όσοι Ζήσουν* (1927). Ορισμένα από τα διηγήματα Ουίς της συλλογής, καθώς και άλλα ανέκδοτα από τις συλλογές *Τραγικές Μάσκες* και *Νέα Μοντέρνα* περιλαμβάνονται σε αυτόν τον τόμο, που με φροντίδα επιμελήθηκε η Ελένη Λαδιά.

ΔΑΒΙΔ ΣΑΝΤΣΕΣ ΧΟΥΛΙΑΟ

Όμως είμαι πάντα βασιλιάς

Μετ. πρόλ.: Δανάη

Στρατηγόπουλου

Εκδ. Γνώσεις, Αθήνα 1988

Η έβδομη Δανάη αποδίδει με τη γνώστη αισθαντικότητα της αλλά και τη γνώση του νο-

τιαμερικάνικου ταμπεραμέντου το λυρικό αφήγημα του Κολομβιανού συγγραφέα. Ο Δαβίδ Σάντσεσ Χουλιάνου, κοινωνιολόγος, δημοσιογράφος και καθηγητής πανεπιστημίου καθιέρωσε ένα λατινοαμερικάνικο γραπτό λογοτεχνικό στυλ, κατάλληλο να απευθύνεται στο κοινό και με δίσκους ή κασέτες. Η νουβέλα του αυτή είναι προϊόν έρευνας και γνώσης πάνω στη λαϊκή μουσική του Μεξικού. Συνδυάζει τη θεατρικότητα με τη μουσικότητα διαμορφώνοντας μια πρόζα ιδιότυπη όπου ο μύθος ταυτίζεται με την ίδια τη ζωή: μια ζωή γεμάτη υπερβολή και πάθος.

ΜΕΛΕΤΕΣ

Α.Ι. ΤΑΧΟΣ

Το πρώτο σοβιετικό σύνταγμα του 1918

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1989

Το πρώτο σοβιετικό σύνταγμα του 1918, παρά τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε στη διαμόρφωση όχι μόνο των Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών αλλά και στις αναθεωρήσεις των Αστικών Συνταγμάτων φαίνεται πως δεν έχει γίνει αντικείμενο συστηματικής μελέτης. Ειδικά στην Ελλάδα η εκτίμηση του Α. Σβώλου ότι «το Σύνταγμα τούτο (...) αξίζει να αντιμετωπισθεί χωρίς προκατάληψιν και πάντως με σοβαρά προσοχήν», μόλις τώρα βρίσκεται το θετικό δέκτη.

Γιατί στη μελέτη αυτή εκτός από τα σχετικά κείμενα παρέχεται και μια κατατοπιστική εισαγωγή για το όλο ζήτημα. Γίνονται, δηλαδή, οι απαραίτητες συγκρίσεις με το Γερμανικό Σύνταγμα του 1919 καθώς και το Ελληνικό Σύνταγμα του 1927.

Η μελέτη αυτή έχει και το πρόσθετο προσόν ότι γίνεται «πέραν του καλού και του κακού», διότι πρόθεσή της είναι να υπηρετήσει την επιστήμη και να υπενθυμίσει, τόσο στους οπαδούς όσο και στους πολέμιους της κοσμοθεωρίας που θέλησε να εκφράσει το πρώτο Σοβιετικό Σύνταγμα, το αξίωμα ότι «Η ελευθερία νοείται πάντα ελευθερία για κείνον που σκέφτεται διαφορετικά».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΕΛΕΖΙΝΗΣ

Εύσημοι και άσημοι λόγοι

Κριτικά μελετήματα

Εκδ. Θέμα, Αθήνα 1988

Οκτώ κείμενα του φιλόλογου / κριτικού της λογοτεχνίας Ανδρέα Μπελεζίνη, που εξετάζουν μερικές από τις σημαντικότερες στιγμές στην ε-

έλιξη της ποίησης στη σύγχρονη Ελλάδα. Αναλυτικά περιέχει: 1. Ασημία και ταυτοσημία στην ποίηση. 2. Θα εξαιρέσουμε τον υπερρεαλισμό; 3. Γλώσσα και μορφή στην ποίηση της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. 4. Η «Μπαλλάντα για τους ποιητές που πέθαναν νέοι» του Μιχάλη Κατσάρου. 5. Το γλωσσικό φάσμα της νεοελληνικής ποίησης μετά τον πόλεμο (πρώτη μεταπολεμική γενιά). 6. Η σηματοδότηση του Γ. Χειμώνα στις τελευταίες σελίδες του αδελφού. 7. Η ποίηση του Λευτέρη Πούλιου: Καθρέφτης ή έσοπτρον μιας γενιάς; 8. Πειρασμοί και πειραματισμοί στην σύγχρονη ποίηση (και πρόζα).

...Η προσωπική μου θέση είναι ότι η ποίηση, κατά τη γλωσσική και επικοινωνιακή της διάσταση, αιωρείται όπως ένα εκκρεμές, ανάμεσα σε δυο ακραία, οριακά σημεία, προς τα οποία κατατείνει χωρίς ποτέ να φτάνει και να ακινητεί σε αυτά, στην ασημία και την ταυτοσημία».

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ - ΑΛΕΞΗΣ ΤΟΤΣΙΚΑΣ
Παραδοσιακές κρήνες της Πελοποννήσου
Εκδ. Οδυσσεύς

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζονται πάνω από εκατό, αντιπροσωπευτικές της λαϊκής τε-

χνικής, παραδοσιακές βρύσες της Πελοποννήσου.

Δίνονται γενικά στοιχεία για τις κρήνες, ονομασία, η ιστορία, οι δημιουργοί τους, η τεχνική και η διακόσμηση, η σύνδεσή τους με τον περίγυρο και τέλος η απομνημόνευσή τους στο δημοτικό τραγούδι, τα έθιμα και τη λαϊκή λατρεία.

Με το βιβλίο αυτό εμπλουτίζεται η φτωχή έτσι κι αλλιώς σχετική βιβλιογραφία που αναδεικνύει την ομορφιά αλλά και τη σημασία που έχουν οι κρήνες στη λαϊκή μας παράδοση, και μας γνωρίζει τον αρχιτεκτονικό τύπο που κυριαρχεί στην Πελοπόννησο.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΑΡΙΑ ΣΟΥΝ ΛΑΝΤΑ
Τσαν το φάντασμα
Ιστορία από τη χώρα των Βάσκων
Εικονογράφηση: Γιόν Σαμπαλέτα
Μετ. Αγγελική Βρεττού

Ο Τσαν το φάντασμα είναι μια πρωτότυπη και τολμηρή προσέγγιση των «διαφορετικών» παιδιών. Η συγγραφέας προσπαθώντας να αποτυπώσει τη μεταίχμιακή αυτή κατάσταση, που κυμαίνεται μεταξύ της ιδιαιτερότητας και της δυσπροσαρμοστικότητας, θίγει ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Ο Τσαν είναι το φάντα-

σμα / αφηγητής που γνωρίζει και μας μεταδίδει την ιστορία με ευαισθησία και κατανόηση.

Η συγγραφέας, είναι φανερό, δεν ταυτίζεται με τις λύσεις που η κοινωνία προτείνει. Εμμέσως εισηγείται την τρυφερότητα και την κατανόηση ως μόνο τρόπο να βοηθηθούν οι «διαφορετικοί» άνθρωποι.

ΠΟΙΗΣΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΡΑΝΙΩΤΗΣ
Έβυσσος Άνοιξης
Εκδόσεις 'Ικαρος, Αθήνα 1989

Ταλαντευόμενη ανάμεσα στα δυο φαινομενικά άκρα, το ρεαλισμό και το λυρισμό, η γραφή του Δ. Κρανιώτη επιτυγχάνει να φθάσει την ισορροπία που περικλείει μέσα της η γνησιότητα.

Με περισσή ευαισθησία και δεινότητα ο ποιητής μοιάζει να σταχυολογεί τις λέξεις μια - μια τοποθετώντας τις την κατάλληλη στιγμή μέσα στο στίχο, χωρίς να παρασύρεται από το ναρκισσισμό τους, ανοίγοντας νέους δρόμους στη νεοελληνική ποίηση.

Δείγμα γραφής:

Έδω, ό ήλιος είναι άνθρωπος / ό γαίδαρος φιλόσοφος / και ή άνοιξη ένα παιδί που μεθάει / μέ την εύχή της σαύρας / και την ήχώ του προβάτου στά πεύκα τά φαράγγια.

κυλάει καλλιρόη / και ...Ξεχνιέσαι πώς ξαφνιάζεσαι και... / ριζώνεις. / Έδω, ό άνθρωπος είναι ήλιος.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΝΤΟΜΑΛΗΣ
Το χάος (1)
της ταπείνωσης και της οργής
Λάρισα 1989

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗΣ
Φλας
Πρόλογος: Ανδρέας Αγγελάκης
Εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1989

Μ. ΣΟΛΟΧΩΦ
Πολέμησαν για την πατρίδα
Εκδ. Μίνωας, Αθήνα (χ.χ.ε.)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ
Από το φέρετρο του Σεφέρη...
στο 1984 του Όργουελ
Εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 1989

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ
Αλησμόνητα σινεμά
Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1989

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΙΤΣΑΛΗΣ
Σπουδές στην Ευρώπη
Εκδ. «Δωδώνη», Αθήνα - Γιάννενα 1988

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕΛΙΣΣΙΝΟΣ
Ισοκράτους προς Δημόκιο
Αθήνα 1989

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΣ
Όταν ο κόσμος λιγότεψε απότομα
1989

από τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

**Ανάπτυξη
και εκσυγχρονισμός
της Ελληνικής
κοινωνίας**

ΤΟΜΑΣ ΧΟΜΠΣ

Λεβιάθαν
ή
Υλη, Μορφή και Εξουσία
μιας Εκκλησιαστικής και Λαϊκής
Πολιτικής Κοινότητας

Τόμος Α': Μετάφραση:
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Τόμος Β': Μετάφραση:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. ΓΚΑΡΚΑΝΑΣ - Τ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ - ΓΙΑΝ. ΣΠΡΑΟΣ

**Η πολιτική
της οικονομικής
σταθεροποίησης**

Εισαγωγή - Παρουσίαση
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΨΗΜΜΕΝΟΣ

**Η Ελληνική Φιλοσοφία
1453 - 1821**

Τόμος Α': Η κυριαρχία
του Αριστοτελισμού

Τόμος Β': Η επικράτηση
της νεωτερικής φιλοσοφίας

Ν. ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Θ. ΛΙΠΟΒΑΤΣ - Μ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ

**Λαϊκισμός
και Πολιτική**

Εισαγωγή
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΑΛ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ - Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Π. ΚΑΖΑΚΟΣ - ΒΑΓ. ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ
ΧΡ. Α. ΡΟΖΑΚΗΣ - Γ. ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

**Οι Ελληνοτουρκικές
σχέσεις
1923 - 1987**

**ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ**

εκδόσεις «γνώση»

Ιηποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
Τηλ. 3620941 - 3621194

δια λογος

U.F.O à T.V.

● Αναζητείται κραυγή
απελπίσας «γρηγορείτε»,
«φτάνει», «αμάν πια» κτλ..

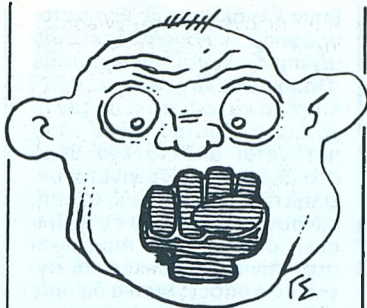
Αγαπητό Αντί,

Στην Ε.Τ.* αναπτύσσεται ένα φαινόμενο επίγειου νεοελληνικού UFO. Η ενσάρκωση της αγλωσσίας, της πολιτιστικής υποβάθμισης και της αμορφωσίας εναρμονίζονται, ώστε να παρουσιάσουν συμβολικά την κατάντια του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη σημασία της «επικοινωνίας» στην Ελλάδα, αλλά και να επιβεβαιώσουν επιπλέον την ανυπαρξία κριτηρίων επιλογής των ανθρώπων των mass media. Αντίστοιχο φαινόμενο του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη σημασία της «πολιτικής» στη χώρα μας συνιστά η εκλογή ενός εκδότη ημερησίου φύλλου του Τύπου στο κοινοβούλιο. Δεν θα αναφερθώ, λοιπόν, στη ραγδαία εξέλιξη ενός αγράμματος αθλητικογράφου Β' κατηγορίας αγώνων ποδοσφαίρου σε τηλεοπτικό σχολιαστή της παρέλασης της 28ης Οκτωβρίου, και των εκλογών του Νοεμβρίου σε εθνικό δίκτυο (σύνδεση με τα studio της ΕΤ στη Θεσσαλονίκη). Ίσως αν έμενε στα όρια του αθλητικού σχολιασμού να μην ήταν και ένα τόσο πολύ επώδυνο φαινόμενο, αλλά το Συνταγματικό Δίκαιο (ίσως και να) απαιτεί κάποια εξειδίκευση. Όσον αφορά στην περιγραφή της παρέλασης, τα λάθη και η ισοπέδωση κάθε έννοιας της περιγραφής ξεπέρασαν και αυτά τα όρια της σημασίας του αυτονόητου (και ανόητου) παχύρευστου. Τι να πούμε; «Και μη χειρότερα» ή το κινδυνολογικό «Γρηγορείτε και απολύετε»; Το «μη χειρότερα» το χορτάσαμε πια.

Κώστας Θεολόγου

Πολιτειολόγος, Θεσσαλονίκη

* Ελληνική τηλεόραση, όχι Extra Terrestrial

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΜΙΑΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ

● Πέντε σπουδαστές μας γράφουν για τις περιπέτειες ενός προγράμματος της ΕΟΚ για επαγγελματική κατάρτιση νέων στο Δήμο Νέας Σμύρνης

Φαίνεται πως το 'χει το «κακό το ριζικό μας», όπως το λέει ο ποιητής, που σ' αυτή τη χώρα των θαυμάτων, καταστρέφουμε στη γέννηση του ο,τιδήποτε πάμε να δημιουργήσουμε. Όλοι αναφέρονται στην ανάπτυξη και κατά αξιοθαύμαστο τρόπο όταν δίνεται η ευκαιρία να αξιοποιήσουν κάποια κονδύλια γι' αυτήν επιλέγουν και πάλι την υπανάπτυξη.

Ο λόγος και πάλι για τις επιδοτήσεις της ΕΟΚ. Ως γνωστόν επιδοτούνται με δισεκατομμύρια προγράμματα για την ψυχική υγεία (π.χ. Λέρος) ή για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. Πρέσπες) και αντι τούτων μας προκύπτουν, διαιώνιση των μεσαιωνικών μεθόδων συντήρησης της ψυχικής αρρώστιας στη Λέρο και καταστροφή του οικοσυστήματος των Πρεσπών.

Πηγαίνοντας λίγο παρακάτω συναντάμε τώρα το ζήτημα της παιδείας και της ανεργίας των νέων. Πρόσφατα η ΕΟΚ έχει εκπονήσει ένα πρόγραμμα για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, βοηθώντας την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών με κύρια κατεύθυνση τη διεθνική επικοινωνία των ευρωπαϊκών κρατών, σε αντιπαράθεση με την αμερικανική αγορά.

Σ' αυτό το πλαίσιο, ο Δήμος Νέας Σμύρνης υπέβαλε το φθινόπωρο του '88 αίτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για χρηματοδότηση ενός Κέντρου Σπουδών για VIDEO. Οι νέοι που θα έπαιρναν μέρος θα ήταν επιδοτούμενοι, με στόχο την επαγγελματική τους κατάρτιση πάνω στις νέες τεχνολογίες που αφορούν τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα. Η ΕΟΚ σύντομα απαντά θετικά και εγκρίνει το ζητηθέν κονδύλι, στο οποίο ο Δήμος υποχρεούται να συμμετέχει κατά 45%. Αυτό

σημαίνει συνυπευθυνότητα του Δήμου για την αυστηρή τήρηση του προγράμματος.

Την άνοιξη του '89 αποστέλλει το ποσό που της αντιστοιχεί και ο Δήμος ενημερώνει ότι το πρόγραμμα ξεκινά. Στα μέσα του Ιουνίου '89 προκηρύσσει διαγωνισμό για την επιλογή σπουδαστών.

Συγγροτείται εξεταστική επιτροπή η οποία επί επτά ολόκληρες μέρες διεξάγει γραπτές και προφορικές εξετάσεις, μετά τις οποίες απορρίπτονται περίπου 20 από τους 75 υποψήφιους. Όπως πληροφορούμαστε ο Δήμαρχος της Νέας Σμύρνης ζητάει από την επιτροπή να «περάσει» τους έντεκα από τους είκοσι απορριφθέντες, δικαιολογώντας ως εξής την απαίτησή του: Οι παραπάνω αποτελούν προστατευόμενους δημοτικών συμβούλων, οι οποίοι προτιθενται σε περίπτωση άρνησης της επιτροπής να τους δεχθεί, να δυσκολέψουν τη χρηματοδότηση για την εφαρμογή του προγράμματος. Πάντως δημοτικοί σύμβουλοι αρνήθηκαν κατηγορηματικά ότι απαιτήσαν κάτι τέτοιο, αφού έτσι κι αλλιώς μια μόνο φορά εγκρίνεται το πρόγραμμα συνολικά και αυτό είχε γίνει προ πολλού.

Κάτω από αυτόν τον εκβιασμό η επιτροπή αντιπρότεινε ότι, εν τω μεταξύ περιπτώσεις θα έπρεπε να γίνουν δεκτοί όλοι οι υποψήφιοι μηδενός εξαιρουμένου, και με την προϋπόθεση ότι στο τέλος του πρώτου διμήνου θα υποχρεούνται σε εκ νέου επιλογή, κατόπιν εξετάσεων απ' όλους πλέον τους καθηγητές. Έτσι λοιπόν όλοι οι υποψήφιοι εκλήθησαν να υπογράψουν διμήνη προσωρινή σύμβαση αντι ετήσιας.

Η έναρξη του κέντρου VIDEO στις 9 Οκτωβρίου ήταν για όλους μια οδυνηρή έκπληξη. Αντί των μεγάλων υποσχέσεων των υπευθύνων και του Δημάρχου κ. Μπεχλιβανίδη προσωπικά κατά τα εγκαίνια της 6ης Οκτωβρίου ότι, είμαστε οι πρωτοπόροι στην τέχνη του VIDEO, εφοδιασμένοι με σύγχρονα μηχανήματα με τη χρήση των οποίων θα γίνουμε άρτιοι επαγγελματίες, κινηματογραφιστές VIDEO ανωτάτου επιπέδου, πρότυπο Σχολής απέναντι στις υπάρχουσες ιδιωτικές κινηματογραφικές σχολές, βρεθήκαμε μπροστά σε ένα νέο ελληνικό αλαλούμ που θα προσπαθήσουμε να σας μεταφέρουμε αμέσως:

Α) πλήρης ανυπαρξία προ-

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σόλωνος 34 • Τηλ. 3608055 - 3606882

γράμματος σπουδών, φιλοσοφίας και στόχων προγράμματος, μεθόδου και παιδαγωγικής.

Μας μοίρασαν φυλλάδιο όπου αντί των παραπάνω ανέφερε τα εξής:

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ: «Η γυναίκα και ο κινηματογράφος», «Ανάλυση κινηματογραφικής εικόνας», «Ιστορία των τεχνών και του πολιτισμού», «Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας».

2. ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ: «Κάμερα», «Φωτογραφία», «Ηλεκτροακουστική» και «Ηχοληψία».

Αυτό ήταν όλο κι όλο το καταπληκτικό «πρόγραμμα» για το Κέντρο VIDEO.

Δεν θα μπορούσε να σχολιασθεί σοβαρά το παραπάνω

γιατί, και ο πιο άσχετος θα αναγνώριζε χονδροκομμένες ελλείψεις όπως, το μάθημα της σκηνοθεσίας, του μοντάζ, του σεναρίου, της ιστορίας κινηματογράφου κτλ. Ειδικά τα μαθήματα που θα 'χαν σαν αντικείμενο αυτή καθ' εαυτή τη γλώσσα της νέας, για μας, τέχνης απουσιάζουν, παντελώς αφού εξάλλου ανάμεσα στους έξι καθηγητές κανένας δεν είναι σκηνοθέτης!!! Αντί τούτων, από τις πρώτες κιόλας μέρες το μάθημα «Η γυναίκα και ο κινηματογράφος» εισέβαλε πανηγυρικά στο πρώτο κιόλας στάδιο της «βασικής», όπως μας είπαν εκπαιδευτές μας. Η καθηγήτρια, κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες να μας «εισάγει» στο θέμα, κι εμείς στην πλειοψηφία μας χάσαμε προσπαθώντας να συλλάβουμε την απίθανη εκείνη σχιζοφρένεια. Με καλή πρόθεση, μπροστά στις διαμαρτυρίες μας, η καθηγήτρια προσφέρθηκε να μας διδάξει και Ιστορία του Κινηματογράφου, μιας και δεν είχε συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα. Αλλά και στο επόμενο μάθημα αντί τούτου κάναμε θεωρητική ανάλυση κειμένου της Μαργκερίτ Ντυράς για τον κινηματογράφο.

Άλλος καθηγητής που δήλωσε «θεωρητικός», στο μά-

θημα «Ανάλυση της κινηματογραφικής εικόνας» ξεκίνησε με σημειολογία, συνέχισε με Όρσον Ουέλλες και μετά θέλησε να καταπιαστεί με τον ήχο και το θέατρο. Κάθε τόσο πετάγεται από το ένα θέμα στο άλλο χωρίς να γίνεται αντιληπτή η μεταξύ τους σχέση, και σαν να μη φτάνει αυτό βρίσκει σκόπιμο να σημειώνει στον πίνακα γαλλικές και αγγλικές φράσεις για να διευρύνει, ίσως, τις γνώσεις μας.

Αυτό το αλαλούμ θα συνεχιστεί και στα υπόλοιπα μαθήματα της ομάδας των Τεχνικών, οπερατέρ καθηγητής για την κάμερα, ανακαλύπτοντας πως αγνοούμε στοιχειώδεις έννοιες της γλώσσας του κινηματογράφου (π.χ. πλάνο, είδη πλάνων, κινήσεις μηχανής, κλπ.) προθυμοποιείται από μόνος του να μας διδάξει από ντεκουπάζ μέχρι σκηνοθεσία. Το ίδιο συμβαίνει στο μάθημα της ηχοληψίας, όπου ο καθηγητής, τη μια φορά προσπαθεί να μας εξηγήσει το μαγνητόφωνο και την επομένη, προφανώς αντιληφθείς ότι δεν μπορούμε να παρακολουθήσουμε αυτά τα πρωθύστερα, προσπαθεί να κάνει ιστορία του Ήχου.

Το χάος ολοκληρώνεται στο τέλος της πρώτης εβδομάδας όταν επιλέγεται (από

ποιους, γιατί, με ποιο σκεπτικό;) και κατεβαίνει ως UFO για προβολή η ταινία ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙΗΝ, συνοδευόμενη από ένα ακατανοήτο κείμενο - συρραφή φράσεων, του οποίου ο «συγγραφέας» κρύβει το όνομά του κάτω απ' την βαρύγδουπη υπογραφή: «Διεύθυνση Σπουδών» (!) Το μόνο που με σαφήνεια μας πληροφορεί το παραπάνω κείμενο - ανάλυση είναι ότι, η ταινία αποτελεί ΣΤΑΘΜΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ. Αλήθεια, σταθμός σε ποια ιστορία, ποιανού παγκόσμιου, και τίνας κινηματογράφου; Η παραπάνω απορία δεν λύθηκε, αντίθετα ο φερόμενος ως υπεύθυνος κι εμπνευστής του παραπάνω προγράμματος, κ. Γ. Αντωνόπουλος, προσπάθησε να μας αναλύσει την ταινία δυσκολεύοντας για μας περισσότερο την κατάσταση: αναφερόταν σε «μοντάζ», «ντεκουπάζ», «πλάνα» και άλλα, θεωρώντας σαν δεδομένο ότι όλα, μας ήταν γνωστά. Στο τέλος μάλιστα μας ζητήθηκε να υποδείξουμε πλάνα με «βάθος πεδίου».

Από όλα αυτά καταλαβαίνουμε ότι δεν υπάρχει ένα συνολικό και συγκεκριμένο πρόγραμμα, αλλά μας δίνονται σκόρπιες πληροφορίες, πολλές φορές ασύνδετες με το

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: ΤΟ «ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ» ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ

Όψεις του εθνικού προβλήματος
στην Ελλάδα (1830-1880)

Ποιες είναι οι αντιλήψεις για το ελληνικό έθνος και τον προορισμό του;

Αυτό είναι το καίριο ερώτημα που θέτει και ερευνά η ιστορικός Έλλη Σκοπετέα. Βιβλίο ιστορικό όσο και ιδεολογικό, που είναι χρήσιμο για την κατανόηση του νεοελληνικού βίου, έως και της σημερινής συγκυρίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο Ανδρέας Πετρουλάκης, γνωστός από την καθημερινή του παρουσία στην «Αυγή», στο πρώτο του λεύκωμα, καταγράφει τα καθήκαστα της πολιτικής μας ζωής με καυστικό χιούμορ και μοναδική διεισδυτικότητα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
Δεινοκράτους 131 Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

αντικείμενο σπουδών. Αυτή η σχιζοφρένεια συνεχίζεται πάνω στις πλάτες μας εδώ και τρεις βδομάδες με χαριτωμένο αυταρχικό «στυλ» αφού κάθε φορά στην ερώτησή μας: «τι σημαίνει αυτό, δεν καταλαβαίνουμε τίποτα, γιατί δεν τα πιάνουμε όλα απ' την αρχή, γιατί μας ξεκινάτε από τη μέση», παίρνουμε τις παρακάτω απαντήσεις, απάνθισμα ι-σως μιας καινούργιας παιδαγωγικής που θέλει να μας ρίξει «στα βαθιά νερά» όπως μας εξήγησαν: «μας κοστίζετε πολλά λεφτά, ανοίχτε τα μάτια σας να μάθετε, δεν φτάνει που πληρώνεστε έχετε και απαιτήσεις, όποιος δεν θέλει, να φύγει να έρθουν άλλοι, διαβάστε και κανένα βιβλίο, η Ελλάδα γι' αυτό δεν πάει μπροστά, σοβαρευτείτε, χρειάζεται ένα επίπεδο για να παρακολουθήσετε, όχι στην προχειρότητα»!!!

Έχουμε παρόλα αυτά, κάθε διάθεση να προσαρμοστούμε, ρωτάμε, ζητάμε διευκρινίσεις, καταβάλλουμε φιλότιμες προσπάθειες να βρούμε μια μέθοδο προσέγγισης της «ύλης», προσπαθούμε να αντισταθούμε στην αντιμετώπισή μας ως ηλιθίων και αρνούμαστε να δεχτούμε πως η Μεγάλη Τέχνη είναι απρόσιτη για μας.

Β. Ανυπαρξία μηχανημάτων

Όσον αφορά υποσχεθέντα σύγχρονα μηχανήματα για VIDEO, αντικρύσαμε τα παρακάτω:

α) Μια κινηματογραφική μηχανή λήψεως 16mm. προσφερόμενη από τον καθηγητή κάμερας, β) ένα μαγνητόφωνο NAGRA προσφερόμενο από τον καθηγητή της ηχολήψιας, γ) μια φωτογραφική μηχανή προσφορά της καθηγήτριας της φωτογραφίας.

Όπως γίνεται φανερό στο σημείο αυτό τα πράγματα γίνονται ιδιαίτερα σοβαρά, γιατί μας δηλώνεται ότι τα παραπάνω και άσχετα με VIDEO μηχανήματα δεν θα έχουμε τη δυνατότητα να τα χειριστούμε, την ίδια ώρα μας ζητιέται σε ένα μήνα να παραδώσουμε ταινία σε φιλμ! Κι ακόμα πιο σοβαρά όταν αντιλαμβανόμαστε ότι μας κοροϊδεύουν. Καμία σαφή απάντηση δεν παίρνουμε για το πότε θα έρθουν τα μηχανήματα. Τη μια μας λένε κάτι για προβλήματα στο τελωνείο, την άλλη ότι θα 'ρθουν τον Φεβρουάριο. δε μας διευκρινίζουν τι

μηχανήματα θα είναι και πόση χρηματοδότηση δόθηκε, και γενικά δεν υπάρχει γύρω από το ζήτημα καμία διαφάνεια, αντίθετα επιδιώκεται συγκάλυψη.

Γ. Ανυπαρξία Διοίκησης

Μάταια εδώ και τρεις βδομάδες προσπαθούμε να μάθουμε ποιος ασκεί χρέη Διοίκησης, ποιος κατάρτισε το Πρόγραμμα Σπουδών, τι ακριβώς κάνει η Γραμματεία εκτρίων ατόμων, τι ακριβώς αρμοδιότητες έχουν πρόσωπα που κυκλοφορούν στη Σχολή.

Ένας από μας που προσπάθησε απ' τις πρώτες μέρες να εκφράσει αποψη για το περιεχόμενο του προγράμματος στον φερόμενο ως συντονιστή κ. Ριζά αντιμετωπίστηκε με ειρωνεία κι έμμεση απειλή. Ο, κατά τις πληροφορίες μας, υπεύθυνος εκπαιδευτικού προγράμματος κ. Γ. Αντωνόπουλος αργότερα εξαφανίστηκε, και την ευθύνη του προγράμματος ανέλαβε ο συντονιστής από κοινού μετά κάποιες κυρίες Π. Παντελέοντος. Αυτή η σκιώδης Διοίκηση, αντιλαμβανόμενη συνεχείς διαμαρτυρίες μας στους καθηγητές προσπάθησε να μας εξηγήσει στα στόματα των κ. Α. Ριζά και Γ. Αντωνόπουλου ότι τα πολύ ειδικά μα-

θήματα σκηνοθεσίας, σεναρίου, μοντάζ, είναι άχρηστα γιατί είναι «τυποποιημένα», αντικεινται στη φιλοσοφία του προγράμματος που στηρίζεται στην «άρνηση της εξειδίκευσης». Ο κ. Αντωνόπουλος εξήρε επίσης, το ρόλο του Μάη του '68 και μεγαλοστομούσε για τη συγκρότηση κινηματογραφικών ομάδων συλλεκτικής βάσης για να έρθει την επόμενη να μας απαγορεύσει τη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης.

Επειδή, μετά τα παραπάνω, σταματήσαμε να έχουμε ψευδαισθήσεις ότι, βρισκόμαστε σε κάποιο κέντρο VIDEO και σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων, αφού στην ουσία πρόκειται για ΣΧΟΛΗ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ή ΒΙΤΡΙΝΑ του Δήμου, όπου τα πάντα μπορούσαν να διεκπεραιώνονται και χωρίς εμάς, σκεφτήκαμε ότι έπρεπε να αντιδράσουμε. Με αφορμή κάποιο πρόβλημα που προέκυψε στις 25 Οκτώβρη στο μάθημα «Ιστορία και Τέχνη» όταν ζητήσαμε να ακολουθηθεί μια πιο προσιτή σε μας μέθοδος διδασκαλίας, προτεινάμε στους συναδέλφους τη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης. Με τη σύμφωνη γνώμη όλων των παρισταμένων, εκδώσαμε ανακοίνωση, την οποία τοιχοκολλήσαμε, για Συ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο κόσμος του κιτς, η κακογουστιά χωρίς μέτρο, όπως εντοπίζεται στο περιβάλλον μας, σήμερα. Αυτή είναι η περιήγηση, που πραγματοποιείται με αυτό το βιβλίο: περιήγηση στο νεοελληνικό χώρο, τις διανθρώπινες σχέσεις, τις νοοτροπίες, τη γλώσσα και ουσιαστικά το ύφος και το ήθος της ζωής μας.

Μέσα από χίλια και πλέον φωτογραφικά παραδείγματα, το κιτς καταγγέλλεται όσο και διακωμωδείται. Με άρθρα, που καλύπτουν ένα μεγάλο αριθμό υποθεμάτων, με υλικό καταταγμένο σε ενότητες, έτσι που να συγκροτείται μια σφαιρική θεώρηση του φαινομένου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
Δεινοκράτους 131 Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1989 - 1990**

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Σ. ΧΑΛΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΑΟΥ ΤΡΙΚΟΠΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980

νελευση την επόμενη μέρα. Η καθηγήτρια του εν λόγω μαθήματος προσπάθησε να μας ανακόψει!! «αφήστε τις συνελεύσεις, δεν βγάζουν πουθενά, άμα δεν σας αρέσει να φύγετε, πριμνούν άλλοι...». Σε λίγο κατέφθασε επιθετικός ο κ. Γ. Αντωνόπουλος ο οποίος ξεχνώντας το Μάη και τα κινήματα ζήτησε να μάθει τους «ενόχους»... και κατέληξε: «είναι Σχολή του Δήμου και δεν έχετε δικαίωμα για συνέλευση, δε δικαιούστε να χρησιμοποιήσετε αίθουσα της Σχολής, ούτε συνέλευση σε ώρα μαθήματος μπορείτε να κάνετε, είστε υποκινούμενοι, θα μου κλείσετε τη Σχολή». Στο διαπληκτισμό προστέθηκε η κυρία Π. Παντελέων αγνώστου αρμοδιότητας, που μας ξεκαθάρισε ότι απαγορεύεται ο συνδικαλισμός γιατί «εδώ δεν είναι Πανεπιστήμιο» και τελειώνοντας ο κ. Αντωνόπουλος αφαίρεσε με βιαιότητα την ανακοίνωση και αφού την έσκισε την πέταξε...

Ο πιο πάνω κύριος κρυφτηκε, και από τότε δεν τον ξαναείδαμε. Αντί γι' αυτόν κατέφθασαν την επομένη μέρα ο κύριος Ριζάς και ο κ. Δήμαρχος και μας υποχρέωσαν να παρακαθήσουμε σε «συνέλευση» κάτω από την εποπτεία τους κατά την οποία για μιάμιση ώρα προσπάθησαν να μας τρομοκρατήσουν, να μας διασπάσουν, και να μας απειλήσουν ως εξής:

α) είπαν ότι, το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών δεν μας αφορά, ούτε το που αποσκοπεί η Σχολή, τι πρόγραμμα έχει υποβληθεί στην ΕΟΚ, ούτε τότε και τι μηχανήματα θα έρθουν·

β) οφείλουμε να υπακούμε, να δεχόμαστε ό,τι μας προσφέρει και δεν έχουμε κανένα δικαίωμα να κρίνουμε το πρόγραμμα και καθηγητές·

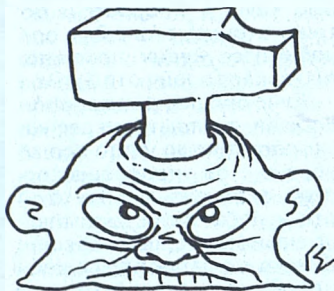
γ) απαγορεύεται ο συνδικαλισμός, εκτός κι αν αφορά τασάκια και καλοριφέρ (SIC)·

δ) αντιστρέφοντας την πραγματικότητα μας κατηγορήσαν ότι, δεν θέλουμε να μάθουμε και παρεμποδίζουμε δήθεν αυτούς να μάθουν και μας εκβίασαν με υποταγή με τη δήλωση «οποιοσδήποτε δεν θέλει να μάθει να φύγει»·

ε) ο κ. Ριζάς προσωπικά, δήλωσε πως δεν θα δεχθεί στη σχολή «άτομα σαν και τους καταληψίες της Θεσσαλονίκης που παλεύουν για την αντιγραφή» διαστρεβλώνοντας προκλητικά τα αιτήματα των φοιτητών για την πειθαρχική δίωξη αλλά και το νόημα του δικού μας αγώνα·

στ) προσπάθησαν να παρου-

σιάσουν τις διαμαρτυρίες μας σαν υποκινούμενες και επιδεικνύοντάς μας σαν «ενόχους» καθοσιώσεως μπροστά σε όλους, μας υπέβαλλαν σε ασφαλιστική μέθοδο να ομολογήσουμε τους «καθοδηγητές μας». Επεδίωκαν με αυτόν τον τρόπο τον εξευτελισμό μας μπροστά στους συναδέλφους μας και την απομόνωσή μας·

ζ) στην ερώτηση συναδέλφων μας ποιος κατήρτισε αυτο το ασυνάρτητο πρόγραμμα απάντησαν ότι αυτό έγινε από τον κ. Ριζά και την κ. Π. Παντελέοντος που δηλώθηκε και αυτή ως συντονίστρια. Σημειώνουμε πως ο κ. Ριζάς δήλωσε βιολόγος και η κυρία αγνώστου ειδικότητας·

η) στην ερώτησή μας ποιος ασκεί χρέη Διοίκησης απάντησαν ότι η Σχολή διευθύνεται από τους δύο συντονιστές και το Δήμαρχο (sic)·

θ) μας τόνισαν ότι μας πληρώνουν ενώ αλλού θα πληρώναμε, κι όποιου δεν του αρέσει να φύγει γιατί περιμένουν άλλοι, επιδιώκοντας έτσι την εξαγορά μας·

ι) Τελειώνοντας ο κ. Δήμαρχος δήλωνε «οποιασδήποτε δεν του αρέσει ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΝΤΡΑ»!!!

Μετά τις παραπάνω εξελίξεις, κι αφού πέτυχαν σε κάποιο βαθμό, κάνοντας κατάχρηση εξουσίας, ψυχολογικό εκβιασμό και απειλές και εκμεταλλευόμενοι τη σχέση εξάρτησης, να μας ενοχοποιήσουν και να εκφοβίσουν μεγάλη μερίδα των σπουδαστών, υποχρεωθούν βιαιότητα, να συγκαλέσουμε τη συνέλευσή μας ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΩΡΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ στο τέλος της οποίας ο κ. Ριζάς φρόντισε να μας φωνάξει από το παράθυρο ότι ο χρόνος πέρασε, αρχίζει το μάθημα, υπενθυμίζοντας τις αδικαιολόγητες απουσίες.

Αυτή τη στιγμή έχουμε βάσιμους φόβους ότι πολύ σύντομα μεθοδεύεται απομάκρυνση κάποιων από μας από τη Σχολή με τη μορφή της κα-

ταγγελίας της σύμβασης που υπογράψαμε. Γνωρίζουμε ότι ποντάρουν στην υποταγή της πλειοψηφίας τιμωρώντας «προς παραδειγματισμό» τη μειοψηφία.

Τελειώνοντας θέλουμε να επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε δύο σημεία:

1. Ζητούμε από τον Τύπο να θεωρήσει τις πληροφορίες και καταγγελίες μας και ειδικά το τελευταίο σαν προειδοποίηση για τις μελλοντικές εξελίξεις.

Αν τις επόμενες μέρες υπάρξουν διώξεις προειδοποιούμε ότι, αυτοί που θα πληρώσουν την μανία της εκδίκασης των υπευθύνων θα βρίσκονται ανάμεσα στους υπογράφοντες.

2. Θέλουμε να ρωτήσουμε από αυτό το βήμα τους καθηγητές μας στο σύνολο, και ειδικά τους επαγγελματίες κινηματογραφιστές Φίλιππα Κουτσάφτη και Νίκο Παπαδημητρίου, τη φωτογράφο Έφη Γκόνη όπως και τον κοινωνιολόγο Μηνά Κοντό, πώς τοποθετούνται στα παραπάνω; Δεν έχουν ηθική υποχρέωση να μην σιωπούν για τον αυταρχισμό και την καταστολή που χρησιμοποιούνται απέναντί μας. Αδυνατούμε επί πλέον να πιστέψουμε ότι κι αυτοί δεν αντιλήφθηκαν στη Σχολή τα ίδια ακριβώς προβλήματα που υπέπεσαν στην δικιά μας αντίληψη. Τι εξασφαλίζουν με τη σιωπή τους; Ποια παιδαγωγική, επιστημονική, επαγγελματική ή άλλη σκοπιμότητα εξυπηρετεί το να αντιμετωπίζονται 60 σπουδαστές σαν πρόβατα στο μαντρί του κ. Δημάρχου και όσοι από μας αντιδρούν σαν «μαύρα πρόβατα» που θα διωχθούν για να επέλθει η τάξη και η ασφάλεια;

Αναμένουμε από τους παραπάνω καθηγητές να εξηγήσουν τη σιωπή τους ή διαφορετικά να εκφράσουν τη θέση τους απέναντι στις απειλές και τις πιθανές διώξεις.

Ζέρβας Γιώργος
Κουτσοδόνης Τάσος
Σταφυλά Βασιλική
Τσάκος Γιάννης
Κυπριανού Αιμιλία

ΥΓ.: Πέμπτη, 2.11.89. Όπως είχαμε προβλέψει, και πριν δημοσιευθεί το παραπάνω, ήδη στις 9 σήμερα το βράδυ καταγγέλθηκε η σύμβαση τεσσάρων από εμάς κι ενός τεχνικού της Σχολής που ετοπιοθετείτο ευνοϊκά απέναντί μας. Η κίνηση της «διεύθυνσης» ήταν ιδιαίτερα μελετημένη: παραμονή των εκλογών, λόγω διακοπής των μαθημάτων, ο Τύπος και το ενδιαφέρον όλων, στραμμένο προς τις εκλογές. Σιωπή λοιπόν εξασφαλισμένη μέχρι την Τρίτη.

Όσotόσο θα επανέλθουμε.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίζα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. ·
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη · Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. · Καναδάς · Αν. Ασία ·
Αυστραλία · Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ξ Ε Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΑΠΙΝΤΑΪΚ ΤΖΩΝ

Το παζάρι στο άσυλο
(Μυθιστόρημα)

ΒΙΤΟΡΙΝΙ ΕΛΙΟ

Μικροαστοί
(Διηγήματα)

ΒΛΑΝΤΥ ΜΑΡΙΝΑ

Βλαδίμιρος ή Η πτήση που σταμάτησε

ΓΕ ΤΣΟΥΝ-ΤΣΑΝ

Το χωριό στο βουνό
(Μυθιστόρημα)

ΓΚΟΛΑΝΤΙΝΓΚ ΓΟΥΙΛΙΑΜ

Μύποις ταξιδευτού
(Μυθιστόρημα)

Γειτονικά καταλύματα
(Μυθιστόρημα)

ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΖ ΠΕΛΑΜ

Μην μπλέξεις με το Διάβολο
(Μυθιστόρημα)

ΖΕΛΟΥΝ ΤΑΧΑΡ ΜΠΕΝ

Ο γραφιάς
(Μυθιστόρημα)

ΘΕΛΑ ΚΑΜΙΛΟ ΧΟΣΕ

Η οικογένεια του Πασκουάλ Ντουάρτε
(Μυθιστόρημα)

ΚΑΛΒΙΝΟ ΙΤΑΛΟ

Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη
(Μυθιστόρημα)

ΜΟΡΑΝΤΕ ΕΛΣΑ

Το νησί του Αρδούρου
(Μυθιστόρημα)

ΜΠΕΝΙ ΣΤΕΦΑΝΟ

Το μπαρ κάτω από τη θάλασσα
(Μυθιστόρημα)

ΝΑΝΤΟΛΑΝΥ ΣΤΕΝ

Η ανακάλυψη της βραδύτητας
(Μυθιστόρημα)

ΝΤΙΝΤΕΡΟ

Ο ανιγνός του Ραμώ
(Μυθιστόρημα)

ΟΥΪΤΓΟΥΕΡΘ ΓΙΟΥΤΖΙΝ

Τα εννέα πρόσωπα του Χριστού
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΚΣ ΟΛΙΒΕΡ

Ο άνθρωπος που μπέρδευε τη γυναίκα του
με ένα καπέλο
(Μυθιστόρημα)

Α Ν Θ Ο Λ Ο Γ Ι Ε Σ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΧΙΛΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Γιάννης Πάσιος)

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 – 360.13.31

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Γκανάς Μιχάλης
Μπιριά πατρίδα
(Πεζογράφημα)

Κάραλη Μαλβίνα
Αθώς σαν αγαπημένος
(Αφήγημα)

Κάτος Γιώργος
Η βασιλεία των καταστροφών
(Μυθιστόρημα)

Μιλλιέξ-Γκρίση Τατιάνα
Αλλάζουμε;
(Μυθιστόρημα)

Αναδρομές
(Διηγήματα)

Μηρουτζάκης Ξενοφών
Μια κοινή περιπέτεια του σώματος
(Πεζογράφημα)

Μωραΐτης Γιώργος
Αναμνήσεις ενός αντάρτη

Ξανθούλης Γιάννης
Ο χάρμνος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
(Μυθιστόρημα)

Πρωτοπαπάς Πάνος
Η αθέατη πλευρά της σελήνης
(Διηγήματα)

Ρούσος Τάσος
Μιχαήλ και άλλα διηγήματα

Σκούρτης Γιώργος
Ιστορίες με πολλά στρας
Το χειρόγραφο της Ρωζάνης

Σουρούνης Αντώνης
Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου
(Διηγήματα)
Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι
(Μυθιστόρημα)

Σφυρίδης Περικλής
Από πρώτο χέρι
(Διηγήματα)

Τομαζάνη Λέσποινα
Φωτιά μέσα στο νερό
(Διηγήματα)

Φακίνος Άρης
Τα παιδιά του Οδυσσέα
(Μυθιστόρημα)

Φακίνος Μιχάλης
Εφημερεύων διάσος και άλλες ιστορίες

Χαριτόπουλος Διονύσης
Τη νύχτα που 'φυγε ο Μπούκοβι
(Διηγήματα)

Χατζήπαπας Χρίστος
Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου
(Μυθιστόρημα)

ΠΟΙΗΣΗ

Αγγελάκης Ανδρέας
Ο μακρύς μονόλογος
της Μαρίας Πολυδούρη

Γκανάς Μιχάλης
Γυάλινα Γιάννενα

Δενέγρης Τάσος
Η κατάσταση των πραγμάτων

Κακουλίδης Γιώργος
Το χρώμα της ορχήστρας

Μοσκόφ Κωστής

Για τον Έρωτα και
την Επανάσταση

Νικόδημος (μοναχός)
Ερωτικός Ασσύριος

Παπαδάκη Αθηνά
Ωχροτάτη έως του λευκού

Σκαρτσής Σωκράτης
Το μάρμαρο της άπλας

Χέλης Γιώργος
'Οτι στείρα έτεκεν επά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 – 360.13.31